

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2022

Bc. Simona Magdálková, MPP

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

**Slovo života Kroměříž z pohledu sociálního
pedagoga**

Volný čas bývalých členů před vstupem do církve, během pobytu a
po jejich odchodu

Diplomová práce

Studijní obor: sociální pedagogika

Autor: Bc. Simona Magdálková, MPP

Vedoucí práce: doc. Mgr. et Mgr. ThLic. Jaroslav Franc, Th.D.

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 8. 4. 2022

.....

podpis autorky diplomové práce

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem respondentům za jejich vzpomínky a všem pamětníkům, kteří mi pomohli sepsat stručné dějiny jedné malé, možná málo známé církve.

Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům Krajské nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně, kteří mi zachránili život a ve velmi vytižené době o mě citlivě pečovali.

Další díky patří všem duchovním i odborným pracovníkům, bez jejichž pomoci bych se během roku 2021 neobešla.

Děkuji dobrým duším, přátelům a rodině, kteří se mnou trpělivě a s pochopením prošli jeden nejtěžší rok mého života - děkuji s vděčností za vaši oporu a přátelství, bez nichž bych to nezvládla.

Poděkovat chci také Mgr. Vlastimilu Vohánkovi, Ph.D. za ochotu pomoci a vhléd do kritické situace, v níž jsem se nacházela.

Velmi děkuji doc. PhDr. Mgr. Petře Potměšilové, Ph.D. za neutuchající povzbuzení, pomoc a cenné a moudré rady, díky kterým jsem se nevzdala.

Na závěr děkuji svému vedoucímu diplomové práce doc. Mgr. et Mgr. ThLic. Jaroslavu Francovi, Th.D. za jeho velkou trpělivost a laskavé vedení, bez kterých bych tuto práci nedokončila.

Obsah

Úvod	1
1 Volný čas - jedno z klíčových témat sociální pedagogiky	4
1.1 Historie volného času.....	4
1.2 Formulace a poslání volného času	7
1.2.1 Formulace volného času	7
1.2.2 Poslání volného času	9
1.3 Církev jako sociální vztah křesťanů a biblický člověk jako nositel Božího obrazu	10
1.3.1 Církev – sociální vztah křesťanů	10
1.3.2 Biblický člověk – nositel Božího obrazu.....	12
2 Livets Ord v Uppsale a Slovo života v České republice.....	14
2.1 Učení.....	14
2.2 Historie Livets Ord v Uppsale	17
2.3 Historie Církve Slovo života v České republice.....	25
3 Církev Slovo života Kroměříž.....	28
3.1 Počátky v Kvasicích, ve Svobodném sboru a skupinka u Věry Přijalové	28
3.2 Vznik Slova života v Kroměříži	30
3.3 Křesťanská společnost Slovo života na Starém pivovaru.....	32
3.4 Křesťanská společnost Slovo života na Malém vale	36
3.5 Křesťanská společnost Slovo života a občanské sdružení Stánek probuzení v Moravcově ulici.....	38
3.6 Církev Slovo života v Bílanské ulici	46
4 Základní kvalitativní výzkum.....	49
4.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	49
4.2 Strategie výzkumu	50
4.3 Role a pozice výzkumníka	50
4.4 Znalost dané komunity, způsob výběru respondentů a komunikace s nimi	51
4.5 Etické dimenze výzkumu.....	53
4.6 Metoda sběru dat.....	54
4.7 Změny v plánu výzkumu	56
4.8 Metoda analýzy a interpretace dat.....	57
5 Analýza a interpretace dat	58
5.1 Přehledná tabulka kategorií a subkategorií	58
5.2 Volný čas před příchodem do Slova života Kroměříž (kategorie č. 1).....	59
5.2.1 Rodina (subkategorie č. 1A).....	59
5.2.2 Společenský život (subkategorie č. 1B)	60
5.2.3 Zájmové činnosti (subkategorie č. 1C).....	61
5.2.4 Církev (subkategorie č. 1D).....	64
5.3 Volný čas během pobytu ve Slově života Kroměříž (kategorie č. 2).....	65
5.3.1 Volný čas v církvi (subkategorie č. 2A).....	66
5.3.2 Volný čas s lidmi z církve (subkategorie č. 2B).....	68
5.3.3 Intenzita trávení volného času v církvi (subkategorie č.2C)	71
5.3.4 Regulace osobního života a trávení volného času ze strany pastorů (subkategorie č. 2D)	73
5.3.5 Volný čas mimo společenství – v soukromí (subkategorie č. 2E)	76
5.4 Volný čas po odchodu ze Slova života Kroměříž (kategorie č. 3)	79

5.4.1 Rodina (subkategorie č.3A).....	79
5.4.2 Společenský život (subkategorie č. 3B)	81
5.4.3 Zájmové činnosti (subkategorie č. 3C).....	84
5.4.4 Církev (subkategorie č. 3D).....	86
5.4.5 Duchovní poradenství (subkategorie č. 3E)	88
5.4.6 Odborné poradenství (subkategorie č. 3F)	90
6 Shrnutí praktické části a doporučení pro praxi ve světle výsledků	
výzkumu	92
6.1 Shrnutí praktické části	92
6.2 Doporučení pro praxi ve světle výsledků výzkumu	95
Závěr.....	102
Seznam použité literatury a zdrojů.....	104
Seznam tabulek	110
Seznam příloh.....	111

Úvod

Mezi úkoly sociální pedagogiky patří popisování a analyzování prostředí, které člověka obklopuje. Zkoumá rizikové chování a v případě potřeby poskytuje pomoc. Jedním z klíčových témat je i ovlivňování volného času (Kraus, 2008, s. 45 – 51).

Sociální pedagog se zabývá volným časem člověka, jeho bio-psycho-socio-spirituální jednotou, a na základě tohoto úhlu pohledu dokáže pochopit klienta, který na sebe nazírá jako na obraz Boží. Během práce s člověkem se snaží porozumět jeho životní filozofii či náboženství a na tomto podkladě s oním člověkem pracuje. Jestliže za sociálním pedagogem přijde klient, který se vnímá jako obraz Boží a chce, aby na něj takto bylo názíráno, měl by toho být sociální pedagog schopen. Proto by měla být alespoň základní orientace v problematice trávení volného času křesťansky věřících lidí součástí vybavení sociálních pedagogů.

Vojtíšek, Dušek a Motl (2012, s. 189) upozorňují, že všichni pracovníci v pomáhajících profesích se musí snažit porozumět širokému spektru spirituálních prožitků, neboť ti klienti, pro které hraje spiritualita v životě nějakou roli, budou mít potřebu tyto zážitky sdílet se svým pečujícím pracovníkem. Pokud spiritualita tvoří identitu některého člověka, tak výrazně ovlivňuje myšlení, prožívání i jednání jedince. Tím, že se duchovní život odsunul do pozadí, do soukromé oblasti, a to se dělo jak ve světě západním, tak i východním v době komunismu, staly se tyto spirituální potřeby jakýmsi tabu – nedotknutelným, vyloučeným, nevhodným – vědělo se o nich, ale bylo nevhodné o tom mluvit (tamtéž). Také Baštecká (2003, s. 85) hovoří o nutnosti rozumět celému prostředí, které člověka nejvíce ovlivňuje. Je potřeba pochopit celý propojený systém rodiny, přátel a společnosti, do kterého člověk patří, aby pomáhající pracovník mohl klientovi co nejvíce porozumět. Jakékoliv prostředí může v jedinci upevňovat jeho síly a ctnosti, anebo také naopak.

Sociální pedagogika má blízko nejen k sociologii, antropologii, psychologii, politologii, právním oborům a medicíně, ale také k teologii, což se projevuje především ve

studiu sekt a různých teologických směrů (Kraus, 2008, s. 52 – 53). Zaměřuje se nejen na jedince, ale klade důraz i na sociální skupiny, mezi které řadíme rozličné komunity. Také Šerák (2009, s. 37 – 42) uvádí mezi důležité aspekty, které ovlivňují prožívání volného času mimo věk, pohlaví, bydliště, profesi či vzdělání i sociální skupinu.

V této práci se zaměříme na volný čas křesťansky věřících lidí. Pokusíme se nazřít na malou, dosud málo známou Církev Slovo života Kroměříž¹ pohledem sociálního pedagoga. Budeme zkoumat, jak bývalí členové trávili volný čas před jejich vstupem do církve, během pobytu v ní a po jejich odchodu.

Předpokládáme, že rozpětí působení sociálního pedagoga je velmi široké – od práce s malými dětmi, adolescenty, lidmi na okraji společnosti či v tíživé životní situaci, až po práci se seniory. Domníváme se, že sociální pedagog se na všech pozicích může setkat s klienty, pro které bude křesťanství v nejrůznějších podobách velmi ovlivňujícím faktorem života, do kterého patří i volný čas. Budou to lidé, kteří dávají důraz na osobní vztah s Bohem a touží být obrazem Božím, a podle toho své životy přizpůsobují, i co se volného času týče. Jejich osobní ztotožnění s křesťanskou vírou a s pravidly určitého církevního společenství budou oním aspektem, který ovlivní jejich prožívání volného času. A tak, jako by měl sociální pedagog umět poskytnout jistou první pomoc na všech pozicích – např.² základní krizovou intervenci, měl by umět předat i určitou první duchovní pomoc, i kdyby se to mělo týkat „pouze“ správného nasměrování klienta na vhodnou pastorační péči nebo jinou duchovní či odbornou pomoc. Sociální pedagog by měl být schopen udělit alespoň základní poradenství týkající se církvi a sekt a měl by být informován o dostupném duchovním poradenství v nejbližším okolí.

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol, z nichž první tři jsou teoretické a další tři se věnují výzkumu. V první kapitole si představíme volný čas jako jedno z klíčových témat sociální pedagogiky. Nejprve se poučíme z historie, abychom si udělali představu, jak se vůbec volný čas vyvíjel, na tomto základě se ho pokusíme formulovat, a

¹ Název Církev Slovo života byl ustanoven v roce 2010. My jej budeme používat v průběhu celé práce, s výjimkou kapitoly Slovo života Kroměříž, kde bude popsán celý vývoj od křesťanského společenství, přes občanské sdružení až po církev.

² Tuto zkratku slova například budeme používat i nadále v textu.

poté se zamyslíme nad jeho posláním. Kapitola druhá nás provede učením a historií církve Livets Ord v Uppsale, díky které vznikly Církev Slovo života v České republice, jejichž vývoj si zde také krátce uvedeme. Třetí kapitola se bude věnovat Církvě Slovo života Kroměříž, o které ještě nebylo mnoho publikováno a jejíž historický vývoj je zatím veřejnosti poměrně neznámý. Do kvalitativního výzkumu, jeho cílů a výzkumných otázek nás uvede kapitola čtvrtá. V páté kapitole analyzujeme a interpretujeme rozhovory a v poslední šesté kapitole uvedeme závěrečné shrnutí a doporučení pro praxi ve světle výzkumu.

Hlavním cílem této práce je tedy na základě rozhovorů s bývalými členy Slova života Kroměříž popsat jejich volný čas, a to před jejich vstupem do církve, během pobytu a po jejich odchodu. Primární zájem bude směřovat k problematice trávení volného času: zda se nějak v jednotlivých obdobích měnilo, či nikoliv. V neposlední řadě půjde o jistý vhled a porozumění, jak tráví lidé volný čas v malém církevním společenství. Z výše zmíněných cílů výzkumu budou formulovány výzkumné otázky, které si zmíníme v kapitole 4.1. Na základě kvalitativního výzkumu použijeme jeden ze dvou hlavních typů hloubkového rozhovoru, kterým je polostrukturovaný rozhovor. Více se dozvíme v kapitolách 4.2 a 4.6.

Autorka této práce se rozhodla zaměřit se přednostně na volný čas bývalých členů Církvě Slovo života Kroměříž po zvážení skutečnosti, že na toto téma nenacházela kromě několika málo zmínek v diplomových pracích nebo odborných článcích mnoho zdrojů. Uvědomila si, že téma volného času křesťansky věřících lidí není příliš publikované. Pročítala dostupné diplomové práce, které se zaměřují na výpovědi bývalých členů např. církvi Hnutí Víry. Uvědomila si, že nenachází práci, která by se úzce zaměřila na danou problematiku volného času, která je pro sociální pedagogiku klíčová.

Vzhledem k tomu, že tato práce se dotýká témat z několika oborů, použijeme jako zdroje knihy, časopisy i internetové zdroje z oblasti nejen sociální pedagogiky, ale také např. sociologie, filozofie a religionistiky a knihy vydané v Církvě Slovo života. Dále pak budou použity emailové konverzace s bývalými členy církve. Pro účely této práce byla založena soukromá facebooková skupina Kroměřížská církev včera, dnes a zítra, kde byly shromažďovány a ověřovány informace týkající se historie Církvě Slovo života Kroměříž.

1 Volný čas - jedno z klíčových témat sociální pedagogiky

„Zrovna tak si ani nevymýšlej vesmír, kde by práce kouzlem tvých příkazů člověka povznášela, místo aby ho otupovala, a kde by se kultura rodila z práce, a nikoli z volného času. Nemůžeš jít proti váze věci. Naopak, právě váhu věci musíš proměnit. Určitý čin může být básní, sochařskou tvorbou či písní. A pokud dokážeš zpěvem vznešené práce, jež bude smyslem života, přehlušit píseň volného času, jež dělá z práce povinnou daň a rozděluje lidský život na práci otroka a ničím nenaplněné volno, nic se nestarej o nějaké důvody, logiku a jednotlivá nařízení...“
Antoine de Saint - Exupéry: Citadela

V této diplomové práci se budeme zabývat volným časem bývalých členů Církve Slovo života Kroměříž před jejich vstupem do církve, během jejich pobytu a po jejich odchodu. Daná práce by měla umožnit především sociálním pedagogům nahlédnout do volnočasových aktivit dosud nezmapované církve. Abychom mohli porozumět této specifické oblasti, potřebujeme mít přehled v základních pojmech. Seznámíme se proto nejdříve s historií volného času, poté si volný čas představíme v různých definicích a pohledech a nakonec se pokusíme poukázat na církve jako na sociální skupinu a na biblického člověka, křesťana, jako na nositele Božího obrazu.

1.1 Historie volného času

Všechny klasické koncepty volného času až po současnot ovlivnil již Aristoteles, pro kterého představoval volný čas nejvyšší hodnotu, která je propojena svobodou a štěstím. Proto si kladl za cíl vzdělávat lidi tak, aby dokázali tento čas dobře využívat. Práce pro něj představovala něco účelového, tudíž je nemožné, aby dobro, konečný cíl veškerých aktivit, spočívalo v ní. Volný čas tedy osvobozuje především od nutné práce a člověk v něm dosahuje blaženosti skrze myšlení, rozjímání, čtení poezie, hovory s přáteli a filozofii (Šerák, 2009, s. 31).

Pávková (1999, s. 20 – 21) zmiňuje knihu *Legenda o Ostožovi* od archeologa Smetánky, ve které podle etnografických zjištění raně středověký člověk pracoval čtrnáct až šestnáct hodin, v letním období spal pouhé čtyři hodiny, a po většinu času kolem šesti hodin. Volný čas vycházel v zimním období tak dvě až čtyři hodiny denně, a to měli lidé čas na rodinu, vyprávění s druhými lidmi nebo hru.

Podrobně líčí volný čas ve středověku Verdon (2003). Termín „*volný čas*“, jak ho známe dnes, neexistoval. Až od 16. století se dá uvažovat o čase, s nímž si člověk mohl volně naložit po skončení své práce. Od 18. století již hovoříme o volném čase ve smyslu zábavy a rozptýlení. V dnešní době vnímáme volný čas jako dobu, kdy skončíme práci až do chvíle, než jdeme spát, nebo také víkend či dovolenou. Ve středověku se práce lidí řídila pohybem slunce na obloze. Přestávky na oběd však byly dlouhé (dvě a půl až tři a půl hodiny) a počet svátků, kdy se nepracovalo, byl daleko vyšší (devadesát dnů), než dnes. Volný čas byl však úzce propojen s prací (s. 13 – 17).

Reformace přinesla jiný pohled na práci a volný čas, který začal být více plánován (Vážanský a Smékal, 1995, s. 18). Komenský rozdělil každý den mezi práci, aktivní odpočinek a spánek. Během aktivního odpočinku se podle něj měl člověk vzdělávat (in Šerák, 2009, s. 31).

Když skončila třicetiletá válka, začali si bohatí měšťáci budovat víkendové domy na venkově, ve městech vznikaly kavárny, kluby a rozmanité spolky (Pávková a kol., 1999, s. 23).

Během 18. století se rozvíjela protestantská duchovní péče. Volný čas se předem přichystal a sloužil k vykonávání nutných věcí, avšak hlavním smyslem bylo náboženské rozjímání. Z protestantismu a kalvinismu vznikl rozdíl mezi pracovním a soukromým životem. Tento rys byl v dřívějších kulturách neznámý. Vznikl čas, který je zaplacený, a čas, který není zaplacený. Pracovní doba a volný čas najednou stály proti sobě. Tím se volný čas přenesl do hospodářského světa. Stal se tématem dělníků, kteří ve volném čase začali práci odmítat (Vážanský a Smékal, 1995, s. 18 – 19).

A tak teorie Marxe zdůrazňovala protiklad mezi prací a volným časem, a v tomto světle byl volný čas nazírán jako odmítání pracovních činností, avšak pojetí Webera spočívá v naplňování volného času různorodými aktivitami, a to především praktického nasměrování (Šerák, 2009, s. 31).

Od první světové války byl v industriální společnosti zaveden osmihodinový pracovní týden, a tímto okamžikem se volný čas stal skutečně aktuálním (Vážanský a Smékal, 1995, s. 17).

Němec (2002, s. 15 - 16) vysvětluje, že po druhé světové válce se změnilo pojetí a obsah volného času s vývojem v socialistické společnosti. V 50. a 60. letech byl akcent dáván na práci, a volný čas znamenal rekreaci a oddech, aby člověk znovu nabral sílu k práci. Pokud se člověk vzdělával, tak především pro zvyšování pracovní kvalifikace. V 70. a 80. letech již tato hrana mezi volným časem a prací nebyla tak ostrá. Člověk více uspokojoval své potřeby kulturou, prožitky, zábavou. Narůstala potřeba seberealizace, a tak se začala rozvíjet bohatá zájmová činnost. Volný čas v soudobé společnosti jde ruku v ruce s konzumem. Lidé si prodlužují pracovní dobu, nachází druhá zaměstnání, aby uspokojili své větší požadavky na utišení různých potřeb. „*Člověk se stává otrokem svých potřeb.*“ Od 90. let se stírá hranice mezi prací a volným časem, lidé dělají to, co je baví, co chtějí a co potřebují.

Dvacáté století v nesocialistické Evropě souviselo se změnou hodnot ve společnosti. Pod vlivem hnutí hippies se v 60. letech utvářela společnost na několik dalších let. Narůstal zájem o rockovou hudbu. Společnost se stavěla proti způsobu života americké společnosti. Později se rozšířila punková hudba. Lidé nacházeli stále více zálibu v cestování. Na začátku 70. let vznikaly organizace bojující za životní prostředí. Začaly být více viditelné okrajové skupiny mládeže. Velký vliv na volný čas začala mít také komerční média (Němec, 2002, s. 19 – 20).

1.2 Formulace a poslání volného času

V kapitole 1.1 jsme se dozvěděli o historickém vývoji volného času. Pro uchopení pojmu *volný čas* se pokusíme vystihnout jeho podstatné jevy a znaky a následně si vysvětlíme, k čemu slouží a zda a proč je pro nás důležitý.

1.2.1 Formulace volného času

Čas můžeme podle Geista (1992, s. 52) rozdělit na čas, který vyměříme prací – tzv. „produkční čas“, nebo čas věnovaný obnově sil (jídlo, odpočinek, spánek) a hygieně, anebo máme vlastní volný čas, se kterým si můžeme naložit tak, jak sami chceme.

Významný francouzský sociolog volného času Dumazadier (1966) charakterizuje volný čas jako soubor aktivit, které jsou uskutečňovány mimo práci nebo společenské závazky. Takové aktivity pak člověk vykonává svobodně ze své vůle, z důvodu odpočinku, pobavení nebo svobodného zdokonalování své tvůrčí kapacity.

Volný čas definuje i Němec (2002, s. 17) jako určitý čas³, ve kterém člověk sám volí a dělá svobodně různé činnosti, které mu způsobují radost, nebo také potěšení, dále odpočinek či zábavu. Tyto činnosti pak obnovují a rozvíjejí tělesné i duševní schopnosti.

Když hovoříme o volném čase, nemáme na mysli činnosti pracovní, tedy návštěvu školy nebo zaměstnání, není to ani čas, který věnujeme naplňování našich biofyziologických potřeb jako jsou nutné mimopracovní povinnosti, dojíždění za prací, péče o děti, péče o domácnost a rodinu, osobní hygiena, stravování, spánek. Volný čas je takový čas, který vznikne právě po splnění všech výše uvedených povinností a potřeb člověka. Může se jednat o účast na veřejném životě, zlepšení kvalifikace, rozvíjení svých zájmů nebo zábavu a odpočinek (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 10).

To, jak člověk využívá svůj volný čas, ukazuje na jeho životní styl a na hodnotovou orientaci. Proto můžeme z hlediska volného času rozdělit lidi podle toho, jakou hodnotu

³ Charakteristiku samotného pojmu „čas“ nám osvětluje např. Kaplánek In: *Nauka o volném čase: Studijní texty pro pedagogy volného času*. Zde se dozvídáme, jak vnímat onen čas a jak může být rozdílně vnímán v odlišných kulturách.

volnému času přisuzují. Někdo se uskutečňuje ve své práci, jiný zase ve svých koníčcích, různých formách zábavy, shromažďování materiálních předmětů, nebo v užívání si maximálního počtu zážitků. Je také důležité, s jakými lidmi a v jaké společnosti volný čas trávíme (Pávková a kol., 1999, s. 28 – 29).

Šerák (2009, s. 25 – 26) se vyjadřuje o volném čase jako o hodnotě, neboť se v něm člověk seberealizuje a uspokojuje své individuální zájmy (to je rovina individuální), dále pak působí jako prevence sociálně – patologických jevů a utváří životní styl (rovina sociální) a v neposlední řadě poskytuje prostor pro rozvoj člověka a vzdělávání (rovina edukační).

Ve volném čase člověk volí takové činnosti, které jsou mu příjemné a přinášejí mu nějaké potěšení či radost. Člověk dělá to, co chce, a ne to, co musí (Pávková, 2014, s. 11).

Kaplánek (2011, s. 6 – 8) vystihuje volný čas jako moderní pojem, který vznikl z nutného rozdělení pracovní doby a volna. Dříve tomuto označení předcházely spíše pojmy *svátek*, *rekreace*, *otium* (čas k nějaké reflexi, prožívání nebo kontemplaci), avšak nejedná se o synonyma. Pro naše účely se přikloníme k definici moderního pojetí volného času jako „*čas k libovolnému jednání, tedy jako čas, s nímž individuálně disponujeme a podle svých osobních přání jej užíváme*“.

O volném čase uvažuje také Exupéry v jeho díle *Citadela*, kde upozorňuje na nebezpečí jisté prázdnoty volného času. Rozdělení života na práci a volno pokládá za nepřijatelné. Podle něj by pak práce byla pouhou dřinou, které se člověk nikdy neodevzdá celý. Pokud volný čas od člověka nic nevyžaduje, neklade žádný odpor a není v něm žádná nespravedlnost nebo utrpení, nezbyvá člověku pro to, aby existoval, nic jiného, než znovu vymyslet práci (1994, s. 126 - 127).

Protože se v této práci zaměřujeme na volný čas křesťansky věřících lidí, neopomineme ani Heintzmanův pohled na volný čas. Vystihuje jej jako duchovní potřebu. Poté varuje před třemi problémy moderního praktikování volného času. Je to problém modlářství, tedy uctívání falešných bohů (lidé uctívající buď svou práci, nebo dokonce volnočasové aktivity jakými jsou zahradničení, čtení, hudba, kutilství, sport či

prázdninování) a připodobňuje takové lidi k těm, co namísto Stvořitele uctívají stvoření. Druhý problém představuje hedonismus a třetí utilitarismus (2015, s. 15, 18).

1.2.2 Poslání volného času

Výběr činností ve volném čase je relativně svobodný. To, jak člověk tráví svůj volný čas, by mělo přinášet nějaký užitek, a započítává se do něj i relaxace nebo dosažení vnitřní rovnováhy, pocit příjemna, využití fantazie, snění či vnitřní rovnováhy organismu. Pokud jedinec prostřednictvím využívání volného času dostáhne psychické vyrovnanosti, je to užitečné pro celou společnost. Pokud naopak člověk využívá volný čas nevhodně, jeho morální vlastnosti se nerozvíjí, nebo se rozvíjí špatně (Hradečná a kol., 1998, s. 65 – 66).

Tím, že vykonáváme volnočasové zájmy, přání, životní plány a zároveň hodnotíme jejich výsledky, ověřujeme si tak v důsledku vlastní síly, což napomáhá k novému utváření vlastní osobnosti (Hájek a Hofbauer a Pávková, 2008, s. 8).

Hradečná (1998, s. 66) se zmiňuje o třech základních funkcích volného času, kterými jsou:

- uvolnění fyzického i duševního napětí, vyrovnání únavy (odpočinek)
- uspokojení potřeby přátelství nebo touhy po romantice (zábava)
- rozvíjení rozumu, vůle a citu (vlastní rozvoj člověka).

Vážanský a Smékal (1995, s. 33 - 35) poskytují důkladnější rozdělení:

- zotavit se, psychicky se uvolnit, osvěžit a nabrat nových sil (rekreace)
- být bez starostí, zřeknout se pravidel a norem, potěšit se, rozptýlit se a vyrovnat nedostatky (kompenzace)
- vyměnit si role, toužit po zážitcích, dále se vzdělávat, poznávat (edukace)
- sebehodnotit své chování, udělat si čas pro sebe, rozjímat, hledat klid (kontemplace)
- vyhledávat sociální vztahy, hledat pospolitost, kontakt, vcítit se do druhých, sdělovat něco druhým (komunikace)

- hledat citově založenou jistotu, pocit svázanosti s někým, účastnit se rituálů, tradic, kolektivní vědomí, zažívat společenské vztahy (integrace)
- tvořivě se rozvíjet a uplatňovat, budovat fantazii, bezprostřednost, přirozenost (enkulturace)
- být za něco spoluzodpovědný, spolupracovat, spolurozhodovat, iniciovat něco, angažovat se v něčem, potvrdit si tak sebe samého (participace).

1.3 Církev jako sociální vztah křesťanů a biblický člověk jako nositel Božího obrazu

Psycholog Řičan uvažuje o spiritualitě jako o sjednocujícím centru motivů, postojů, citů a kognitivní orientace a nazývá ji jádrem osobní identity a smyslu života (2012, s. 13). Dále upozorňuje na méně známou verzi hierarchie potřeb (Maslowova známá pyramida), kdy na vrcholu pyramidy je umístěna „potřeba transcendence, přesahu, hlubokého prožití toho, že člověk je součástí většího celku – lidstva, přírody, Země, vesmíru...“ (tamtéž).

V následujícím textu již budeme směřovat obecně ke křesťanské církvi a nazřeme na člověka pomocí filosoficko-antropologického paradigmatu pohledem židovsko-křesťanským, tedy jako na člověka biblického, který touží být nositelem Božího obrazu.

1.3.1 Církev – sociální vztah křesťanů

Jelikož se současná společnost považuje za sekulární a otázka náboženství je soukromou záležitostí každého člověka, je duchovní složka osobnosti často zanedbávána (in Fojtíková Roubalová in Potměšilová a kol., 2013, s. 93), ačkoliv podle Baštecké (tamtéž) se současný člověk skládá ze čtyř složek: biologické, psychické, sociální a spirituální.

Náboženství jako *religio* podle Halíka (2004, s. 23 – 41) můžeme chápat jako určitou sílu, která sjednocuje (integruje) společnost. Právě to, co společnost sjednocuje, je jejím náboženstvím. Tento římský pojem „*religio*“ se dá vysvětlit také jako občanské

náboženství, které nemusí mít nic společného s niterným přesvědčením. Jde spíš o jistou loajalitu vůči státu. Takové náboženství se přičilo jak s židovstvím, tak s křesťanstvím. Křesťanství, které samo sebe pojímá jako cestu a jehož motivem je víra a osobní vztah s Bohem, převzalo později úlohu a podobu „*religio*“, a to po konstantinovském obratu.⁴

Křesťanství je podle Giddense (2013, s. 633) ve světě rozvětveno více, než náboženství jiná - vždyť více než jedna miliarda lidí se považuje za křesťany. Je však na místě si uvědomit, že ohledně církevní organizace jako takové a v teologických výkladech existuje mnoho vnitřních rozdílů.

Filosofický slovník (1998, s. 68) specifikuje význam slova „církev“ z řeckého „*kyriake*“ – dům, anebo z řecko-latinského „*ekklesia*“ – shromáždění obce. Církev je jistý sociální vztah křesťanů a má zákonitě svou určitou hierarchii (ať větší, nebo menší).

Náboženství jako *confessio* chápeme až v období po reformaci, kdy byla válka konfesí, a již tu nebylo jen jedno křesťanské náboženství, ale více (Halík, 2004, s. 42 – 47). Náboženství se nyní stává nějakým vyznáním, denominací nebo církevními institucemi, které jej obhajuje (např. vedle katolicismu stojí i protestantismus). Církev se stává něčím podobným jako obléhané pevnosti, do které je potřeba utéct a kterou je potřeba bránit, aby si člověk uchoval své vyznání⁵. Náboženství představuje určitý systém přesvědčení a rituů, které se týkají „posvátna“. S politikou se zcela rozcházejí (tamtéž).

Každá skupina, tedy i církev, požaduje od svých členů jisté přizpůsobení (konformitu). Děje se to v celé společnosti nebo institucích až po malé party vrstevníků. Lidé se se skupinou ztotožní, a tato snaha po jednotě může vést k nebezpečí absence připomínek či dobře uvážených kritických názorů. Členové skupiny by měli být schopni

⁴ Vytvořila se křesťanská civilizace a náboženství bylo tím hlavním, co vše prostupovalo, alespoň tedy na povrchu. S nástupem novověku se z jazyka, který byl živý, stal jazyk mrtvý a od 17. století se stala věda a kapitalismus oním „*religio*“. S rozpadem západní círve začal růst důraz na „národnost“ a vznikla „zvláštní forma nacionální religiozity“. V kombinaci kapitalistického hospodářství s demokratickým politickým systémem se dostaly na scénu politické ideologie (nacismus a komunismus) jako „politická náboženství“. Poté se novým „*religio*“ pro Západ stávají média. Dnešní křesťanství již tedy nemůže být náboženstvím (tamtéž).

⁵ V okruhu osvícenských teologů pak se začíná používat pojem náboženství jako nějaký rod, pod který lze zahrnout jak křesťanství, tak židovství, islám a další. Křesťanství se stává jedním z náboženství.

zachovat potřebnou hranici nezávislosti, a také být obezřetní, i když to není pohodlné (Kot'a, 2005, s. 159 – 160).

Náboženství jako *pietas* představuje důraz na osobní vztah k Bohu, který není zprostředkován církví. Stále více se praktikuje soukromá zbožnost. Evropští intelektuálové tak reagovali na stále soupeřící tábory reformace a protireformace, a tak se stává náboženství specifickou zkušeností a jistým náboženstvím srdce. V současné době se hovoří o návratu náboženství do veřejné (politické) sféry a o velkém zájmu o spiritualitu⁶ na Západě a o nových náboženských hnutích, a také o krizi tradičního institucionálního křesťanství. Náboženství v dnešní době již tedy není *religio* - sjednocující síla celé společnosti. *Confessio* - systém „*doktrinálně a institucionálně integrující určitou skupinu věřících*“ ještě zřejmě stále je a bude. *Pietas* či spiritualita prožívá v současné době zlatý věk (Halík, 2004, s. 48 – 57).

Cílem této práce není zabývat se všemi křesťanskými církvemi a rozdíly mezi nimi, ale jen jednou jedinou, která dle Vojtíška (2016, s. 296) je církví protestantskou. Podrobněji si onu Církev Slovo života přiblížíme v kapitole 2. a 3.

1.3.2 Biblický člověk – nositel Božího obrazu

Na člověka ve smyslu filosoficko-antropologickém můžeme nazírat pod vlivem třech základních ideových okruhů: 1. pod vlivem řecko-antické tradice, 2. pod vlivem židovsko-křesťanské tradice, 3. pod vlivem moderní přírodovědné tradice (Pelcová, 2010, s. 39 – 40). My se zaměříme na židovsko-křesťanskou tradici, kde je člověk obrazem Božím – „*imago Dei*“.

Ve starozákonní knize Genesis je popsáno, jak Bůh stvořil svět a člověka. Existují zde dvě verze, z nichž autor té starší (asi do 11. – 10. stol. př. n. l.) nazývá Boha „*Jahve*“ a popisuje, jak stvořil člověka z prachu země a vdechl mu život. Člověk byl tedy tím posledním z prachu země. Mladší verze (do 9. – 8. stol. př. n. l.) nazývá Boha *Elohim* a hovoří o člověku stvořeném pro to, aby byl obrazem Božím. Není posledním ze stvoření,

⁶ Pojem „spiritualita“ nabyl větších rozměrů ve 2. pol. 20. století, když se lidé na Západě začali více zajímat o alternativní a mimocírkevní náboženství (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 10).

nýbrž vrcholem stvoření. První člověk Adam měl pojmenovat zvířata, a tak se stal spoluzodpovědným za svět, který vytvořil Bůh, stal se „*synergoi*“ – spolupracovník Boží. Obraz Boží má s Bohem něco společného (vědění o dobru a zlu – ač paradoxně získané prvním hříchem, schopnost podílet se na Božím plánu, svoboda, zodpovědnost) a také se od Boha odlišuje (hříšností, smrtelností, omylností). Biblický člověk se vymezuje vztahem k Bohu v řádu času. Biblický člověk Boha prosí, modlí se k němu, přináší oběti, protože židovský Bůh umí odpouštět, a tím se liší např. od neúprosného antického osudu (Pelcová, 2010, s. 58 – 67).

Lidé jsou zde vlastně jako Boží zástupci či agenti. Mohou se tak podílet na Boží vládě a spravovat zdroje Země a stvoření. Vládou nad ostatním stvořením, mají k tomu danou autoritu od Boha. Být Božím obrazem proto neznamena jen mít určité vlastnosti, které z lidí dělají lidi, není to o vyšším uvažování, sebevědomí, vědomí Boha a schopnosti mít s ním vztah. Tyto vlastnosti mohou spíše sloužit jako nástroje pro výše zmíněnou lidskou roli (Enns, 2010).

Middleton předkládá klíčové kapitoly z knihy Genesis, kdy Bůh dal člověku úkoly vládnout zvířatům a podmaňovat zemi a pracovat a ochraňovat zahradu. Hovoří také o uctívání Boha, jež se má projevovat nejen v samotných chválách, ale především v tom, co děláme (2014, s. 39 – 40). V tomto smyslu hovoří i on o člověku jako obrazu Božím („*imago Dei*“) – doslova označuje lidi za Boží zástupce na zemi (s. 43). V tom je také rozdíl mezi křesťanstvím a jinými náboženstvími, kde nenalezneme příliš mnoho bohů, které by bylo možné na zemi zastupovat. Každý muž i žena, bez ohledu na společenské postavení, jsou stvořeni k Božímu obrazu (s. 44). Nedotčený svět, který Bůh stvořil, je otevřený pro zlepšení člověkem (s. 45 - 46).

Křesťané na sebe tedy nazírají jako na nositele Božího obrazu. Chtějí žít takovým způsobem, který ukazuje, jak má onen obraz vypadat. Životy křesťanů se proto přizpůsobují Ježíši jak v jeho vzestupu, tak v jeho ponížení (Enns, 2010).

2 Livets Ord v Uppsale a Slovo života v České republice

Jelikož Církev Slovo života Kroměříž založili švédští misionáři z Livets Ord⁷ z Uppsaly, zmíníme se v kapitole 2. 1 o učení církve. V kapitole 2. 2 si popíšeme historii Livets Ord a v poslední kapitole 2. 3 vytyčíme krátce hlavní vývoj Církve Slovo života v České republice.

2.1 Učení

Hnutí Víry vzklíčilo z pentekostalismu a nechalo se taktéž ovlivnit Novým myšlením. Nové myšlení obdivuje a podporuje sílu mysli, avšak Hnutí Víry ji nahrazuje silou křesťanské víry (Vojtíšek, 2004, s. 118). Znaky pentekoskálního hnutí jsou velký entuziasmus, citové prožívání víry, dynamická bohoslužba, kde věřící zapojují svá těla, např. při tleskání či zvedání rukou. Velký důraz je kladen na vztah k Bohu, ale také na třetí osobu Boží trojice – Ducha svatého a mluvení v jazycích, což je jistá schopnost modlitby v neexistujícím jazyku (s. 102 - 103).

Nešpor a Vojtíšek (2016, s. 297) popisují hlavní znaky Hnutí Víry:

- pozitivní vyznávání Božího slova, na jehož základě má být každý křesťan fyzicky zdravý, úspěšný a materiálně prosperující
- Boží vůle je, aby byl každý všestranně požehnan, a to ten, kdo věří opravdově, a kdo tuto víru vyzná a na základě oné víry jedná tak, jako kdyby se v jeho životě již slova Bible uskutečňovala
- lidská víra má schopnost tvořit realitu pomocí nejen pozitivních myšlenek, ale také vizualizací stavu, který věřící vyžaduje za pomoci pozitivního vyznávání.

Zakladatelem Hnutí Víry je Kenneth Erwin Hagin, který byl z počátku evangelistou v baptistickém sboru, poté pentekostalistou, kdy jako nezávislý kazatel založil biblickou školu Rhema v Tulse, která přispěla k šíření Hnutí Víry po celém světě (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 296 – 297)

⁷ Livets Ord - ze švédštiny Slovo života.

Na Haginově biblické škole Rhema studoval zakladatel Livets Ord Ulf Ekman. Ekman v knize *Doktríny – základy křesťanské víry* (2000) rozdělil ony doktríny takto:

Teologie (nauka o Bohu)

Bůh je všemohoucí, všudypřítomný, vševědoucí, svatý, spravedlivý, láska, Bohem smlouvy, Stvořitelem nebe a země (s. 39 – 64).

Kristologie (nauka o Ježíši Kristu)

Ježíš je Bůh, opravdový Bůh i člověk, byl počat Duchem svatým, byl prorokem, nejvyšším knězem i králem (s. 65 – 80).

Pneumatologie (nauka o Duchu svatém)

Duch svatý je náš pomocník, Duch Kristův, Ježíšův Duch, Duch pravdy, Duch života, Duch slávy, Duch milosti, Utěšitel, svatý Duch (s. 81 – 102).

Antropologie (nauka o člověku)

Člověka rozlišujeme na člověka před pádem a člověka po pádu, člověka po vykoupení a obnovení a člověka po oslavení v nebi. Člověk je duch, duše a tělo (s. 103 – 128).

Angelologie (nauka o andělech)

Z Bible známe několik druhů andělů, např. cherubíny, serafíny, anděl Gabriel – výjimečný posel, anděl Michael – ochránce Izraele, andělé jezdící na hořících vozech nebo na koních, andělé vypadající jako lidé, andělé bojující, andělé zpívající chvály, ale také padlí andělé - démoni, např. kníže perského království a kníže řeckého království, dříve nazývaný Lucifer či ďábel, satan atd. (s. 129 – 144).

Soterilogie (nauka o spasení)

Bůh stvořil člověka, aby s ním měl vztah, ale když přišel na svět hřích, stal se člověk před Bohem vinným a začal zažívat utrpení a úzkost a stal se duchovně mrtvým. Za hřích se musí pykat, a tu vinu odpykal Ježíš Kristus. On za nás trpěl a On za nás zemřel. Zaplatil svou krví a lidé tak mohou být smířeni s Bohem. Je to díky doslovnému vykoupení, což znamená něco jako výkupné, které se platilo, když chtěl někdo osvobodit

vězně či otroka. Sporná je otázka, jestli Ježíš zemřel duchovně. Musíme vědět, že to, že Ježíš zaplatil za hříchy lidstva, nás odkazuje přímo ke kříži, k Jeho krvi a k Jeho životu. Pokud jsme však vinou hříchu zemřeli duchovně my, vyplývá z toho, že náš Vykupitel musel nějak být oné smrti také účasten. Co však zůstává podstatným, je to, že Ježíš zemřel za naše hříchy a třetího dne vstal z mrtvých, moc hříchu byla tedy zlomena a satan byl tímto poražen (s. 145 – 180).

Eklesiologie (nauka o církvi)

Poté, co byl Ježíš vzkříšen a vstoupil na nebesa, začalo nové období, které je věkem církve. Jde o věk Ducha, věk milosti a čas pohanů. Církev znamená shromáždění lidu, nebo také ti, kteří jsou povoláni z lidu. Základem církve není Petr, člověk, základem církve je Petrovo vyznání, že Kristus je syn živého Boha. Církev je tvořena lidmi, kteří uslyšeli evangelium, uvěřili Pánu a byli pokřtěni. Církev je tělem Kristovým. Hlavou církve je Ježíš. V církvi by měla být Ježíšova přítomnost, evangelium, spasení, Boží věčný život, ochrana a bezpečí a Boží sláva. Pokud se křesťanská kultura stala státním zřízením a křesťanské denominace přijaly formální křesťanství, začala se církev odchylovat od Božího slova. Proto vznikala napětí, konflikty, extrémní a rozdělení. Pokud vidíme, že je církev nebiblická, musíme usilovat o očistu. Reformace proto odplavila nebiblické jevy. Nedá se obhájit počínání starých církví, jež zavrhl křesťany, kteří chtěli něco reformovat a byli označeni neprávem za kacíře a sektáře. Argumenty o jednotě zde nejsou na místě. Tradice jsou zvyky, které se přenášejí z generace na generaci. I Ježíš chodil do synagogy, protože byl zvyklý. Pavel předával křesťanům to, co sám přijal. Ovšem jsou i tradice špatné (s. 181 – 210).

Eschatologie (nauka o posledních časech)

Ježíš Kristus znovu přijde.(s. 211 – 234).

Problematika Izraele je pro Livets Ord klíčovým tématem. V knize *Židé – lid budoucnosti* píše Ekman (1996, s. 13 – 17), co to znamená být Hospodinovým odděleným lidem a lidem zákona. Lid, který má od Boha povolání, ač často neposlušný a proroky napravován, vždy věrným Bohem nezapomenut a vyvolen (s. 19-24). Jsou tři klíčová místa pro Izrael: Sichem, Hebron a Jeruzalém (s. 31-34). Panují častá obvinění proti Izraeli, že údajně ukradli zemi Arabům, a jen díky tomu stát existuje. Toto tvrzení popírá na základě

biblických veršů (např. Genesis 23: 12-18, Jozue 24: 32, 2. Samuelova 24: 15-25, Deut. 11: 29, 30, Joz. 8: 30-35, Ezechiel 36: 2-4), na základě kterých se dozvídáme, že již Abraham koupil od Efrona za 400 loktů stříbra jeskyni v Machpelah. V Sichem pak koupil Jákob za sto peněz díl pole. David zase odkoupil za padesát loktů stříbra humno, a to přímo na místě budoucího chrámu, hory Moria. Tato tři místa jsou důležitá, neboť Sichem je místem smlouvy a Hebron byl zase pro Davida sídlem ještě před tím, než si vybral Jeruzalém. Hora Moria byla místem přímo pro chrám. Ekman (s. 32) poukazuje na největší arabský odpor právě v místech, která jsou srdcem Izraele: Nabulus (Sichem), Hebron, Chrátová hora ve Východním Jeruzalémě. Na tzv. Západním pobřeží tedy leží ona místa, která byla získána jednak legální koupí, a také božským darem. Také židovští sionisté, kteří se koncem 19. století začali na Sion vracet, vyplatili bohatým arabským statkářům, kteří zemi vlastnili (žili v Turecku, Damašku či Káhiře, neboť země byla pro ně pro obdělávání nevhodná a vlastně i bezcenná), velmi vysoké ceny. V té době, popisuje Ekman, o tuto půdu skutečně nebyl zájem, ale to se změnilo, když ji Židé jednak vysušili a přeměnili na půdu ornou. Arabové okamžitě začali klást odpor. Rychle se přistěhovali z různých míst. Nebylo to však tak, že by Arabové žili v té zemi stovky let, jak si veřejnost myslí. Po vyhlášení izraelské nezávislosti v roce 1948, a také po osvobozené válce, byli Arabové označeni za uprchlíky, neboť v zemi žili jen dva roky předtím (s. 33 – 34). Církev Livets Ord si je vědoma kletby antisemitismu (s. 35 – 50).

2.2 Historie Livets Ord v Uppsale

"Vybavte Boží lid svým Slovem víry. Ukažte jim, jaké duchovní zbraně mají. Naučte je, aby je použili a použili je v boji o vítězství pro Pána. " (www.livetsord.se)

V magazínu Word of Life International (s. 6) se dočteme o vizi církve Slovo života, anglicky *Word of Life*, švédsky *Livets Ord*: zakládat dynamické církve, podnikat misie v moci Ducha svatého a vyučovat a trénovat ostatní.

Vývoj církve Livets Ord v Uppsale je úzce protkán s životem a působením zakladatele a pastora Ulfa Ekmana, který v roce 1970 uvěřil v Ježíše Krista a byl znovuzrozen. Začal se scházet s křesťany a zažil zkušenost křtu Duchem svatým.

Následně se rozhodl studovat na univerzitě v Uppsale filosofii (především etnografií, historií a vědy o náboženství), a poté teologii (Ekman, 1998, s. 10 – 19, 23).

„...padl jsem ve svém pokoji tiše na svá kolena a požádal Ježíše, aby mi odpustil. Hledajíc slova jsem Jej požádal, aby přišel do mého života a byl mým Pánem. Tam a tehdy jsem se znovu narodil. Pokoj, který jsem nikdy předtím nepocítil, naplnil mé srdce. Cítil jsem, jakoby ze mne spadl velký balvan“ (Ekman, 1998, s. 13).

Podle Nešpora a Vojtíška (2016, s. 298) si rozdělíme život Ulfa Ekmana, jež úzce souvisí s církví Livets Ord, do těchto základních etap:

Patřil do švédské luterské církve a byl kaplanem Uppsalské university.

V Uppsale začal Ekman žít naplno akademickým prostředím. Setkával se s nejrůznějšími křesťany, společně se studentskou organizací Navigátoři⁸ evangelizovali, studovali biblické verše nazpaměť a trénovali nové učedníky. Během těchto událostí začalo do Švédska pronikat charismatické probuzení. Ekman v té době přemýšlel o studiu duchovního a následném vysvěcení na luterského kněze. Při studiu Teologické fakulty se opět setkával s nejrůznějšími křesťany (s katolíky, luterány, pietisty a různými evangelikály). Na jednom semináři o Duchu svatém se seznámil se svou budoucí manželkou Birgittou, díky níž poznal jejího otce Stena Nillsona a postupně i hnutí víry. Na konci studia začal přemýšlet, co bude dělat dále. Dostal nabídku a stal se kaplanem švédského studentského evangelikálního hnutí SESG⁹ (Ekman, 1998, s. 21 – 31).

Díky nahrávkám Copelanda se seznámil s hnutím víry (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

S nahrávkami Copelanda se Ekman seznámil díky své manželce, která byla dcerou metodistických misionářů, mládí prožila v luteránské církvi a byla aktivní v charismatickém probuzení i v letniční církvi. Její otec, Sten Nilsson, dal Ekmanovi nahrávky Kennetha Copelanda o autoritě ve jménu Ježíš (Ekman, 1998, s. 27 – 29). S nadšením začal číst i knihy Kennetha Hagina, a další lidé, kteří jej ovlivnili, byl John Osteen a Lester Sumrall (s. 34 – 35)

⁸ Jde o studentské hnutí, jehož kořeny sahají do kalvínské víry (in Ekmanovi, 2018, s. 44).

⁹ SESG, doslovně Sveriges evangeliska student – och gymnasiströrels (in Ekmanovi, 2018, s. 45).

Ekman během studia preferoval letničně – charismatické knihy, i když jimi mnozí pohrdali. Vzpomíná si však, že se zde nenápadně přiměšovaly i protikatolické postoje. Jak „low church“, tak luteráni a svobodné církve si mysleli, že katolíci se musí obrátit, jinak nejsou skutečnými křesťany (Ekmanovi, 2018, s. 20 – 21).

V letech 1981 – 1982 studoval na Haginově biblické škole Rhema (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Manželé Ekmanovi vnímali církve u Kenetha Hagina, Lestera Sumralla či Kennetha Copelanda jako velmi svobodné v duchu a velmi odlišné od švédské úzkoprse církve, neshledávali zde intelektuální nevíru nebo předsudky. Vnímali naopak velkou radost a zázraky. Na těchto shromážděních se Ekman rozhodl, že se nestane knězem. Vědomi si toho, že Kristovo tělo je něco mnohem více, než jen nějaká denominace, letniční hnutí, státní církev či hnutí víry, se manželé Ekmanovi vrátili do Švédska. Zde se měli rozhodnout, zda se stanou placenými a podporovanými misionáři v Bangladéši, anebo odcestují „na vlastní pěst“ do Tulsy v Oklahomě na biblickou školu Hagina *Rhema Bible Training Centre*. Rozhodli se pro Ameriku. V Tulse studovali oba manželé Ekmanovi jeden rok. Zde byli také ovlivněni pastorskou službou Billy Joe Daughertyho ve Victory Christian Centre (Ekman, 1998, s. 33 - 40).

Po návratu do rodného Švédska opustil luterskou církev (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Po návratu z Ameriky začal Ekman kázat pravidelně ve stockholmské církvi Södermalm, a následně cestoval po celém Švédsku a vyučoval. To se dělo v době, kdy pomalu začal hasnout plamen charismatického probuzení a lidé začali očekávat něco nového (Ekman, 1998, s. 41 – 42).

V roce 1983 založil v Uppsale sbor Livets Ord, souběžně také biblickou školu Livets Ord, nakladatelství, školy různých stupňů atd. (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

24. září 1983 byla založena církev Livets Ord a následně otevřena Biblická škola, na kterou se přihlásilo do prvního ročníku 200 studentů. Byla uspořádána křesťanská konference. Livets Ord začalo velmi intenzivně šířit kazety a knihy (Ekman, 1998, s. 44).

V souvislosti s prvním působení Livets Ord v Uppsale je vhodné zmínit i velkou nedůvěru od veřejnosti, která je vnímala jako sektu vymývajících mozky. Největší tlak byl evidentně v letech 1983 – 1988, poté se situace začala uklidňovat. Jednalo se o negativní články v časopisech a novinách, jež prý ztrácely objektivitu a přerůstaly v hysterii (vytrhávání slov z kontextů, opakované nahrávání Ekmanova smíchu až do odporivé podoby, vystříhání všeho pozitivního atd.). Ekman nepopírá, že ne vše, co kdy řekl, bylo stoprocentně správné, uznává, že pronesl některé příliš ostré věty, což situaci zbytečně vyhrotilo. Veřejnosti také vadilo, že Livets Ord bylo založeno jako občanské sdružení, vadila jim hlasitost hudby, tanec, tleskání, kazatelna vyrobená z plexiskla, velikost a výška pódia, jméno církve atd. Církev se pod tlakem začala sjednocovat. Došlo ke dvěma bombovým útokům, z nichž jeden zničil předsálí budovy Livets Ord a druhý se odehrál před domem Ekmanových - trhavinou byl dynamit. (Ekman, 1998, s. 46 - 62).

Co hodně pomohlo uklidnit kritiky, bylo prozřetelné ponechání vedení účetnictví církve nekřesťanské firmě, která s Livets Ord nebyla nijakým způsobem propojená. Cílem byla průhlednost. „*Církev musí být definována na základě biblických, ne zákonných principů. Musí být samozřejmě otevřená pro zkoumání veřejnosti, aby existovalo ujištění, že se vše děje zákonným způsobem a že je v pořádku účetnictví. Tohle je příklad vzájemné spolupráce se světem...*“ (Ekman, 1998, s. 47).

12. března 1987 byla schválena křesťanská škola, která byla největší nezávislou školou v zemi. Nová budova, otevřená na letní konferenci v roce 1987, má kapacitu 4 tisíce lidí, ačkoliv v té době měla církev pouze 200-300 členů. V r. 1990 bylo otevřeno křesťanské gymnázium a v září 1994 univerzita, kde se studovala teologie (vyšší biblické studie), byl zde institut pro výuku učitelů a fakulta filosoficko-humanitní. Dva roky biblické školy prý ještě pastory nemohly vytrénovat např. ve slovní zásobě, hlubší biblické znalosti, teologii, církevní historii atd. Poté také začala spolupráce s Universitou Orala Robertse, která se nachází ve Spojených státech (Ekman, 1998, s. 64 – 65, 71 - 80).

Po změně politické situace ve východní a střední Evropě byli ze švédské Uppsalys vysíláni misionáři do Ruska, Bulharska, Československa (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Misionáři, kteří se zasloužili o šíření evangelia v zemích bývalého východu, se jmenují Ove Sandberg, Bengt Wedemalm a Micael Lundin. V Sovětském svazu působil

Severin, který v roce 1989 cestoval do Ruska s Ekmanem a vznikla „*Ruská vnitrozemská misie*“. Díky kampaním v Rusku se uskutečňovaly konference a vznikaly nové církve (Ekman, 1998, s. 81 – 84).

V roce 1989 vystoupil Ekman veřejně proti návštěvě papeže Jana Pavla II. ve Švédsku, ale nyní svého činu lituje, cítí výčitky a hodnotí tento počín jako projev strachu z katolicismu, který je podle něj dodnes v protestantských a charismatických hnutích zakořeněn (Ekmanovi, 2018, s. 24 – 25).

V r. 1990 cestovali Severin a Ekman do Doněcka na Ukrajině, pak do Moskvy a do Tartu v Estonsku. (Ekman, 1998, s. 81 - 84). Na východ tak bylo rozšířeno více než 4 miliony knih. V Litvě měl Ekman příležitost hovořit s prezidentem přímo v době, kdy země bojovala o svou nezávislost. Na novoroční konferenci 1990/91 byla pozvána mládež z Ruska. S nimi přijel bývalý úředník KGB, a ten jim nabízel k pronajmutí celou vlakovou soupravu, která dříve sloužila k propagaci mladých komunistů. Dvě léta pak tento vlak putoval po ruském vnitrozemí, plný mladých lidí, biblí, kazet, knih, potravin, léčiv od Leningradu až po Chabarovsk. Mladí lidé hráli divadlo, navštěvovali nemocnice, školy, dětské domovy, pořádali shromáždění (1998, s. 85 - 89).

V bývalém SSSR se tak rozšířily misie do zemí Magadan, Irkutsko, Alma-Ata, Kazachstán, Arménie, Sibiř, Ural, Moskva, Ukrajina, Bělorusko. Z východní Evropy byly nejvíce zasaženy země Československo, Maďarsko, Bulharsko, Jugoslávie a Albánie. Když ve městě Tirana zpívala vítězka Eurovize Carola Sögaard, bylo celé shromáždění přenášeno místní televizí. Dnes funguje v Albánii celonárodní misijní program. Vše si vyžádalo oběti pracovníků, kteří zde žili v těžkých životních podmínkách. Ekman také vzpomínal, jak do Bulharska dováželi chybějící inzulin a další léky. I v Bulharsku byla možnost televizního vysílání a taktéž následovalo setkání s prezidentem a s premiérem (Ekman, 1998, s. 89 – 92).

V Rusku viděl, že pastorům v nových sborech chybí nějaká autorita, kterou by uznávali. Nestačila jen nějaká vlna obnovy či probuzení. Nastala otázka, jak vše předávat dalším generacím. Ekman se snažil přijít na to, jestli je nějaké hnutí prostě jen silné, ale pak zeslábně a namísto něj nastoupí další. „*Síla probuzeneckého hnutí leží v přítomnosti,*

ale slabost spočívá v neochotě či neschopnosti plánovat a přemýšlet o budoucnosti, a to mě začínalo znepokojovat“. Podle Ekmana chybí základní důležité kameny. Nejdříve v církvi bylo mnoho iniciativ, ale nebyla žádná vnitřní stabilita, kontinuita, která by přecházela z generace na generaci, protože vždy bylo dělení a štěpení. Jakoby lidé stále chtěli nalézt něco nového, co už tu bylo (Ekmanovi, 2018, s. 29).

V r. 1992 pronajala církev loď a plavili se po Dunaji, po trase Vídeň, Bratislava, Budapešť a Bělehrad. Během cesty kázali ve městech evangelium, rozdávali křesťanskou literaturu a modlili se. V tomto roce také vznikla biblická škola v Moskvě a v Brně. Do Brna přišlo mnoho Bulharů, protože bulharská vláda uzavřela biblickou školu v Sofii (Ekman, 1998, s. 94).

V roce 1993 byla založena iniciativa Operace Jabotinsky, podporující ruské Židy, toužící se vystěhovat do Izraele (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Bůh prý promluvil k pastoru Ekmanovi: *„Přivádím tě do Izraele. Zůstaneš nezávislý na jakékoliv náboženské organizaci a staneš se známý jako přítel Židů“.* Proto začaly již od r. 1987 pravidelné výjezdy do Izraele. Církev začala pomáhat Židům, kteří opustili Sovětský svaz a cestovali přes Švédsko do Izraele. Na základě zájezdů si Rusové uvědomili důležitost žehnání židovskému lidu a během zájezdů kázali Harry Hurawitz (bývalý poradce premiéra Menachema Begina a Yitzhala Shamira), Jan Willem van der Hoeven z Mezinárodního křesťanského velvyslanectví v Jeruzalémě a jiní. Došlo ke spojení Livets Ord, ruských pastorů a švédského ortodoxního rabína Arona Katze a zpěváka Davida „Dudu“ Fishera. V roce 1991 se konal zájezd do Izraele pro podnikatele a obchodníky, a to i přes překážky pramenící ze zrovna započaté války v Zálivu. Zde se setkali s premiérem a se starostou Jeruzaléma. V r. 1993 při výjezdu ruských pastorů a Livets Ord do Izraele obdrželi slovo od Pána: *„Vyveďte ruské Židy ven ze Sovětského svazu!“* A tak se zrodila *Operace Jabotinsky* (Ekman, 1998, s. 97 – 102).

Pro tento projekt dostali starou loď ještě z 2. světové války, kterou museli osmnáct měsíců opravovat, odstraňovat plísně, až konečně mohla odjet ze Švédska do Ruska přímo na velikonoční pondělí v neděli 15. 4. 1995 a 24. 6. 1995 byla uskutečněna první plavba, podpořená Shlomo Hillelem. Ten byl jako mluvčí Knessetu zapojen do operace Babylon,

díky které bylo v letech 1948 – 1951 přivezeno z Iráku 150 tisíc Židů do Izraele (Ekman, 1998, s. 103).

V 90. letech již církev opouštěla od nejradikálnějších postojů, a v souvislosti s tím také pomalu ustává vnější kritika z okolí (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

V r. 1995 začalo Ekmanové v Livets Ord něco chybět, a proto navštívila kázání svého oblíbeného katolického kněze (Ekmanovi, 2018, s. 48). V r. 1998 dostala švédská katolická církev svého 1. švédského biskupa od dob reformace v 16. století, a tohoto biskupa pozvali na oběd. V r. 1999 navštívili Ekmanovi Taizé, aby mohli vidět zástupy lidí, které zde jezdí ze všech koutů země. Významným datem je pro Ekmanovi 31. 10. 1999, kdy luteráni a katolíci podepsali společnou deklaraci o ospravedlnění z víry. Podle jejich slov: „*Důvod k protestu už neexistoval*“. Ekmanovi totiž v r. 1999 navštívili Řím a slyšeli papeže Jana Pavla II., jak o tomto usmíření hovořil. (s. 34, 49 – 50). Pro Ekmana se stalo velmi důležité vyslechnout si, co o katolické víře vypráví samotní katolíci. Již nestačilo pouhé naslouchání, co o katolické víře tvrdili nekatolíci (s. 33).

Počátkem roku 2000 se Ulf Ekman intenzivně věnuje zahraničním cestám a iniciuje založení studijního centra, které se zabývá vzájemným porozuměním jak židů, tak křesťanů v Izraeli (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Během nového tisíciletí začali Ekmanovi prohlubovat své znalosti církevních dějin (Ekmanovi, 2018, s. 50). V r. 2002 se přestěhovali do Jeruzaléma, kde žili 3 roky. Podle jejich slov se zde léčily jejich gnostické a přespříliš duchovní rysy víry a začali zde hlouběji rozumět teologii vtělení a svátostné víře. V Jeruzalémě Ekmanovi silně vnímali dopad rozštěpení křesťanů a modlili se za jednotu. V r. 2003 začali vydávat nový teologický časopis *Keryx*, Ekman nadále pokračoval v psaní knih a postupně začali i s manželkou vnímat staré církve jako nositele duchovních pokladů. Začali se tedy věnovat studiu katolické teologie a spirituality (s. 54 – 57).

Jejich přátelé, mesiánští pastoři Benjamin a Reven Bergerovi, jim zde představili své katolické přátele. Mezi nimi byla i Koinonii Jana Křtitele, což je skupina ekumenicky smýšlejících katolíků. Jedná se o charismatické a evangelizující společenství, jejichž členové mají rádi některé části protestantského charismatického vyučování víry, a právě díky této Koinonii se Ekmanovi začali zbavovat svých předsudků vůči katolické církvi.

V r. 2003 navštívili Ekmanovi Koinonii Jana Křtitele i v Itálii (Ekmanovi, 2018, s. 37 – 39, 56).

V r. 2005 navštívili Ekmanovi Medžugorji a popovídali si s páterem Jozem, který se za ně pomodlil. Dále se zde setkali s jednou z dívek, která byla oním dítětem z roku 1981, jemuž se P. Marie zjevila. Právě v Medžugorji slyšeli Ekmanovi z rádia o nové volbě papeže Benedikta XVI. V tomto roce se také setkali s Charlesem Whitebeadem, předsedou ICCRS¹⁰ (Ekmanovi, 2018, s. 65, 68 – 69).

V r. 2007 se v Římě zúčastnil Ekman diskuse s katolickými i protestantskými charismatiky a v r. 2008 proběhly neformální rozhovory mezi Vatikánem a nenedominačními charismatiky a Ekman byl pověřen sepsat ke třem konzultacím podklady, které byly podány a prezentovány z pozice protestantů (Ekmanovi, 2018, s. 70 – 71).

Od r. 2012 se začala v Livets Ord rozvíjet Mezinárodní síť *Word of Life International (WOLI)*, která se zaměřuje především na náboženskou výchovu, hlásání evangelia, duchovní život, poslání a jednotu (livetsord.se).

V roce 2013 se Ulf Ekman vzdal pastorství uppsalské církve Livets Ord, jejíž počet členů byl asi 3 tisíce (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Ekman začal být stále více slabý a nemohl již pastorovat. A tak se jeho novým nástupcem stal Joakim Lundqvista (Ekmanovi, 2018, s. 168).

V roce 2014 oznámili Ekmanovi svou konverzi a přestoupili do římskokatolické církve (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 298).

Biskup Anders Arboreliuse podotýká, že manželé Ekmanovi svou konverzi ke katolické víře neměli co získat, ale spíše ztratit (Ekmanovi, 2018, s. 7). Ekman popisuje svou konverzi ke katolické církvi jako poznání, které rostlo velmi pomalu. Jeho dřívější názory na katolicismus byly stejné, jako mají jak luteráni, tak charismatici: zastaralá a zkosnatělá církev a nevěstka z Janova zjevení. Tento odstup pocházel převážně z učení

¹⁰ ICCRS – International Catholic Charismatic Renewal Service – Služby mezinárodní katolické charismatické obnovy.

„low church“ a z luteránství (s. 14, 19 – 20). Když Ekmanovi oznámili svou konverzi ke katolické církvi ve Slovu života, požehnal jim pastor Lundqvista a následoval potlesk. Poté nastala mediální smršť. Tyto mediální bouře umocňovala média, od státní televizi, přes noviny a debaty na internetu. Svým způsobem se opět po Ekmanových začali lidé v Uppsale ohlížet na ulici a všimnout si jich, jako v již výše zmíněných 80. letech (s. 186 – 189). Ekmanovi tento krok nevnímají ani tak jako rozchod s jejich milovanou církví, ale celkově jako rozchod s protestantismem a s jeho kořeny a mechanismy. Hodnotí tento krok jako krok vpřed (s. 199).

Livets Ord v Uppsale se v současné době prezentuje jako církev, která miluje Ježíše Krista a lidi. Jejich přáním je, aby se mladí i staří lidé cítili v církvi jako doma a aby byli zapojeni do křesťanské komunity. Cílem je, aby všichni společně rostli jako lidské bytosti, ve své víře v Ježíše. Livets Ord je součástí Hnutí Víry a dnes má v Uppsale asi 3000 písemných členů. V současné době působí ve Švédsku na dvou místech. Hlavní centrum je v Uppsale, kde jsou pastoři Joakim a Maria Lundqvist a druhý sbor v Jönköpingu, kde jsou pastoři Eddie a Carolina Stigson. Také ve městě Göteborgu jsou aktivity spojené s uppsalskou církví. Stále fungují mezinárodní sítě, které se budovaly několik let, mnoho církví a škol, aktivní je stále služba, která slouží pro vedení pastorů, funguje televizní vysílání a rozsáhlé jsou také humanitární aktivity. Podle slov pastora Lundqvista se se svou ženou Marií snaží po odchodu Ekmanových nadále rozvíjet cestu identity, ale i jednoty v Kristově těle. Manželé Lundqvistovi věří, že Bůh má pro církev skvělé plány (livetsord.se).

2.3 Historie Církve Slovo života v České republice

„Bůh nás povolal do církve Word of Life (Slovo života), abychom oslavili Ježíše, kázali jeho nádherné evangelium a vyzbrojili církev Božím slovem víry, aby se mohlo naplnit velké poslání evangelia. Chceme vidět spasené a obnovené muže a ženy a také národy pohnuté Boží silou a milostí. Náš cíl je probuzení a reformace!“ (Word of Life International)

Hnutí Víry v České republice je rozděleno na několik menších společenství a mezi nejstarší z nich patří Slovo života (původně Voda života). Následují pak R. O. F. C. (Reach

Out for Christ) na severu Moravy, Nový život v Ústí nad Labem a jiných městech severních Čech a Církev Oáza (Holy Ghost End Time Ministries. Mezi další, někdy i jednotlivé samostané sbory, patří Triumfální centrum víry, Nové začátky, Cesta Panujícího a Církev živého Boha (VOJTÍŠEK, Zdeněk, 2008).

Podle Nešpora a Vojtíška (2016, s. 296) je Slovo života církví protestantskou evangelikální, jejíž stopy vedou až do světového neocharismatického hnutí víry. Největší podíl na rozvoji českého společenství Slovo života má Ulf Ekman a další švédští misionáři (s. 298).

Rozdělíme si historii Slova života podle Nešpora a Vojtíška (2016, s. 302 - 303) na stručné body, o které se dále budeme opírat při představě, jak se církev tvořila v České republice a souběžně také v Kroměříži:

80. léta 20. století

Vikář Dan Drápal se začal na počátku 80. let seznamovat s Hnutím Víry. Jeho významným zdrojem, ze kterého čerpal, byly knihy a kázání německého pastora Wolfganga Margiese. V r. 1985 působil v Praze, převážně mezi mladými lidmi, zambijský misionář Henry Kashweka. Ten o rok později zformoval malou skupinu věřících lidí, která vytvořila budoucí jádro pro později vzniklou Vodu života. Během dalšího roku se tato skupina Voda života spojila s Jednotou bratrskou v Holešově. Společně uspořádali evangelizaci, při které kázali švédští misionáři z uppsalské církve Slovo života – Bengt Wedemalm a Micael Lundin. Toto spojení se švédskou církví bylo klíčové a předurčilo vývoj následujících let. V lednu v r. 1989 vznikla Voda života, která byla určitou dobu nelegální. Jaro v r. 1989 přineslo evangelizaci s Wedemalmem v Brně.

90. léta 20. století

Pod vedením Alexandra Fleka bylo v r. 1990 vyhlášeno občanské sdružení Voda života, které se orientovalo na uppsalské Livets Ord. To se podílelo na velkých evangelizacích se Stevem Ryderem a Mary Alice Isleib, dále uspořádalo Středoevropskou konferenci víry s Ulfem Ekmanem. V roce 1991 proběhla evangelizace se švédsko – americkým misionářem Peterem Youngrenem. Slovo života se ochotně zapojilo do projektu uppsalské Livets Ord, Operace Jabotinsky. Další charitativní projekt - Krmte

hladové (Feed The Hungry), založil Lester Sumrall, který kázal pražským věřícím celkem čtyřikrát. V r. 1992 se Lundin se svou rodinou přestěhoval do Brna, kde vzniklo Slovo života. V této době začal Flek studovat v Uppsale biblickou školu a po svém návratu založil biblickou školu Slovo života v Praze. V roce 1994 se biblická škola Slovo života přesunula do Brna. Pražská Voda života změnila svůj název na Slovo života. V r. 1995 začal Alexandr Flek studovat ve Švédsku a v USA teologii a biblické jazyky. V r. 1996 již rodina Lundinova odešla z Brna a pastorem Slova života v Brně se stal Jiří Zdráhal.¹¹ Po svém návratu v r. 1998 se Flek již s pražským Slovem života nesblížil a začal působit jako nezávislý kazatel a podílel se rovněž na překladu *Bible 21*. V tomto roce pořádá brněnské Slovo života velkou evangelizaci s Robertem W. Schambachem. Rok 1999 znamenal pro Slovo života v Brně ukončení biblické školy.

Na internetových stránkách Slovo života (slovozivota.cz1) je popsáno období ukončení biblické školy a odchodu švédských misionářů jako období hledání a vnitřní krize. V r. 2003 se pastorem brněnského Slova života stal Michal Vaněk. Jiří Zdráhal byl v r. 2004 vyslán do Prahy, kde založil nový sbor, který je připojen k mezinárodní síti sborů ICF (International Christian Fellowship). V r. 2005 začala brněnská církev Slovo života zvat veřejnost na kurzy Alfa a v tomto roce byla také otevřena nová křesťanská základní škola Jana Husa.

Významným rokem pro Slovo života se stal rok 2010, neboť stát tuto společnost registroval jako Církev Slovo života. Prvním seniorem se stal brněnský pastor Michal Vaněk (Nešpor a Vojtíšek, 2016, s. 303).

V současné době se Církev Slovo života nachází ve městech Praha, Brno, Jihlava a Telč, Kroměříž, Olomouc, Pardubice, Prostějov, Blansko. Misijní stanice jsou v Kolíně, Milovicích a Mikulově (slovozivota.cz2).

¹¹ Jiří Zdráhal je jeden ze zakládajících členů Slova života v Kroměříži (poznámka autorky).

3 Církev Slovo života Kroměříž

V této kapitole si rozdělíme vývoj Církve Slovo života v Kroměříži na jednotlivé etapy od jejího vzniku až po současnost. Všechny podkapitoly budou seřazeny chronologicky a pro snadnější orientaci ponesou vždy název místa, kde se církev scházela. Autorka práce je bývalou členkou Slova života Kroměříž a v církvi prožila intenzivně téměř jedenáct let. Ve své práci ale vychází nejen ze svých vzpomínek a poznámek, ale především z facebookové konverzace v soukromé skupině *Kroměžižská církev včera, dnes a zítra*, která byla založena ke shromáždění písemných vzpomínek bývalých i současných členů. Dále také čerpala z emailové konverzace s Martou Raclavskou, která je dlouhodobou aktivní členkou Slova života Kroměříž, vedoucí účetnictví a v určité období byla zástupce pastora. Na položené otázky odpovídala prostřednictvím emailu pro účely této práce. Pro ujasnění některých informací se autorka obrátila pomocí soukromé facebookové konverzace na zakladatele Micaela Lundina.

3.1 Počátky v Kvasicích, ve Svobodném sboru a skupinka u Věry Přijalové

Počátky v Kvasicích

Ještě dříve, než bylo v Kroměříži oficiálně založeno Slovo života, se scházela skupina věřících lidí v Kvasicích u Kroměříže. Tuto skupinu vedli manželé Jersákoví. Podle facebookové konverzace z 29. 7. 2018 odešlo v r. 1987 z církve od baptistů společně s rodinou Jersákovou několik dalších lidí, kteří se začali scházet po domácnostech. Mezi otevřené domácnosti patřil dům rodiny Jersákových v Kvasicích. Švédové pak oslovili tuto rodinu a byla domluvena spolupráce. V té době měl být Jersák zvolen pastorem Apoštolské církve, ale tento úřad odmítl, doufajíc ve spolupráci se Švédy a v nově vzniklou jednotu mezi křesťany. Spojili se tedy, kromě dvou lidí ze skupinky z Kvasic, se Švédy, ovšem během čtrnácti dnů spolupráce skončila, dle rozhovoru, ze strany Švédů. Podle ostatních (současných i bývalých) členů si určití křesťané prostě jen přáli mít svou novou církev, za kterou se modlili a kterou jim Pán seslal, dle jejich slov, v podobě Slova života.

Svobodný sbor a skupinka u Věry Přijalové

Podle rozhovoru zaznamenaného z facebookové skupiny můžeme vidět, že skupina z Kvasic se poté rozptýlila do Svobodného sboru, a odtud se někteří věřící začali zase soustředit kolem skupinky Přijalové. Tito lidé toužili po biblickém vyučování a modlili se, aby jim Pán poslal služebníka, který je bude vyučovat. Jezdili a účastnili se různých shromáždění, např. v pražské církvi Voda života.

Do skupinky Přijalové chodil mimo jiné i Zdráhal, který se později stal pastorem brněnského Slova života. Právě on prý (podle konverzace ve facebookové skupině Kroměřížská církev včera, dnes a zítra ze dne 11. 4. 2016) navázal kontakty s Vodou života v Praze, a tak se skupinka účastnila i konference s Henri Kashwekou. V Praze se seznámili s manžely Gočaltovskými, budoucími pastory Slova života v Kroměříži. Gočaltovští byli tehdy součástí Vody života v Praze. A právě v jejich domě v Holešově bydleli zpočátku Lundinovi (tamtéž).

Na tuto dobu vzpomínají někteří pamětníci, kteří stáli při založení Slova života Kroměříž a se kterými autorka práce navázala spojení ve facebookové skupině *Kroměřížská církev včera, dnes a zítra*. Některé úryvky ponechává autorka v přímé citaci, neboť nenavazují postupně na sebe, jedná se o útržky vzpomínek a dle názoru autorky by parafráze ztratila na své originalitě:

„Do Prahy (a nejen tam) jezdili lidé ze skupinky kolem Věry Přijalové a Jiřího Zdráhala. Tímto způsobem se do Kroměříže dostalo i např. věhlasné učení 'Boží generálové' na kazetách od Robertse Liardona.“

„Věrka mi vyprávěla o té době. Nebylo to jednou, co byli v Praze, ale i jinde. Určitě v Ostravě a je velmi logické, že by byli i v Brně. Tehdy se konalo více na naše poměry masových evangelizací a je s podivem, že tak málo lidí si to pamatuje. Jedna z evangelizací proběhla dokonce na kroměřížském stadionu (!). Vim to, protože tam byl spasen (chcete – li znovuzrozen) můj spolužák, který mne potom přivedl k Bohu.“

„*Ta evangelizace na zimním stadionu, o které píše H., byla se Stevem Ryderem¹² a pořádal to tehdy Rosta Klimt.*“ (konverzace z facebookové skupiny Kroměřížská církev včera, dnes a zítra ze dne 11. 4. 20016).

3.2 Vznik Slova života v Kroměříži

„*Lidé jsou v tomto městě otevření pro evangelium a touží po tom, být více s Bohem. Je zde hlad po Slově Božím!*“ (Word of Life International)

Díky magazínu *Word of Life* (s. 7, příloha č. 1) se dozvídáme, že prvními věřícími, se kterými se Lundin a Wedemalm¹³ setkali, když přijeli do České republiky 22. srpna 1992, byla kroměřížská skupina, která se pro ně stala velkým požehnáním. Lidé z Kroměříže jim pomáhali jak s překlady, tak s rozesíláním dopisů či jinými praktickými věcmi. Společně začali v tomto městě pořádat shromáždění, na něž začala brzy chodit širší veřejnost. 13. září kázal švédský evangelista Bengt Wedemalm a mnozí lidé byli spaseni a uzdraveni. **V neděli 18. října 1992 byla vyhlášena církev, jejímž pastorem se stal Micael Lundin.**

Nešpor a Vojtíšek (2016, s. 305) zmiňují v souvislosti se Slovem života v Kroměříži, že „*sbor vznikl misijní činností brněnského sboru*“. Při facebookové konverzaci ve skupině *Kroměřížská církev včera, dnes a zítra* z 28. 7. 2018 s Jiřím Zdráhalem, který byl jedním ze zakládajících členů Slova života v Kroměříži a později pastorem Slova života v Brně, jsme ujasnili trochu více skutečnost, že **při zakládání sboru v Kroměříži nebyli „Brňáci“ nijak aktivní**. Podle Zdráhal byl původním plánem Micaela Lundina založit Slovo života v Brně, Bratislavě a ve Vídni. Z nějakých důvodů se však Lundinovým nepodařilo najít bydlení v Brně, a proto dostali nabídku od manželů Gočaltovských, že mohou bydlet v jejich domě v Holešově. Od manželů Gočaltovských se tuto informaci dozvěděl také Zdráhal a ostatní křesťané z Kroměříže, kteří se nabídli, že novým misionářům budou pomáhat. Tak se Lundinovi seznámili s křesťany z Kroměříže. Tito křesťané chtěli, aby bylo založeno Slovo života i v jejich městě. Hlavním záměrem

¹² Steve Ryder je anglický evangelista, který působil v Československu na počátku 90. let 20. století. Pod vlivem jeho misíí byly především na severní Moravě založeny sbory R. O. F. C. - Reach Out For Christ (zdroj: www.biblickaapologetika).

¹³ Micael Lundin a Bengt Wedemalm jsou švédští misionáři z Livets Ord (církve Slovo života v Uppsale).

Lundina však bylo stále Brno, kam směřovala největší aktivita, např. evangelizace s Wedemalmem, nebo sobotní biblická škola v brněnském Bílém domě. Slovo života v Brně tedy vzniklo nezávisle na Slovu života v Kroměříži (tamtéž). Také z facebookové konverzace z 28. 7. 2018 se zakladatelem Lundinem se potvrzuje, že neměli žádné místo k bydlení, když přijeli, a tak bydleli v Holešově v domě Gočaltovských. Díky tomu se seznámili s malou skupinkou nově spasených lidí z Kroměříže, kteří přišli a velmi prakticky jim pomáhali. Rozhodli se tedy, že založí církev v Kroměříži, které se stal Lundin pastorem.

Zde je svědectví členky církve¹⁴, která uvěřila v Ježíše díky službě Micaela Lundina:

„Byla jsem hodně nemocná, nemohla jsem chodit, nespala jsem. Po mozkové mrtvici mi praskla céva v hlavě. Málem jsem umřela. Doktoři mi dali jen hrst prášků a nic z toho nepomáhalo. Jeden kamarád mě vzal na shromáždění na kulturák do Kroměříže. Říkal mi, že tam je nějaký léčitel. Tam kázal Micael Lundin. Byla jsem spasená a uzdravená! Od té doby skáču¹⁵, raduju se a spím a jsem vděčná Bohu, že mě zachránil, a proto mu sloužím už dvacet čtyři let!“

Misijní plavba na Dunaji

V roce 1992 se několik členů kroměřížské církve Slovo života v Kroměříži zúčastnilo misijní plavby po Dunaji, kterou organizovala církev Livets Ord. Trasa vedla Vídní, Bratislavou, Budapeští a Bělehradem. Cílem plavby byly modlitby za dané země, kázání evangelia a rozdávání křesťanské literatury (Ekman, 1998, s. 94).

Evangelizační skupina Walk on Water

V dubnu 1993 se v Kroměříži uskutečnily evangelizace pro školy, a také večerní koncert se švédskou evangelizační skupinou *Walk on Water*. Základní školy se shromáždily v Kulturním domě v Kroměříži, kde skupina hrála evangelizační divadlo. V jednoduché scéně bylo ukázáno na Boha, který stvořil tento svět, a člověka, který zhřešil a ztratil cestu k Bohu. Člověk se pak snažil najít cestu k Bohu různými způsoby -

¹⁴ Jedná se o svědectví z facebookové skupiny Kroměřížská církev včera, dnes a zítra ze dne 6. 5. 2016. Tato facebooková skupina byla vytvořena za účelem shromáždění informací buď pro malou církevní kroniku, anebo jako podklady pro tuto diplomovou práci. Skupina je tajná. Pro ověření informací je nutné požádat autorku této práce o pozvání do skupiny.

¹⁵ Výraz „skáču“ je myšlen jako skákání, tancování pro Ježíše při chvalách (pozn. autorky této práce).

vzděláním nebo dobrými skutky, ale nic z toho nefungovalo. Poté obecnostu představili Ježíše Krista, který jediný byl onou cestou, která vede k Bohu Otci. Po tomto představení byli diváci pozváni na večerní rockový evangelizační koncert, který se konal 8. 4. 1993.¹⁶

3.3 Křesťanská společnost Slovo života na Starém pivovaru

Nedělní bohoslužby se konaly na Starém pivovaru. Kuriozitou bylo, že těsně před shromážděním Slova života se zde konala i shromáždění Svědků Jehovových. Jakmile skončili Svědkové Jehovovi se shromážděním, začali chystat pomocníci ze Slova života (především členové „chvály“, uvaděči a zvukaři) aparaturu. Bylo potřeba nachystat mikrofony pro několik málo zpěváků a zpěvaček z řad členů církve, kytaru, klávesy, bicí a někdy i trubku.

Průběh takové bohoslužby popisuje Nešpor jako podobnou u ostatních pentekostalistů, tedy dynamickou. Oproti jiným pentekostalistům je však kázání obvykle podstatně delší a většinou se zaměřuje na posílení víry. Kazatelé svá kázání prokládají hlasitými výkřiky „amen“ a „haleluja“. Před finanční sbírkou jsou obvyklé i delší motivační proslovy, např. pokud přispěješ na církevní činnost, zažiješ osobní prosperitu. Je zde i prostor pro osobní svědectví pro posilování víry, leckdy však bývají zevšeobecněna (Bůh mi dal to dobré a chce to dát každému člověku). Večeře Páně je jednoduchá a prostá, jak to bývá zvykem u většiny evangelikálů – jako památka Ježíšovy poslední večeře. Děti křtěny nejsou, křtí se jen dospívající a dospělí, a to ponořením.

Modlitební setkání byly umožněny prostřednictvím jednoho bratra¹⁷ v bufetu Psychiatrické léčebny. Zde se scházeli lidé k modlitbám za evangelizace, za nově spasené lidi, za osobní potřeby a prosby. Modlilo se pomocí mluvení v neznámých jazycích a pomocí spontánních modliteb v rodném jazyce. Tyto modlitby bývaly velmi hlasité a vroucí.

¹⁶ Vzpomínka autorky této práce, která se evangelizace zúčastnila jako žákyně 8. třídy.

¹⁷ Slovo „bratr“, popř. „sestra“ budeme používat i v následujícím textu ve smyslu oslovení v daném společenství, které se týká těch, kteří přijali Ježíše Krista a patří tzv. do Boží rodiny.

Vyučování z Gruntu probíhalo v kroměřížském přírodním parku Podzámecká zahrada, kde se lidé scházeli ke studiu biblických veršů s kapesními Bibliemi a s kytarou. Pod oblohou beze studu zpívali v kroužku chvály Bohu, poté probíhalo vyučování. V příručce biblických základů GRUNT, vydanou ve Vodě života (1992) se „nově narození“ – „znovuzrození“ – „spasení“ křesťané učili základním biblickým pravdám, o které opírali svou víru.¹⁸

Domácí skupinky se uskutečňovaly v bytech členů církve a v tu dobu byly určeny dvě rodiny, které takto poskytovaly své přístřeší, aby se církev mohla scházet k bližšímu obecenství. Někteří lidé přichystali drobné občerstvení. Setkání započalo modlitbou a chválami, svědectvími a krátkým biblickým vyučováním. Někdy účastníci společně sledovali video s křesťanskou tematikou.

Evangelizace v Olomouci

Mezi pravidelné aktivity církve patřily evangelizace nejen v domovském městě, ale také misijní výjezdy do jiných měst. Na tyto výjezdy se jezdilo vlakem nebo společnými auty. Svědectví pro tuto práci poskytl písemně prostřednictvím facebookové skupiny i respondent, který se zde setkal s Církví Slovo života poprvé: *„Byl jsem tedy pozván do Olomouce na jedno shromáždění. Tam jsem jel s D. Hned při nástupu do vlaku jsem se cítil příjemně, neb jsem byl přivítán lidma, kteří mne tehdy vůbec neznali. Určitě už tehdy mne i oslovila S., tu si nějak nejvíc vybavuji. Ale pak se připojili i další. Je však třeba zdůraznit, že to nebylo pro mne vůbec jednoduché, protože mé původní odhodlání tohoto výletu bylo se pohádat s kazatelem o tom, že Bůh není. Pak jsem však poslouchal kázání od Ludka Plačka o stavbě domu na písku nebo na skále a to začalo hovořit k mému životu. Byl jsem přiměn rozjímat více o sobě a svém životě. Pak se šlo na oběd někam do restaurace a byl to Jirka Zdráhal, který mě oslovil s otázkou, co na to říkám, nebo jak se mi to líbilo?*

¹⁸ Lekce I. Kdo je Ježíš, Lekce II. Evangelium, Lekce III. Pokání, Lekce IV. Znovuzrození a křest vodou, Lekce V. Křest Duchem svatým, Lekce VI. Láska k Bohu, Lekce VII. Láska k lidem, Lekce VIII. Postavení v Kristu. Na závěr GRUNTU cituje Flek (1992, s. 45) 1. Kor. 8: 1, 3 : „... Známost nadýmá, ale láska vzdělává ... Jestliže kdo miluje Boha, ten jest vyučen od něho“ a dodává, že se znovuzrození lidé nemají snažit stát se jakýmsi 'experty na biblické pravdy', nýbrž mají poznávat Boha, který dal lidem Bibli napsat. Nabádá k následování Ježíše a k vedení Duchem Svatým.

No, ehm, nějak jsem reagoval už téměř přesvědčeně. Pak bylo to druhé shromko a tam jsem si řekl: 'Tak já jdu do toho, ale jestli to nebude to pravé a fungující, tak potom budu bojovat proti těmto lžím a nesmyslům!' Ha ha, a pak to přišlo, odevzdání a přijetí Pána do srdce. Všechno se změnilo. Od té chvíle odešla veškerá pochybnost o Boží existenci. Věděl jsem, že existuje! A cestou vlakem zpátky do Kroměříže jsem měl ze všeho, z každé maličkosti a blbosti záchvaty smíchu. Byl jsem už opilý Duchem svatým – ale já to tehdy ještě neznal. Pak už následovala modlitební skupinka v bufetu v Psychiatrické léčebně, kde jsem byl pokřtěn v Duchu svatém a obdržel jsem dar jazyků. Bomba (fakt krásná asociace s léčebnou, ale to jsem tenkrát ještě netušil, že tam skončím i na civilní vojenské službě). No a krátce na to se jelo někam na Rusavu... a tam jsem absolvoval křest vodou, křtěn Jirkou Zdráhalem a Micaelem Lundinem. Pak už přišly jen kroky začátku s Gruntem v Podzámce a Jirkou Zdráhalem a nová dobrodružství... “

Angličtina

První překladatelka Lundina a zahraničních hostů v Kroměříži byla učitelka anglického jazyka na Arcibiskupském gymnáziu. Díky ní se ostatní, anglicky nehovořící členové, mohli se švédskými misionáři domluvit. Co se týče volného času, bylo by na místě podotknout, že někteří členové Slova života se díky kázáním zahraničních kazatelů rozhodli učit anglický jazyk. Někteří se naučili tak dobře, že byli schopni překládat jak kázání, tak později třeba i anglické knihy.

Křesťanská konference v Uppsale

V létě 1993 se několik členů kroměřížského Slova života zúčastnilo letní Evropské konference ve švédské Uppsale. Cestovalo se autobusem. Přespávalo se ve školní tělocvičně. Shromáždění se konala v cíkrevní budově Livets Ord a bylo možné slyšet nejen kázání pastora Ekmana, ale také světově proslulých kazatelů a evangelistů. Tyto konference se pořádaly pravidelně v létě a v zimě a po několik let se jich kroměřížští členové podle možností a zájmu účastnili.

Studium biblické školy v Uppsale a v Praze

V září 1993 odjel Jiří Zdráhal studovat do švédského města Uppsalý biblickou školu. Církev doufala, že po jeho návratu se stane pastorem Slova života Kroměříž, ale Zdráhal se již do Kroměříže nevrátil, po návratu z Uppsalý působil ve Slovu života v Brně.

Totéž září také odešli tři bratři studoval biblickou školu v Praze. K těmto všem ztrátám se připojili i Lundinovi, kteří se stali pastory ve Slovu života Brno. Dočasným vedením církve byl pověřen bratr Luděk Plaček.

Luděk Plaček

Plaček vedl církev Slovo života Kroměříž do té doby, než byl ustanoven nový pastor. Toto období bylo opět plné nedělních shromáždění, pondělních modlitebních setkání nebo středečních domácích skupinek. V pátek probíhala na Starém pivovaře zkouška chvály.

Jak píše ve facebookové konverzaci z 3. 1. 2020 Jan Janík¹⁹, počet členů v toto období se snížil, protože někteří lidé očekávali až na příchod nového pastora (mysleli, že jím bude Zdráhal). Nadále se pokračovalo v návštěvě konferencí (Brno, Praha, Uppsala). Do kroměřížského sboru jezdili kázat kazatelé z jiných měst, pro které se vždy chystalo občerstvení, anebo je církve zvala do restaurace. Na zahradě u Plačkových se např. konal společný táborák. Členové sboru si vzájemně mezi sebou pomáhali (při stěhování atd.). Někteří členové přinášeli do církve i domácí jídlo (marmelády, buchty atd.), nebo věnovali do církve hmotný majetek (ledničku atd.).

V září 1994 začalo studovat nově vzniklou brněnskou biblickou školu Slovo života celkem pět členů kroměřížské církve Slovo života a mezi nimi byl i Plaček. Dva členové se za tímto účelem přemístili přímo do Brna a další tři, kteří měli své rodiny a nemohli odjet do Brna, se rozhodli každý všední den dojíždět za tímto účelem ze svého domova do biblické školy, a poté zase zpět za svou rodinou. Toto období bylo velmi časově i finančně náročné pro mnoho členů. Na společné trávení volného času v církvi mimo církevní aktivity již nezbýval prostor.

Vojtěch Gočaltovský

Vojtěch Gočaltovský byl znovuzrozen v r. 1987 a se svou manželkou Jitkou byli několik let zapojeni do pražské Vody života. Dům manželů Gočaltovských v Holešově sloužil k ubytování švédské rodiny Lundinových. V r. 1994 byli Gočaltovští vysláni do Kroměříže jako pastoři (Slovo na každý den, s. 56).

¹⁹ Jmenovaný pamětník si přál, aby zde bylo v této souvislosti zmíněno jeho jméno.

3.4 Křesťanská společnost Slovo života na Malém vale

„Ó ssoužená, vichřicí zmítaná, potěšení zbavená, aj, já položím na karbunkulích kamení tvé, a založím tě na zafířích. A vzdělám z křišťálu skla tvá, a brány tvé z kamení třpytícího se, i všecka pomezí tvá z kamení drahého.“

Izaiáš, 54: 11 - 12

„Na Malém valu jsme byli už ke konci roku 1994, protože si vzpomínám, že jsme tam dělali vánoční besídku s narozením Ježíše v Betlémě. A pak v roce 1995 jsme tam slavili i příchod Nového roku 1996, byli jsme tam celou noc, ani jsme nešli domů a ráno byla novoroční bohoslužba 1. 1. 1996. Měli jsme Boží milost být tam až do konce roku 1996, ale pak jsme si museli hledat nové prostory“ (emailová konverzace s Martou Raclavskou).

Vize pro Církev Slovo života v Kroměříži

V neděli 2. 4. 1995 přečetl Gočaltovský kroměřížskému Slovu života celou kapitolu z Bible, Izaiáše 54. Tato slova byla velmi významná a slavnostní, neboť se jednalo o vizi církve. Vizi, pro kterou (a kterou) se pastor se svými „ovečkami“²⁰ rozhodli žít. Členové církve toužili po čisté církvi, která je průzračná, jednoduchá, prostá, kde Boží sláva bude moci proudit. Tato sláva pak půjde z církve ven do celého světa. Tuto tvořivou církev bude budovat Duch svatý. Až přijdou útoky, pak tato vize bude celou církev ochraňovat (ze zápisů autorky, příloha č. 2).

Podle písemných vzpomínek bývalého člena přišel Gočaltovský s vizí mít vlastní budovu, a tak tuto vizi nadšeně sdělil církevnímu shromáždění. Lidé začali přispívat finančními částkami. Gočaltovský namaloval na balicí papír půdorys pozemku, který rozdělil na menší čtverce. Pokud se poté vybraly peníze na určitý dílek pozemku, tak se škrtl.²¹

²⁰ Slovo „ovečkami“ – míněno ve smyslu s členy církve, se „spřízněnými dušemi“.

²¹ Ke koupi žádného takového pozemku nikdy nedošlo (pozn. autorky této práce).

Trávení volného času

Tentýž bývalý člen pak píše o volném čase, který trávil v církvi, toto: „*Chodili jsme do Podzámecké zahrady... Tam jsme se poznávali, povídali si, sdíleli se a tím jsme měli k sobě blíže. Bylo to takové romantické období nevinných a čistých mladých lidí, kteří přemýšleli o světě v právě nabytém křesťanském pohledu, přemýšleli o budoucnosti, o vztazích, o budoucí rodině, o podobě života, který jsme si představovali v souladu s čistým životem a vírou. Nekriticky a s čistými až naivními úmysly, jsme hledali výklad Božího slova ve Slově života.*“

Pro ryzost ponecháme některé zmínky v přímé citaci:

„*Marta měla na Malém vale kufr s kazetami přednášek, což jsme pokládali (někteří) za velký poklad. Směli jsme si je půjčit domů. Tak jsme měli přístup slyšet velké Boží muže, a tak bylo snadné věřit tomu, že jsme také součástí toho úžasného díla, které Bůh koná. Tak jsme tomu věřili a byli jsme v tom šťastní.*“

Volný čas v Bílanech

Volný čas se také hodně trávil u rodiny Jersákových, kteří se později přestěhovali do Bílan u Kroměříže. Zde měl každý dveře otevřené. Vládla zde pohostinnost. Svobodní mladí lidé velmi oceňovali, že mají ve svém volném čase kam jít. Častokrát se o víkend sešlo několik lidí, kteří se společně u hořícího krbu nebo v romantickém zahradním koutku společně modlili nebo zpívali u kytary či klavíru. Povídalo se, někdy se také pomohlo s nějakou zahradní nebo stavební nebo mechanickou prací. Každopádně vůně vynikajících koláčů nebo kávy a nespočet snídaní, svačin, oběd a večeří – to vše by nemělo být zapomenuto. Otevřené dveře zde osamělejší členové církve nacházeli také mezi vánočními svátky a nejednou se zde slavil i Silvestr. V týdnu se v Bílanech konaly domácí skupinky. V této rodině se někdy také ubytovali lidé, kteří nějakým způsobem potřebovali pomoci – ať již s bydlením, nebo se zdravotními či psychickými problémy.

Vojtěch Gočaltovský a inspirace Benny Hinnem a probuzením v Pensacole

Když se vrátil Gočaltovský ze své poznávací cesty z Ameriky, kde navštěvoval shromáždění s Benny Hinnem a kde pozoroval probuzení v Pensacole, církev se hodně změnila, protože se také pod vedením Gočaltovského začala připodobňovat těmto americkým shromážděním. Změnily se chvály v církvi, Gočaltovský vyžadoval zpívání

písní, které se zpívaly u Hinna. A tak je chválící skupina nacvičovala. Při zpívání těchto písní pak pastor bral do ruky mikrofon a doprovázel svým zpěvem shromáždění. Přál si, aby i atmosféra ve Slovu života Kroměříž byla stejná, jako u Bennyho Hinna (o Benny Hinn Ministries a televizní službě This Is Your Day! Nebo World Healing Fellowship je možné si přečíst na stránkách: www.bennyhinn.org). Pro pochopení probuzení v Pensacole doporučuje autorka knihu pastora tamní církve Johna Kilpatricka: *Slavnost ohně* (1997). Gočaltovský se zaměřil na budování kroměřížské Církve Slova života podle vzorů služby Hinna a probuzení v Pensacole, což zdůrazňoval po svém návratu mnohokrát během svých kázání a vyučování.²²

Působení církve Slovo života Kroměříž ve Zlíně

Několik kroměřížských členů se zapojilo do misijní činnosti ve Zlíně. Po ukončení 2. ročníku biblické školy v roce 1996 byl vyslán misijní tým do Zlína v čele s manželským párem ze Švédska Terje a Helen Nordbø. Do sobotní biblické školy ve Zlíně pak jezdili vyučovat různí kazatelé ze Slova života. Kroměřížská církev se zde dost intenzivně zapojila. Lidé ze Zlína pak ještě nějakou dobu dojížděli na nedělní shromáždění do Kroměříže, ale později již začala nedělní shromáždění přímo ve Zlíně (facebooková skupina Kroměřížská církev včera, dnes a zítra).

3.5 Křesťanská společnost Slovo života a občanské sdružení Stánek probuzení v Moravcově ulici

„Ten dům vlastnila společnost Integra (Výrobní družstvo invalidů). Tyto prostory jsme začali využívat od 1. 4. 1997. Čas od ledna 1997 do dubna jsme překlenují tím, že jedno shromáždění bylo u nás na R., kde se nás v obýváku sešlo možná až 15 lidí najednou. Ale jinak jsme se scházeli v domě Gočaltovských v Holešově“ (emailová konverzace s Martou Raclavskou).

Církev se brzy poté přestěhovala do horních prostor budovy v Moravcově ulici od 1. 4. 1997 (facebooková skupina Kroměřížská církev včera, dnes a zítra). Zde začaly různé rekonstrukce, opravy a úpravy. Lidé byli velmi nadšení, že mají konečně své prostory, kde se budou moci scházet častěji, než tomu bylo na Malém vale.

²² Pozn. autorky této práce, která v tomto období byla aktivně zapojena do vedení chvály.

Chvála

Z hlediska volného času je chválicí skupina posláním, kterému chválič obětuje velké množství svého času (a srdce). Autorka této práce byla několik let vedoucí chválicí skupiny a této aktivitě věnovala svůj volný čas (chvála v pondělí na modlitební, chvála ve středu na vyučování nebo skupince, páteční zkouška chvály nebo páteční či sobotní evangelizační chvála, nedělní chvála při bohoslužbě). Pro člena Slova života nešlo při chvále jen o pouhé zpívání nebo hraní na hudební nástroj. Chvála znamenala také duchovní boj a církve jí přikládala velký význam. Mnohdy se chvála prolínala s kázáním, kdy společně s kazatelem tvořila atmosféru pro sdělení daného poselství.

Dětská služba

Dětská služba se vyvíjela již od počátku církve. Malé děti se církevních shromáždění neúčastnily, protože tato shromáždění jsou příliš dlouhá a náročná, ve srovnání např. s tradiční katolickou mší svatou. Když pohlédneme na dětskou službu jako na možnost trávení volného času, můžeme vidět širokou škálu uplatnění a realizace. Práce s dětmi vyžadovala např. uspořádání vhodných prostor, jejich vybavení a vytvoření vhodného programu. Tento program se odvíjel od momentálního věkového složení dětí. V dětské místnosti se pohybovaly kojící matky, mimina a batolata, ale také i teenageři, kteří přišli na shromáždění se svými rodiči, ale účastnit se bohoslužby nechtěli. Dětská služba probíhala již na Starém pivovaru, na Malém vale, v Moravcově ulici a probíhá doposud. V Moravcově ulici zřejmě bylo období dětské služby nejintenzivnější, protože rodin s dětmi zde chodilo opravdu hodně. V jedno období se zde střídalo několik dvojic služebníků (v jedno období až čtyři dvojice), kteří se střídali po týdnu ve vedení dětské služby, protože by nešlo vést tak početnou skupinu každou neděli. Byla připravena celá řada po sobě navazujících témat. Autorka této práce byla zapojena do dětské služby v období, kdy sama měla dvě malé děti.

Pomoc lidem postižených povodněmi

Po povodních v roce 1997 se církev nabídla několika rodinám s pomocí. Uklízelo se např. v jednom domě na Bílanské ulici, čistilo se, vyhazovaly věci a spravovaly zdi. Ve volném čase se sešlo několik dobrovolníků, kteří pomáhali, s čím bylo potřeba. Takto se pomohlo i svobodné matce z Bílan, které církev zakoupila např. pračku. Autorka této práce se účastnila úklidu na Bílanské ulici.

Pomoc matkám z Azylového domu

Církev se zapojila i do pomoci svobodným matkám z Azylového domu v Kroměříži. Matkám se dostalo finanční i duchovní pomoci. Některé z nich se pokusily zapojit do církevního společenství. Tato práce však byla nelehká, církev na ni nebyla připravena a nakonec se matky k církvi nepřipojily.

Práce s romskými dětmi a jejich rodinami

Na základě sociální pomoci matkám z Azylového domu a na základě pouličních evangelizací se v toto období připojilo k církvi několik romských dětí, které přivedly do církve i některé členy svých rodin. Dětská služba tak rázem byla téměř přeplněná. Někteří členové církve (mezi nimi i autorka této práce) se romským dětem věnovali ve volném čase: zpívali s nimi písničky, chodili s nimi plavat na koupaliště, navštěvovali jejich rodiny. Ani práce s romskými dětmi však neměla dlouhého trvání, protože církev ještě nebyla připravena na takovou formu služby. Žádné z těchto romských dětí, ani jejich příbuzní, se k církvi nepřipojili.

Výchovný ústav pro mládež Střílky

Jedna sestra z kroměřížské církve začala pravidelně dojíždět do Výchovného ústavu pro chlapce ve Střílkách. Zde se pro ně konaly nejrůznější přednášky a chlapci byli pouštěni do Kroměříže na aktivity církve, např. narozeninové oslavy, nácvik vánoční divadelní scénky, nebo měl jeden chlapec povoleno pobývat o vánočních prázdninách přímo v rodině Gočaltovských, kteří se mu věnovali a jezdili s ním lyžovat. Členové církve (mezi nimi i autorka této práce) se chlapcům snažili věnovat svůj volný čas, např. přijeli do Střílek a šli s nimi pěšky na nedalekou zříceninu hradu Cimburk. Chlapci, kteří dostali povolení z ústavu, se mohli zúčastnit evangelizací ve Zlíně nebo vypomáhat s přípravami a průběhem různých akcí. Pomáhali také pracovat při rekonstrukci církevních prostor. Někdy během dvoudenních konferencí mohli přespat v církevní budově, večer probíhalo přátelské posezení, povídání, zpívání a hraní, pohoštění.

Jeden z výše zmiňovaných chlapců poskytl k účelům této práce své svědectví:

„Uvěřil jsem, když jsem byl ve výchovném ústavu. Tenkrát tam přišla ...²³ a řekla řediteli, že nám chce říct o Bohu a našem Spasiteli. Ředitel ... se jí zeptal: A proč bych Vám to měl dovolit, když deset takových jsem před Vámi vyhodil? A ... mu pověděla: Jsem tu, protože mě sem poslal Bůh. Pan ředitel nevěřil v Boha. Ale tentokrát jí dovolil, aby za námi docházela a učila nás. Přivedla nás do Slova života. Poprvé v životě jsem cítil skutečnou lásku. Do té doby jsem byl sám, ale od těch dob sám nejsem a vím, že nikdy nebudu. Z třiceti pěti chlapců nás uvěřilo devět. Devět sigrů si v pastáku zpívalo chvály a modlilo se, devět obrácených místo vlastního prospěchu pomáhalo ostatním ... dnes nevím, co je s nimi, ale i kdyby odpadli (snad ne) a já byl z té devítky poslední, stálo to za to. Díky všem, kteří mi dodávají víru, kvůli kterým jsem se začal cítit jako chtěný a výjimečný. Vy zmiňovaní víte, o kom mluvím, že? Nu a nesmím zapomenout – díky Ježíši, že mě každý den zachraňuje od věčného zatracení.“²⁴

Marta Raclavská (jedna z předních členů církve a pozdější vedoucí církve), zmiňuje v emailové konverzaci i přesná data a informace týkající se tohoto období:

„... od 1. 4. 1997 jsme začali využívat prostory v Moravcově ulici a od 10. 10. 1999 jsme začali používat k pořádání konferencí i pravidelným bohoslužbám, protože nás bylo hodně, montovanou budovu ve dvoře. Bylo úžasné, jak jsme společnými silami tutu budovu opravili tak, aby mohla sloužit našemu účelu. V tu dobu jezdila ... do Střílek a pomáhali nám kluci z Výchovného ústavu. Tuto halu ve dvoře jsme využívali do konce roku 2002, tedy 6 let. Integra skončila svoji činnost, a dům v Moravcově i s halou ve dvoře přešly do majetku společnosti WW Wachal. Takže se změnila podmínky nájemní smlouvy a my jsme začali využívat jen místnosti v domě. A to v 1. patře, jako předtím, protože dole byly jen dílny a i náš počet se také zmenšil.“

Dětský domov Kroměříž

Další sestra se začala zajímat o děvčata z Dětského domova v Kroměříži. Také je zde chodila navštěvovat a děvčata se zase účastnila nedělních shromáždění, ale i společných výletů do blízkého okolí nebo narozeninových oslav. Autorka této práce se též podílela na pomoci práci s děvčaty z dětského domova.

²³ Daná osoba si nepřeje být v této diplomové práci jmenována.

²⁴ Svědectví je možné dohledat ve facebookové skupině Kroměřížská církev včera, dnes a zítra.

Do církve v tu dobu chodili tedy svobodné matky, romské děti, později chlapani z výchovného ústavu a děvčata z dětského domova a nebylo ojedinělé, že zde přišli lidé bez domova. Všichni tito lidé pobýli v církvi relativně krátkou dobu a nikdo z nich již v církvi není. Novotna upozorňuje, že problémy výchovného působení církvi jsou zakořeněny v problémech v komunikaci, ve vládě ideí a intoleranci, jejíž součástí je segregace lidí, kteří byt' jen smýšlí jinak (2017, s. 76).

Společné sledování videí

Ve volném čase se převážně mladší a svobodní lidé scházeli v prostorách církve, aby společně sledovali videa, poslouchali křesťanskou hudbu nebo cvičili nové křesťanské písně. K dispozici bylo video, aparatura, včetně kvalitních kláves, a kytara.

Krádež

V lednu 1999 došlo k nepříjemné záležitosti, kdy byla církev vykradena a přišla tak o veškerou elektroniku a aparaturu v hodnotě zhruba 80 000, - Kč. Najednou již nebyla možnost pouštět si ve volném čase společně videa nebo poslouchat hudbu, ani nacvičovat písně na klávesy.

Plavání na Bággráku

Dále chodili mladí lidé, a to několik let, vždy v létě společně plavat na kroměřížský rybník Bággrák. Byla to jedna z prvních společných aktivit mladých lidí, která se netýkala duchovní činnosti.

Společné výlety, cyklistika, horská turistika, lyžování, stopování, výjezdy za prací

Postupně se začalo jezdit na společné výlety, např. do ZOO, do lesa, na kolech, na lyže, do hor. Do velké obliby se dostalo např. i stopování. Začalo to zřejmě v létě r. 1997, kdy se vydala dvojice členů církve na dovolenou stopem do Španělska. Příští léto se vypravily dvě dvojice stopařů za účelem návštěvy Letní konference v Uppsale, a při té příležitosti poznávali také skandinávské země a byli např. i za polárním kruhem (mezi tyto lidi patří i autorka práce). V létě 1999 se vypravila stopařská trojice (do této trojice také patří autorka práce). Několik mladých lidí se rozhodlo zkusit své štěstí v zahraničí a

společně vyjížděli za prací např. do Izraele nebo do Anglie. Zde pracovali především v restauracích, v hotelích atd.

Vize 100 měst

Z emailové konverzace s Martou Raclavskou vyplývá, že vize 100 měst se zrodila na začátku roku 2000, když církev pořádala lednové evangelizační shromáždění v budově Kulturního domu ve Zlíně.

„Přeposílám ti dopis, který Vojta rozeslal bratrům a sestrám o zrodu Vize.

VIZE, kterou nám Pán dal v roce 2000 je vize posledních dnů, v nichž Pán otevírá velké dveře pro rychlou sklizeň. Je to vize pro plné evangelium Ježíše Krista do měst ČR.

V roce 1997 po záplavách na Moravě naše církev pomáhala postiženým povodněmi nejrůznějšími způsoby. V prvních dnech záplav jsme se snažili naplnit finanční, hmotné a sociální potřeby postižených. Vnímал jsem však větší potřebu, kterou tyto lidé měli, a to byla odpovědnost na všechno, co se kolem nich děje.

Mnoho lidí si uvědomovalo, že hodnota života musí být v něčem jiném, než v penězích a hmotných statcích, o které přišli. Lidé v této době dokonce začali volat k Bohu, většina z nich však neznala to jediné jméno, skrze které by mohli být spaseni. Ježíš je cesta, pravda a život.

Věděl jsem, že musíme začít víc kázat evangelium na ulicích měst ČR. Tato touha ve mně rostla až do ledna r. 2000, kdy nám Pán dal VIZI 100 MĚST. Ježíš se mne tehdy zeptal: Jsi ochoten jít do 100 měst ČR a pořádat tam evangelizační tažení?

Od té doby jsme pořádali několikadenní tažení téměř ve 20 městech, do kterých se znovu a znovu vracíme. Tento rok jsme byli v Hradci Králové, Pardubicích, Opavě, Prachaticích, Zlíně a Praze. V Praze budeme ještě 28. 10. a 29. 10. s Ericem Castem.

Náš Pán otevřel v těchto dnech, ve kterých žijeme, mocně dveře pro kázání evangelia. Boží vůle je, aby všichni lidé byli spaseni, a nás poslal, abychom jim to řekli. Díky vaší spolupráci, modlitbám a finanční podpoře můžeme pokračovat v práci, která jak

věříme, je osudově důležitá. Všechno se nyní děje rychle a my vnímáme urgenci ke kázání evangelia jako nikdy předtím. Nyní je ten čas, pro který nás Pán povolal a nikdo z nás neví, jak dlouho ještě budeme moci pokračovat, ale TEĎ JE TEN ČAS. “

Naplňování vize pak skončilo v roce 2015. Podle slov Marty Raclavské navštívila církve během patnácti let něco přes 50 měst, např. v Chrudimi, v Kolíně, ve Vyškově, v Blansku, Šluknově, Vimperku, Varnsdorfu, Ostravě či Otrokovicích. Samozřejmě také v Kroměříži.

„Varnsdorf – ten jsme měli spojený s týdenním pobytem v Hernhutu (nebo-li Ochranově, v bývalé NDR, 25 km od Varnsdorfu, kam jsme přejížděli přes hranice), vidíš, to byla další církevní dovolená, spojení příjemného s užitečným, kde jsme si připomínali pobyt Moravských bratří a odtamtud jsme asi dvakrát nebo třikrát vyjeli do Varnsdorfu za bratrem Kročákem, abychom evangelizovali, také Rychnov nad Kněžnou – ten byl spojen právě s pobytem na Sklenářce v červenci 2001. Byli jsme ve Vsetíně, Holešově, Chropyni, v Přerově, Olomouci, Kostelci nad Černými lesy (tam jsme také byli asi týden). No, jak říkám, bylo těch měst něco málo přes 50. A do některých jsme se pak několikrát i vraceli. “

Buddy a Nellie Axley v Kroměříži

„Buddy Axley býval kovbojem v Mississippi a později se stal podnikatelem a obchodníkem s dobyt看em. Poté uslyšel Boží povolání do služby a stal se pastýřem nově vzniklého svobodného sboru ve městě Brandon. Když mu bylo čtyřicet let, tak ukončil všechny aktivity v USA a odjel se svou rodinou na mnoho let jako misionář do Hondurasu, kde žil v několika vesnicích nebo menších městech přímo s obyčejnými lidmi. Zde se naučil výborně španělsky, aby se mohl s lidmi dorozumět jejich mateřštinou. Kázal evangelium desítkám tisíc lidí, vznikly zde nové sbory a navštívil ho dokonce na celý den prezident Hondurasu, aby si poslechl evangelium. Buddy Axley sloužil v mnoha středoamerických a jihoamerických zemích, včetně Kuby. Od roku 2000 začal sloužit i v ČR“ (emailová konverzace s Janem Talafantem - bývalým členem Slova života Kroměříž).

Americký misionářský pár Buddy a Nellie Axley působili v kroměřížské církvi v letech 2000 – 2003. V tu dobu jim církev opatřila byt v centru města, nedaleko církve. Po skončení spolupráce s kroměřížskou církví přijížděl Buddy Axley do České republiky již

jen na krátké cesty (v letech 2008 – 20015), ale již šlo o setkávání s jednotlivými církvemi, a především s Jiřím Zmožkem²⁵.

Jiří Zmožek a jeho vliv na chvály

Zpěvák a skladatel Jiří Zmožek spolupracoval s kroměřížskou církví v letech 2002 – 2004. Společně s církví organizoval evangelizační koncerty. V tomto období byly Zmožkovy křesťanské písně (především pro nejmenší děti) v církvi velmi oblíbeny a zpívány.

Snídaně pro ženy

Snídaně pro ženy organizovala Jitka Gočaltovská. Ženy přinášely pohoštění a scházely se ke společnému povídání a modlitbám za potřeby. Orientace tehdy hodně směřovala ke zdravé výživě a zdravému životnímu stylu obecně. Někdy také proběhlo vyučování, které bylo zaměřeno speciálně pro ženy. Gočaltovská často vyučovala celou církev a kázala na nedělních shromážděních.

Setkání mužů

V církvi se také setkávali muži. Vojtěch Gočaltovský vždy přečetl nějaký verš z Bible, navázal na něj a vyučoval muže. Muži se poté sdíleli, hovořili spolu a měli společně občerstvení.

Církevní dovolené

V roce 2003 a 2004 proběhly církevní dovolené ve Vranicích u Litomyšle, kde církev pobývala vždy 12 dní.

Výlety rodin s dětmi

Jak vyplynulo i z výzkumného rozhovoru, bylo v církvi období, kdy se zde sešlo několik rodin s malými dětmi. To s sebou přineslo velké množství rekreačních aktivit. Rodiny společně trávily volný čas, např. jedna rodina pozvala druhou rodinu na oběd, nebo společně jeli do ZOO, na túru, na procházku atd. Maminky na mateřské dovolené společně

²⁵ Jiří Zmožek je český skladatel populární hudby. Na YouTube je ke zhlédnutí video, kde zpívá Buddy Axley píseň Jiřího Zmožka. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Mno3NvUazzk>.

chodily do Podzámecké zahrady na dopolední procházku. Pro děti se společně pořádaly i narozeninové oslavy.

Občanské sdružení Stánek probuzení

Několik let se církev nejmenovala Slovo života, ale Stánek probuzení. Přesné informace v emailové konverzaci podává Marta Raclavská:

„Název Stánek probuzení. Původně jsme byli vedeni pod názvem křesťanská společnost Slovo života. Asi v březnu 2005 přišli Gočaltovští s návrhem nového názvu Občanské sdružení Stánek probuzení. Název byl lidmi přijat a od 18. 4. 2005 registrován u Ministerstva vnitra, které tehdy mělo na starosti církev. Pak vláda vydala prohlášení, že církev by měly mít nejméně asi 300 lidí, aby mohly být registrovány státem oficiálně jako církev. Byly rozeslány petice, které jsme podepsali s tím, že souhlasíme být součástí církve Slovo života. Tak se také stalo, a od 10. 10. 2010 jsme státem uznanou církví Slovo života, jejímž zřizovatelem je Církev Slovo života Brno a starším pastorem je Michal Vaněk.“

3.6 Církev Slovo života v Bílanské ulici

„Z Moravcové ulice jsme se museli vystěhovat k 1. 3. 2008. Nové prostory jsme našli ve firmě Stavbyt na Bílanské ulici. Nájemní smlouva byla sepsána s datem 1. března 2008, ale nastěhovat jsme se mohli až v srpnu 2008, do té doby nám Stavbyt upravil pronajaté prostory, protože tam byla původně čalounická dílna. Ale byli tak hodní, že veškeré vybavení církve z Moravcovy ulice jsme si do té doby mohli uložit v původních prostorách Stavbytu. No, co ti mám povídat, stěhování nám dalo zabrat, byla to fuška. Ale díky Boží milosti jsme to všechno zvládli. Takže opět vznikla otázka, jak překleneme toto období. A znovu díky Boží milosti jsme se začali scházet od dubna do června 2008 v ZUŠ v Jánské ulici. Převážně v učebnách (třídách) ve všední dny“ (emailová konverzace s Martou Raclavskou).

Spolupráce církve při oslavách výročí Bible kralické

V roce 2013 se konaly oslavy k výročí vydání Bible kralické. Z kroměřížské církve se intenzivně zapojila Jitka Gočaltovská, která byla ve spojení jak se starostou obce v Kralicích, tak s klíčovými lidmi jako Lenka Veselá nebo David Loula a dalšími, kteří se

zapojovali do příprav těchto oslav. Oslavy se uskutečnily přímo v Kralicích. Církev měla objednaný svůj zájezdový autobus, ve kterém přijeli spolu s bratry a sestrami z Třince, Ženkavy a Brna. V Kralicích pak moderovaly celý program Gočaltovská a Veselá v přírodním amfiteátru. Zpíval zde Petr Bende, který pochází z obce nedaleko od Kralic, dále vystoupil Alfréd Strejček, Dáda Patrasová, Felix Slováček a v neposlední řadě starosta Kralic. Program se konal 14. 9. 2013 a byl celodenní. V pozdějším odpoledním programu proběhlo i divadelní představení křesťanských ochotníků uvnitř budovy. Bylo otevřené Muzeum Bible kralické. Kousek od muzea byl původní tiskařský lis, kde si každý mohl zkusit jeho obsluhu a vytisknout si Pamětní list. *„Pak jsme tam jeli ještě příští rok, 2014, ale to už nemělo tak bohatou účast, i když program byl velmi dobře zajištěn různými umělci. Ani my už jsme nejeli autobusem, ale církevním autem pro devět osob“* (emailová konverzace s Martou Raclavskou).

Odchod Gočaltovských do Anglie a nová vedoucí Marta Raclavská

„V létě 2015 se Vojta s Jitkou rozhodli odjet na delší dobu 2-3 roky do Anglie. A tak se rozhodl svěřit vedení sboru do Božích rukou a moji osobu Vojta ustanovil jako tu, která bude církev spravovat. Do té doby, než najdeme nového pastora“ (emailová konverzace s Martou Raclavskou). Podle Raclavské má každý sbor v různých městech svého pastora a brněnský pastor Vaněk nechává každému sboru svobodné rozhodování v činnosti. V Brně byl rozpis kázání, podle kterého se pastoři řídili a podle něj přijížděli vypomáhat do jiných církví s kázáním. Také se zajímali, zda církev potřebuje nějakou pomoc, ať již duchovní, nebo jinou.

Spolupráce s Davídem Rafaelem

Podle emailové konverzace s Raclavskou vyplývá, že se osobně zná s Davidem Rafaelem již od r. 1998 z Biblické školy v Brně. Ke spolupráci došlo díky jednomu manželskému páru. Tito manželé žijí v Itálii, ale úzce spolupracuje se Slovem života Kroměříž a jezdí do Zlína za svou rodinou na dovolenou. Když jednou přijeli, měli lidé z církve nápad, aby pro ně zorganizovali společný výlet. V roce 2016 jeli církevním autem (s oním manželským párem) do Štramberku: *„Byl to krásný výlet, který skončil v Ženkavě u výborného guláše B. P. A proč? Aby hlavně poznali rodiště Kristiána Davida“*, popisuje Raclavská. Kristiánem Davidem to prý začalo a v r. 2017 opět pokračovalo, tentokrát za účelem poznat historii Moravských bratří. A tak se spojili s Rafaelem, který se stal

průvodcem po stopách Jednoty bratrské. Vše začalo v Ivančicích na Moravě, dále se pokračovalo na zámku Žerotín a v Kralicích. Poté se skončilo ve Velkém Meziříčí, kde Rafael promítnul film o životě Jednoty bratrské: *„Opět krásné zážitky a získání historických znalostí i z prohlídek s Jarkou Kretschmerovou O české národní identitě, kdo jsme jako národ, která proběhla v Muzeu. Tehdy jsem osobně zvala církev z Kroměříže, ale zájem z jejich strany byl velmi mizivý. Zvala jsem i starostu Kroměříže... Slibil, ale nepřišel,“* popisuje Raclavská.

Výsadba lípy století

Církev Slovo života spolupracovala s Církví husitskou, s proboštem kostela sv. Mořice v Kroměříži a s Apoštolskou církví v Kroměříži na výsadbě lípy století. Hlavní zásluhu na této spolupráci, včetně se zástupcem MÚ Kroměříž, má dle Raclavské Gočaltovská. Lípa byla vysazena v Podzámecké zahradě dne 28. 10. 2018.²⁶ Tato aktivita byla provedena v rámci projektu Staleté kořeny – lípy století (ceskestudny.cz).

Jaroslav Rohan

Podle Raclavské sdělil Gočaltovský církvi, že to vidí tak, že by do vedení církve mohl být ustanoven Jaroslav Rohan. Dal mu čas jednoho roku na to, aby se sám v sobě ujistil, jestli bude schopen tuto službu zastávat: *„Má být ustanoven v tuto dobu jara, možná květen, možná červen, já nevím. Já dávám Jardovi prostor, aby se učil o všem samostatně rozhodovat, tak uvidíme. Já mu to přeji, pokud se rozhodne, že ano, budu ráda. Už mám své roky. Stále vedu Biblické hodiny, a za organizační a úřední záležitosti včetně vedení financí jsem stále zodpovědná. I to bych ráda předala už někomu mladšímu. Ale všechno jsem vložila do Božích rukou, a nechávám jednat Boha. Já ve své vlastní vůli nic neřeším. Celé roky se modlím, aby v církvi byla uplatňována Boží vůle, ne vůle člověka“* (emailová konverzace s Martou Raclavskou).

V současné době je Rohan pastorem Církve Slova života Kroměříž.

²⁶ Lípa byla vysazena na rozcestí mezi Pionýrskou loukou a Dlouhým rybníkem při východu z Podzámecké zahrady na Kojetínskou ulici. Je označena štítkem i s logem všech církví, které se společně účastnily.

4 Základní kvalitativní výzkum

Čtvrtá kapitola nás seznámí s cíli a s jednotlivými výzkumnými otázkami. Definujeme si kvalitativní výzkum a vymežíme specifika případové studie komunity. Určíme, jak budeme postupovat při realizaci a ujasníme roli a pozici výzkumníka a jeho znalost dané komunity. V neposlední řadě si vyobrazíme a charakterizujeme jednotlivé respondenty. Aby zůstala zachována jejich anonymita, zmíníme také etické dimenze výzkumu. Představíme si metody pro shromažďování dat, které následně analyzujeme a interpretujeme.

4.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem této práce je na základě rozhovorů s bývalými členy Slova života Kroměříž posat jejich volný čas, a to před jejich vstupem do církve, během pobytu a po jejich odchodu. Primární zájem tedy bude *směřovat k problematice trávení volného času, zda se nějak v jednotlivých obdobích měnilo, či nikoliv*. V neposlední řadě půjde o jistý vhled a porozumění, jak tráví lidé volný čas v malém církevním společenství.

Z výše zmíněných cílů výzkumu vyplynou tedy následující výzkumné otázky, na které budeme hledat odpovědi:

Jak bývalí členové Slova života Kroměříž trávili volný čas před příchodem do církve?

Jak bývalí členové Slova života Kroměříž trávili volný čas během svého působení v církvi?

Jak bývalí členové Slova života Kroměříž trávili volný čas po odchodu z církve?

Změnilo se nějakým způsobem trávení volného času bývalých členů Slova života Kroměříž po jejich příchodu do církve a následně po jejich odchodu?

Jak vnímají bývalí členové Slova života kontrolu, regulaci či manipulaci ze strany vedení církve?

Jaká duchovní poradenství bývalí členové Slova života po odchodu z církve využili a jak tato poradenství vnímají?

Jaká odborná poradenství využili bývalí členové Slova života a jak je vnímají?

4.2 Strategie výzkumu

Protože kvalitativní výzkum se zabývá hledáním subjektivní výpovědi o světě, a je to proces, který hledá porozumění a také zkoumá pomocí holistického obrazu a analýzy různých názorů účastníků výzkumu a zkoumá v přirozených podmínkách daný sociální nebo lidský problém (Hendl, 2005, s. 46), jeví se pro účely našeho zkoumání jako nejvíce vhodný a prospěšný.

Kvalitativní výzkum se stal v poslední době hodně oblíbeným, neboť používá kvalitativní metody pro lepší pochopení určitého celkového sociálního jevu. Tím, že shromažďuje data, které nám pomáhají odpovědět na otázky, které se týkají různých hledisek společnosti, je nám umožněno oné společnosti lépe rozumět (Geist, s. 542 – 543).

Švaříček (2014, s. 13) uvádí, že kvalitativní výzkum se opírá o rozhovor, díky kterému získáváme detailní a komplexní informace o jevu, který hodláme zkoumat.

Základní součástí sociální vědy se stal výzkum pomocí případové studie. Jedním z typů případové studie je studie komunity (sociografie). Na základě tohoto přístupu můžeme zkoumat určitou komunitu ve městě a popsat a analyzovat určité vzorce hlavních stránek života komunity, v našem případě volného času bývalých členů Slova života v Kroměříži (Hendl, 2005, s. 103).

4.3 Role a pozice výzkumníka

Výzkumník ovlivňuje celý výzkum od začátku až do konce. Má určitou moc nad zkoumanými subjekty a za výzkum nese zodpovědnost. Je nemožné, aby výzkum nebyl ovlivněn jeho dosavadními znalostmi, zkušenostmi, kulturou, jeho historií, současností i ubíráním se do budoucnosti, náboženským a politickým kontextem (kulturně-historický prostor), dále jeho způsobem existence v aktuálním stavu společnosti, ve které žije (sociální prostor), nebo prostorem sociálně-psychologickým a psychologickým, do kterého lze zařadit onen prostor, kde výzkumník vyrůstal, ať se jedná o rodinu, školu a jiné sociální vazby, či emoce a jeho prožíváními. Není možné se z těchto vlivů osvobodit, ale výzkumník se má učit je poznat a pracovat s nimi. Porozumět svým vlastním motivům a

prožívání je možné a umožní to odlišit vliv na výzkumníkův pohled na svět a na postup hodnocení (Miovský, 2006, s. 70 - 71).

V kvalitativním výzkumu výzkumník nevyřazuje nežádoucí nezávisle proměnné: jde o vlivy, se kterými dopředu nepočítal, vlivy, které výzkumnou situaci narušují. Naopak si je zaznamenává a snaží se jim porozumět, následně je upozadí, pakliže působí rozklad. Souběžně ale může zjistit, zda tyto vlivy patří do onoho prostředí či zda samotný výzkumník nezpůsobuje onen vliv (2006, s. 72). Manipulování s respondenty musí být ovšem nahrazeno spoluvytvářením výzkumné situace. Cíl musí být neustále sledován, ale výzkumník nemůže dopředu vymyslet a připravit způsob, jak se k danému cíli dobrat. Proto je důležité vést rovnocenný dialog (s. 73).

Protože autorka této práce je bývalou členkou Slovo života Kroměříž, musela si přiznat, že výzkum bude touto skutečností ovlivněn. Bylo nezbytné uvědomit si možnosti kladných i záporných možností na průběh a ovlivnění výzkumu.

Jelikož s krátkou pauzou strávila v církvi intenzivně 11 let, může být tato zmíněná skutečnost pro výzkum přínosná, protože autorka se orientuje v daném prostředí, není jí neznámý „slovník“ dané komunity, což mohlo posloužit k přesnějšímu formulování výzkumných otázek a jejich následné interpretaci.

4.4 Znalost dané komunity, způsob výběru respondentů a komunikace s nimi

V kvalitativním výzkumu se musíme rozhodnout, jaké osoby si vybereme pro rozhovor (Hendl, 2005, s. 152). Autorka zvolila metodu prostého náhodného výběru, který uvádí Miovský (2006, s. 136). Vytyčila si kritéria, podle kterých účelně hledala respondenty. Původním záměrem autorky bylo oslovit jak bývalé členy církve Slovo života Kroměříž, tak i současné. Vzhledem k tomu, že by se takovým způsobem nemohl zkoumat volný čas po odchodu z církve, bylo kritérium ještě více zúženo, a to tak, že respondentem mohl být pouze člověk, který z jakéhokoliv důvodu již není členem Slova života Kroměříž.

Výběr účastníků výzkumu podléhá těmto kritériím:

1. Musí se jednat o bývalého člena

Abychom mohli posoudit volný čas i po odchodu z církve a zodpovědět další výzkumné otázky, je zapotřebí, aby člověk, se kterým bude výzkum proveden, byl členem bývalým.

2. Musí se jednat o takového bývalého člena, který byl v církvi Slovo života Kroměříž aktivně zapojený

Po krátké úvaze došla autorka práce k rozhodnutí, že pro výzkum zvolí pouze takové bývalé členy, kteří byli v církvi zapojeni aktivně. Do církve přicházeli lidé z nejrůznějších důvodů, např. po povodních se k církvi připojilo několik svobodných matek, které navštěvovaly nedělní shromáždění několik týdnů, možná i měsíců. Těmto matkám církev pomohla finančně, a po této pomoci přicházely tyto matky s prosbou i o jiný druh pomoci, která tehdy byla na úrovni charitativní pomoci. To samé se týkalo i lidí bez domova. Ale nejen těchto lidí. Přicházeli lidé třeba jednou za týden či za delší čas, za účelem jen si vyslechnout nedělní kázání. Často se také jednalo o věřící lidi – seniory, kteří takto navštěvovali více církví ve městě (např. Svobodný sbor nebo R. O. F. C.) a jen obtížně by se posuzovalo, jak jejich příchod do Slova života či odchod z něj ovlivnil jejich volný čas.

Bylo osloveno celkem 12 respondentů. Z nich dva odmítli účastnit se výzkumu. V prvním případě byla důvodem jistá nedůvěra ve smysl výzkumu tohoto typu. V odpovědi bylo řečeno, že není důvod vracet se k tomu, co již bylo, protože „*ted' je ted'*“ a máme prý žít přítomností a ne minulostí. V druhém případě se oslovený respondent nepřenesl přes pocity zranění, kterých se mu ve Slovu života dostalo, a tak nechtěl vzpomínat na něco, co by jej do negativních vzpomínek vracelo.

Všichni respondenti byli seznámeni s faktem, že vzhledem k tomu, že se jedná o malou církev a ačkoliv jména nejsou uveřejněna, tak z některých odpovědí se bývalí i současní členové Slova života mohou dovtipit, o koho se jedná. S tímto neměl žádný z respondentů problém. Všichni respondenti se začali těšit na výsledky výzkumu, všichni z nich mají zájem na tom, aby se dozvěděli výsledky výzkumu.

Celkem se tedy výzkumu zúčastnilo 10 respondentů. Všichni respondenti byli velmi aktivně zapojeni do dění ve Slovu života Kroměříž a všichni také z nějakého důvodu z církve odešli.

Z odpovědí byl již parný jistý letitý nadhled a odstup, zralá úvaha bez projevů zraněných citů. Je možné, že dotazovaní respondenti by hovořili jinak, kdyby byli tázáni krátce po jejich odchodu ze Slova života, ale s jistotou to říci nemůžeme. Všichni respondenti odešli z církve Slovo života již před několika lety (někteří již v devadesátých letech, další nejpozději zhruba v r. 2008 nebo 2009). Určitě je však nutné počítat s tím, že respondenti coby bývalí členové (ať již z církve odešli z jakéhokoliv důvodu) nejsou pravděpodobně zcela objektivní.

4.5 Etické dimenze výzkumu

Každý výzkumník musí pečlivě zvážit všechny etické aspekty výzkumu. Již dopředu musí posoudit důsledek uveřejnění závěrů. Aby byla zachována jistá důvěrnost, nemůže uveřejnit informace, které by čtenáři dopomohly k identifikování účastníků výzkumu. Data by neměla být skladována na volně přístupném místě a v počítači by měl mít dobře chráněný vstup. Získané informace od respondentů nejsou dovoleny sdělovat jiným respondentům ani svým kolegům (Švaříček a Šedřová, 2014, s. 43 – 49).

Autorka seznámila respondenty s tématem, průběhem a cílem práce. Na základě toho se pak mohli rozhodnout, zda se výzkumu zúčastní, či nikoliv. Pokud účastníci souhlasili, podepsali buď písemné prohlášení (příloha č. 3), nebo souhlasili ústně (zaznamenáno na nahrávkách – dostupné u autorky práce) že se zúčastní rozhovoru na dané téma. Zároveň byli poučeni, že mohou výzkum kdykoliv ukončit a nemusí udávat žádné důvody.

Z následných výzkumných otázek vyplynulo, že jisté informace přeci jen z výzkumu mohou být patrné. V případě respondentů je zřejmé, že jde o bývalé členy Církve Slova života Kroměříž a podle některých odpovědí na jednotlivé otázky je možné, že čtenáři (např. současní členové církve nebo bývalí členové církve) budou schopni respondenty identifikovat. Respondenti byli s tímto faktem seznámeni a tato skutečnost jim

nevadí a souhlasí s ní. Nemají žádný problém s uveřejněním výsledků, všichni z nich mají zájem pročíst si tuto diplomovou práci a jsou zvědaví na výsledky.

Šed'ová a Švaříček (2014, s. 45) sice upozorňují na nevhodnost tohoto postupu, protože hrozí ovlivnění celého výzkumu, a to tak, že pokud víme, že se bavíme o konkrétní církvi, pod pseudonymem si čtenáři mohou domyslet na základě odpovědi konkrétní jména. Díky tomu mohou respondenti sdělit jen banální informace. Také výzkumník může mít pocit závazku vůči účastníkům, který může vést k tomu, že některé zásadní informace z výzkumu pak nebudou publikovány. Toto všechno si autorka uvědomovala. Protože výzkumné otázky se selektovaly „pouze“ na oblast volnému času, nehrozilo žádnému respondentu žádné ohrožení, ani v případě rozpoznání jeho identity. Všichni respondenti si toho byli vědomi a deset z dvanácti s rozhovorem za účelem této práce souhlasilo.

4.6 Metoda sběru dat

Poté, co byly stanoveny výzkumné cíle a ujasněn konceptuální rámec, byly definovány výzkumné otázky a vybrán design a uvažovalo se nad tím, jak kontrolovat kvalitu zkoumání, určíme metody sběru dat (Švaříček a Šed'ová, 2014, s. 142).

V kvalitativním výzkumu je nejčastěji používánou metodou sběru dat **hloubkový rozhovor**. Ten poskytuje příležitost zachytit výpovědi a slova přímo v jejich přirozené podobě (Švaříček a Šed'ová, 2014, s. 159 –160). Pro shromáždění dat použijeme jeden ze dvou hlavních typů hloubkového rozhovoru, kterým je **polostrukturovaný rozhovor**. Před zahájením výzkumu tedy byl předem připravený seznam témat a otázek (s. 160).

Podle vzoru, který popisuje Miovský (2006, 159 – 160) si badatelka před zahájením hloubkového rozhovoru připravila základní konstrukci okruhů a jednotlivých otázek. Těchto otázek se pak během rozhovoru držela. Během některých rozhovorů byly otázky upravené, co se týče pořadí, anebo doplněny předem připravenými podotázkami. V určitých případech pak byly vloženy i otázky, které si autorka předem nepřipravila, ale bylo nutné je použít pro hlubší porozumění dané problematice. To vše se dělo za účelem dosažení co nejlepšího výsledku.

Badatelka si vytvořila nejprve schéma základních otázek. Tyto otázky vychází z hlavní výzkumné otázky. Ke každému tématu pak doplnila dalších několik otázek, kterými by se mohla na danou skutečnost ptát (Švaříček a Šed'ová, 2014, s. 162). Seznam výzkumných otázek, které si autorka této práce předem promyslela a připravila, jsou k nahlédnutí v příloze č. 4.

Každý rozhovor se uskutečnil někde jinde, podle dostupnosti respondenta. Některé rozhovory proběhly v bytě autorky práce, jiné v domě respondenta nebo v restauraci. Všechny rozhovory proběhly velmi příjemně a k překvapení autorky práce i uvolněně a nenuceně. Respondenti odpovídali na otázky s chutí a zaujetím. Velkou roli zde určitě sehrála skutečnost, že se všemi respondenty se autorka zná osobně a s každým z nich se setkala v minulých letech v Církvě Slovo života Kroměříž. Toto jisté pouto bylo zárukou dané otevřenosti, protože dle názoru autorky práce by se respondenti cizímu člověku v některých otázkách neotevřeli. Někteří respondenti reagovali doslovně: „*Já jsem tak ráda, že o tom teď takto můžu mluvit!*“, „*Mám husí kůži!*“ atd., tedy prožívali výzkum emocionálně.

Aby byla data z rozhovorů uchována, využila badatelka **audiozáznam**. Díky němu je možné slyšet doslovné výpovědi respondentů. Jeden rozhovor byl nahrán na diktafon, ostatní na mobilní telefon s laskavým svolením respondentů. V případě jednoho rozhovoru nebyla využita zvuková nahrávka, jelikož respondent č. 1 se nemohl s badatelkou z časových a vzdálenostních důvodů setkat osobně, a tak mu byly otázky poslány emailem, prostřednictvím kterého pak poslal vyplněné odpovědi.

Následovala **doslovná transkripce** - doslovné přepsání zvukového záznamu z mobilního telefonu do textové podoby.²⁷ Tato procedura byla časově velmi náročná. Při transkripci byl zachován dialekt. Následovalo zdůraznění důležitých míst podtrháváním a rozdělování některých volnočasových aktivit pomocí zvýrazňování různými barvami (Hendl, 2016, s. 212).

²⁷ Zvukové nahrávky jsou uloženy a na vyžádání budou poskytnuty autorkou práce. Textová podoba je zaznamenána v dokumentu WORD a je na vyžádání k nahlédnutí u autorky práce.

4.7 Změny v plánu výzkumu

Původním záměrem autorky bylo přiblížit veřejnosti Církev Slova života z pohledu sociálního pedagoga. Prvotně vytvořené výzkumné otázky se více zaměřovaly na spiritualitu dané církve a měli s nimi být osloveni současní i bývalí členové.

Následně autorka práce stále více přemýšlela o zaměření se pouze na volnočasové aktivity. Pročetla dostupné diplomové práce, které se zaměřují na výpovědi bývalých členů např. církvi Hnutí Víry. Uvědomila si, že nenachází práci, která by se úzce zaměřila na danou problematiku volného času, která je pro sociální pedagogiku klíčová. Rozhodla se tedy otázky změnit, a to v době, kdy již první respondent odpověděl prostřednictvím emailu na výše zmíněné výzkumné otázky. Respondentovi bylo vysvětleno, proč byly otázky pozměněny a autorka ho poprosila o přepracování dle nových otázek.

Výzkumné otázky byly tedy rozděleny do třech hlavních kategorií:

1. Volný čas před příchodem do Slova života Kroměříž
2. Volný čas během pobytu ve Slově života Kroměříž
3. Volný čas po odchodu ze Slova života Kroměříž.

V okamžiku určení tří hlavních kategorií již výzkumné otázky nabyly zcela jiných podob. Vše začalo směřovat k volnému času. Ještě před zahájením rozhovorů s bývalými členy Slova života Kroměříž byly vytvořeny subkategorie, tedy k tématu volného času před příchodem do Slova života Kroměříž se pojily otázky, které zkoumaly, jak daný respondent trávil volný čas ve své rodině a jak ve společnosti. V případě trávení volného času během pobytu v církvi byli respondenti tázáni, jak trávili volný čas přímo v církvi a s lidmi z církve, dále pak byla zjišťována intenzita trávení volného času v církvi, ovlivňování volného času pastory a trávení volného času mimo církev. Po odchodu z církve byli respondenti opět dotazováni ohledně trávení volného času s rodinou a ve společnosti a byly také zaznamenávány jejich volnočasové aktivity. Pro uzavření výzkumných otázek byly zvoleny dvě, týkající se na využití pastorační služby a odborného poradenství po odchodu ze Slova života.

Až po odpovědích daných respondentů se autorka rozhodla zvolit ještě jednu subkategorii, a to volnočasové aktivity, které následně ještě úzce specifikovala podle

Pávkové (1999, s. 98 – 101) na společenskovední, esteticko-výchovné, přírodovědné a turistické, tělovýchovné a sportovní a pracovně-technické.

4.8 Metoda analýzy a interpretace dat

Poté, co byl zvukový záznam přepsán do textové podoby, bylo nezbytné všechny údaje rozebrat, konceptualizovat a složit opět dohromady, ale jiným způsobem. K tomuto účelu slouží, a autorce práce se jevilo jako nejvhodnější, **otevřené kódování**. Přepsaný rozhovor byl rozdělen na jednotky a každé jednotce byl přidělen kód - označení. Jakmile byl vytvořen seznam kódů, byla zahájena **kategorizace**. Kódy byly seskupeny podle podobnosti nebo jiné souvislosti. Pod každou jednotlivou kategorií byly poté slučovány vhodné kódy. Kategorie tedy byly vytvořeny na základě vzniklého materiálu a touto induktivní technikou se nám nabízí detailní a hloubková práce s celým textem. Vzniká něco nového a možná i nepředpokládaného a překvapujícího.

Tímto způsobem zpracovala autorka práce všechny rozhovory. Pomocí procesu kategorizace kódy v rozhovorech neustále porovnávala a shluovala podle podobného významu do kategorií. Autorka zhotovila tabulku kategorií a subkategorií. Tyto kategorie a subkategorie jsou podrobně rozepsány v kapitole 5.

Všechny zvukové záznamy byly převedeny do textové podoby. Předem dané byly tři hlavní kategorie, pro které byly vytvořeny tři soubory ve Wordu. Při pečlivém pročítání textů byly zvoleny subkategorie a označovány svou specifickou barvou – rodina barvou červenou, společenský život fialovou, zájmové činnosti zelenou a církev modrou. Takto byly zabarveny texty ve dvou kategoriích – volný čas před vstupem do církve a volný čas během pobytu. Ve třetí kategorii (třetí soubor zabývající se volným časem po odchodu z církve) byl rozšířen a specifikován – modrou barvou byl zabarven text týkající se pouze církve Slovo života, a pakliže respondent odešel z církve „v dobrém“, byl daný text navíc ještě podtržen, v opačném případě byla k textu přidělena poznámka, jaký byl důvod odchodu nebo kam jinam respondent odešel. Dále byly vytvořeny nové subkategorie: duchovní poradenství (zlatá barva) a odborné poradenství (hnědá barva).

5 Analýza a interpretace dat

V této kapitole interpretujeme získaná data. Z celkové analýzy rozhovorů byly vytvořeny tři kategorie a ke každé kategorii bylo přiřazeno několik subkategorií (tabulka č. 1). Každá jednotlivá subkategorie je pro přehlednost obohacena o přehlednou tabulku.

5.1 Přehledná tabulka kategorií a subkategorií

Autorka práce v průběhu otevřeného kódování vytvořila tři kategorie a ke každé kategorii přiřadila několik subkategorií z důvodu velké rozsáhlosti textu. V následující tabulce (tabulka č. 1) nalezneme přehledné zobrazení a v dalších podkapitolách se budeme zabývat jejich podrobnými popisy.

Tabulka č. 1 Kategorie a subkategorie

KATEGORIE	1. KATEGORIE: Volný čas před příchodem do Slova života	2. KATEGORIE: Volný čas během pobytu ve Slově života Kroměříž	3. KATEGORIE: Volný čas po odchodu ze Slova života Kroměříž
SUBKATEGORIE	1.A Rodina	2.A Volný čas v církvi	3.A Rodina
	1.B Společenský život	2.B Volný čas s lidmi z církve	3.B Společenský život
	1.C Církev	2.C Intenzita trávení volného času v církvi	3.C Zájmové činnosti
	1.D Zájmové činnosti	2.D Regulace osobního života a trávení volného času ze strany pastorů	3.D Církev
		2.E Volný čas mimo společenství (v soukromí)	3.E Duchovní poradenství
			3.F Odborné poradenství

5.2 Volný čas před příchodem do Slova života Kroměříž (kategorie č. 1)

Z první kategorie byly vytvořeny čtyři subkategorie: rodina, společenský život, církev a zájmové činnosti.

5.2.1 Rodina (subkategorie č. 1A)

Rodinné vztahy prožívali bývalí členové Slova života Kroměříž rozdílně.

Z deseti respondentů zmínilo rodinné vztahy v souvislosti s volným časem šest, ostatní jí nepřiložili v souvislosti s volným časem význam. Tři respondenti (R1, R2 a R3) přišli do Slova života v období svého života, kdy ještě neměli svou vlastní rodinu a žili u svých rodičů:

R1: *Vztahy v naší rodině byly relativně dobré. V době, kdy jsem uvěřil, žila matka se třetím manželem... S otcem jsem se stýkal... V pubertně jsem si přestával s rodiči rozumět, stěhoval jsem se od jednoho k druhému.*“

R2: *„No a potom takové ty všeobecné věci s rodinou.“*

R3: *„Já jsem trávil čas spíš mimo rodinu, protože v rodině jsem volný čas nějak netrávil ... já jsem se brzy odcizil...“*

Další dva respondenti (R7 a R8) přišli do Slova života v období, kdy již měli své vlastní rodiny. Rodinné vztahy tak popisují již v souvislosti se svou rodinou.

R7: *„Takže volný čas byl... děti.“*

R8: *„...potom... jsem otěhotněla... a už se to všechno točilo jen kolem ní. Jo, rodina, protože jsem s ní byla sama, tak se to točilo vlastně veškerý ten program kolem ní.“*

Jeden respondent (R9) přišel do církve jako snoubenec, zakládající svou vlastní novou rodinu. V souvislosti s volným časem před vstupem do Slova života Kroměříž zmínil své vztahy s rodinou, kde vyrůstal:

R9: „...já jsem vyrůstala sama... sama jsem vyrůstala jakoby sama a nikdo se moc o mě nestaral, takže já jsem si věci řešila jakoby sama.“

Tabulka č. 2 RODINA (subkategorie č. 1A)

RODINA (1A)
Děti (2x)
Rodinné výlety
Všeobecné věci s rodinou
Matka samoživitelka - vše se točí kolem dítěte
Relativně dobré vztahy, matka třikrát rozvedená, s otcem se stýkal
Vnitřně mimo rodinu (bylo zde odcizení)
Vyrůstala sama, nikdo se o ni nestaral
Chyběl mužský vzor

5.2.2 Společenský život (subkategorie č. 1B)

Nikdo z respondentů nevedl, že by byl nějakým způsobem sociálně vyloučený či izolovaný. Podle následujících odpovědí je evidentní, že respondenti vedli standardní společenský život, který nevybočoval z běžných norem.

R1: „Ve škole jsem si se spolužáky dobře rozuměl. S učiteli jsem neměl problém. Na základní škole jsem byl na prvním stupni oblíbený mezi spolužáky, na druhém stupni jsem se poněkud uzavřel do svého světa. Na střední škole jsem byl opět oblíbený. Byl jsem populární i mimo svou vládní třídu...V mládí jsem rád navštěvoval restaurace a zařízení, kde se scházeli mladí lidé, např. vesnické zábavy, koncerty hudebních skupin. S partou spolužáků jsme jezdili na výlety. Alkohol mne velmi přitahoval.“

R2: „... občas jsem se určitě stýkal se svými spolužáky ze školy... někdy na zábavu.“

R3: „... se svými přáteli, a to většinou buď v hospodě, nebo jsme měli i takový prostě klub anebo prostě na různých kulturních akcích, jako byly zábavy, koncerty nebo podobně... pohyboval jsem se jako spíš mezi lidma, různýma lidma... různý táboráky a pobyty venku... užívání určitých podpůrných látek jako marihuana a alkohol... navazování chvilkových vztahů s ženami... bohémský styl života.“

R4: „...po venku s kamarádama.“

R6: „...jsem se jako prostě tak nějak staral o několik lidí, které jsem se snažil obrátit na víru.“

R8: „...střední škola - tak to byly kamarádky, diskotéky, různá prostě setkání, povídání s přáteli.“

Tabulka č. 3 SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (subkategorie č. 1B)

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (1B)	
Spolužáci (3x)	Navazování vztahů s ženami
Kamarádi (3x)	Restaurace
Užívání alkoholu (2x)	Kluby
Koncerty (2x)	Táboráky
Zábavy (2x)	Kino
Diskotéky	Strání se o lidi, které chtěl obrátit na víru
Hospody	
Užívání marihuany	
Bohémský život	

5.2.3 Zájmové činnosti (subkategorie č. 1C)

Podle získaných odpovědí se autorka práce rozhodla k následnému užšímu rozdělení zájmových činností na společenskovední, esteticko - výchovné, přírodovědné a turistické, tělovýchovně a sportovní a pracovní – technické podle Pávkové (1999, s. 98 –

102). Společenskovědními zájmovými činnostmi rozumíme takové činnosti, které vedou k aktuálnímu poznávání dění ve veřejnosti nebo k porozumění historických souvislostí, patří sem také sběratelství (1999, s. 98). Mezi esteticko – výchovné činnosti se řadí činnosti výtvarné, hudební a literárně – dramatické (s. 100 – 101). Přírodovědné zahrnují nejen pozorování přírody či pěstitelství a chovatelství, ale také spolupráci s danými institucemi jako botanické a zoologické zahrady, muzea, hvězdárny, planetária a rozmanitá občanská sdružení a přírodní turistika (s. 100, 102). Tělovýchovné a sportovní jsou všechny činnosti, jež přispívají k fyzické i psychické zdatnosti člověka (s. 101) a pracovní – technické se týkají rozličných manuálních dovedností (s. 98 – 99).

Nejvíce respondenti uvedli zájem o přírodu, četbu, hudbu a počítače (ve smyslu programování a oprav, nemyšleno jako sociální sítě apod.).

R1: *„V dětství jsem rád četl. Nechodil jsem ven tak často, jak bylo mezi dětmi tehdy obvyklé. Miloval jsem přírodu...Historie, filosofie a náboženství mě začaly zajímat přibližně na druhém stupni základní školy.“*

R2: *„... počítače nebo taky hru na hudební nástroje, taky jsem chodil do Zušky, že jo, takže jsem hrál zejména na bicí, potom potažmo i na klavír, tak jsem si i skládal svoji muziku a tak... poslech hudby.“*

R3: *„... jsem samozřejmě trávil čas i četbou a jsem byl vášnivý čtenář... chození ven... můj kroužek byla hudba, rock'n'roll... zkoušel jsem psát i nějaké texty, zkoušel jsem hrát na nástroj.“*

R4: *„... chodil do tanečního klubu Gradace v Kroměříži... měl jsem rád astronomii, takže jsem chodil na hvězdárnu tady v Dolních zahradách... s kamarády jsme chodili třeba do Hostýnských vrchů, kde jsme třeba právě pozorovali ty hvězdy... do knihovny jsem chodil... měl jsem různé esoterické knížky.“*

R6: *„Ani jsem (koničky) moc neměl, protože jsem byl hodně zaměstnaný.“*

R7: *„Tak volný čas hlavně vlastně po práci byla oprava domu... pes.“*

R8: „...vždycky jsem milovala saunu, milovala jsem chodit do přírody.“

R9: „Před tím samozřejmě, než jsem uvěřila, tak jsem poslouchala písničky různé a měla jsem ráda takový romantický a tak... ale pak, pak už vlastně ... prostě můj život byl prostě, že jsem chtěla všechno vědět o Bohu a tak... jako to mě bavilo jako zpívání, ale zase: nebavily mě písničky jakoby ve světě, bavily mě písničky, které prostě chválily a uctívaly Boha, nebo písně, které prostě mluvily o Bohu.“

R10: „...hrál jsem basket, zajímaly mě hodně počítače...“

Tabulka č. 4a ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – společenskovední)

ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (1C – SPOLEČENSKOVĚDNÍ)	
Četba (2x)	Historie
Esoterická literatura na vojně	Filosofie
Knihovna	Náboženství

Tabulka č. 4b ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – esteticko-výchovné)

První kategorie: ESTETICKO - VÝCHOVNÉ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI	
ZUŠ - bicí, klávesy	Rock'n'roll
Hraní na hudební nástroje	Psaní textů
Poslech hudby	Taneční klub Gradace
Poslech romantických písní	

Tabulka č. 4c ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – přírodovědné a turistické)

První kategorie: PŘÍRODOVĚDNÉ A TURISTICKÉ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI
Příroda (3x)
Pes
Astronomie

Tabulka č. 4d ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – tělovýchovné a sportovní)

První kategorie: TĚLOVÝCHOVNÉ A SPORTOVNÍ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI
Jízda na kole
Sauna
Basketbal

Tabulka č. 4e ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – pracovně-technické)

První kategorie: PRACOVNĚ - TECHNICKÉ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI
Počítače
Počítače - programování
Oprava domu

5.2.4 Církev (subkategorie č. 1D)

Tři z respondentů uvedli, že před vstupem do Církve Slovo života Kroměříž byli aktivně zapojeni do činnosti v jiné církvi. Jeden respondent přestoupil z baptistické církve do Slova života, další dva respondenti se přistehovali z jiných měst z Církvi Slovo života, aby byli nápomocní Církvi Slovo života v Kroměříži.

R5: „*my jsme přišli, že jo, z P. ze Slova života a vono to bylo docela podobný, takže významná část toho volnýho času byly tři čtyry nějaký aktivity toho sboru za týden ... a ... ale vím, že prostě v těch ... jsme já nevím, třeba pozvali lidi na zahradu a opékali tam buřty a měli jsme malý děti, tak jsme jezdili na kole, cestovali jsme, ale důvodem, tím středem našeho života určitě byl... byl ten sborovej život.*“

R6: „Byl jsem v baptistické církvi... kde jsem byl ve farní radě taky. V radě starších. Tam jsem strávil čtyři roky.“

R9: „...já jsem byla vlastně ve Slově života, ale v P. jako misionářka, takže vlastně jsem veškerý volný čas věnovala prostě zase tomu společenství, které tam bylo... dělali jsme taky nějaký výlety...“

Tabulka č. 5 CÍRKEV (subkategorie č. 1D)

První kategorie: CÍRKEV	
Slovo života v Pardubicích - sborový život (3-4 aktivity týdně)	Modlitební setkání, kázání evangelia na ulicích
Trávení času s lidmi z pardubické církve - opékání buřtů	Chvály
Misionářka ve Slově života v Plzni	Církevní výlety
Trávení času s vysokoškolskými studentkami z plzeňské církve	Církevní piknik s míčovými hrami, dekami, občerstvení
Baptistická církev, farní rada, rada starších	Církev pro ni byla rodinou - veškerý čas v církvi

5.3 Volný čas během pobytu ve Slově života Kroměříž (kategorie č. 2)

Kategorie a následující subkategorie týkající se volného času během pobytu ve Slově života Kroměříž nám má poskytnout srovnání, zda se nějak radikálně změnilo trávení volného času daných respondentů. Z daných odpovědí vidíme, že intenzita trávení volného času církevními činnostmi a aktivitami byla velmi silná. Někteří respondenti vnímají, že měli o hodně méně volného času, než dříve.

5.3.1 Volný čas v církvi (subkategorie č. 2A)

Všichni respondenti popisují, že doba trávení volného času v církvi a církevními činnostmi a činnostmi s církví související, byla velmi intenzivní (společné modlitby, vyučování, evangelizace, úklid církve atd.). Některé aktivity, a to můžeme zhodnotit i z kapitoly 4, se týkaly charitativních nebo sociálních činností (např. pomoc v nadaci Krmte hladové, dobrovolnické přednášky pro Národní iniciativu pro život, ale také pomoc lidem po povodních, pomoc svobodným matkám z azylového domu, věnování se romským dětem, chlapcům z výchovného ústavu nebo dívkám z dětského domova).

R1: *„Jednou z nejzajímavějších aktivit bylo navštěvování konferencí v Praze, Brně, na Slovensku i dále v zahraničí, zejména ve Švédsku, ale později i v jiných zemích. Poznávat jiné křesťany a jejich daleko rozsáhlejší aktivity bylo vzrušující. Volný čas se trávil evangelizací, modlitbou... i společným studiem kázání (např. ze záznamů na magnetofonových páscích) a čtením křesťanských knih... každý chtěl být co nejvíce účasten církevních aktivit... prakticky jsme se nevěnovali ničemu jinému.*

R2: *„Tak... různě... buď to bylo...jenom taková ta přátelská setkávání při jakékoliv činnosti bych to tak zestručnil. A ... ať už měl člověk nějaký posezení nebo nějakou třeba i pomocnou aktivitu ... vlastní společné praktikování vlastně tý naší spirituality. Takže vlastně vykonávání vlastně těch úkonů v církvi a tak, při obřadu a tak.“*

R3: *„... já si myslím, že se nedá hovořit o volném čase v církvi, protože podle mě to bylo jak ve válce, jako něco na způsob totálního nasazení pro církev. To znamená zúčastňování se pravidelných jako bohoslužeb by se řeklo katolicky, to znamená účast na shromáždění, studium Písma, skupinky – to znamená setkávání mimo oficiální velké shromáždění s určitou skupinou lidí někde v bytě u nějakého důležitého křesťana, a to všechno vyžadovalo čas. Takže jako zapojení, takže o volném čase se nedá jako mluvit, si myslím. Že prostě člověk musel být neustále, když to řeknu laicky, v pozoru a být neustále jak kdyby se říkalo 'být v duchu'. A aktivně být zapojen, to znamená v naslouchání, jako vyučování, jako při shromáždění, modlitby, obecnství s věřícími, což jako když skončily ty oficiality, tak stejně se zase nemluvalo o ničem jiném než o duchovních věcech, aby člověk se udržoval rádoby ve svatosti. A jako v tom právě duchu. Nejezdilo se tehdy nikam na*

výlety, to nepřicházelo v úvahu, považovalo se to za světské tehdy, hodně, nebyly ještě tehdy, co vím z doslechu i z vlastní zkušenosti, tak tehdy ještě nebyly nějaké táborové kempy nebo takhle, to přišlo až pozdějš, když jsem už nebyl ... byl jako mimo tu církev. “

R4: „ ... myslím si, že jenom jedna evangelizace nebo si vzpomínám, že jsme chodili tady, že jsme nějak zvonili po dveřích, ale to jsem velice rychle vzdal, protože jsem...mi to jako nesedělo, jako připadal jsem si jako Jehovista, který zvoní do dveří. A takže to jsem asi zazvonil někde třikrát, a pak jsem toho nechal. To jsem byl ještě navíc sám, jsem ani snad neměl nikoho do dvojice jako Jehovisti... “

R5: „ ...setkání mužů a modlitebni, biblická...evangelizace. “

R6: „ ...brigádní práce...evangelizační akce... Uklízel jsem tam i tam (horní i dolní modlitebna, pozn. autorky), to si pamatuju, že hlavně ten plechovej dům že to bylo náročný, protože jednak obrovská plocha a jednak prostě v zimě se tam netopilo, takže tam byla zima. No prakticky v roce 99, když se tam přestavovala ta budova, tak jsem tam ... vlastně prakticky jsem tomu věnoval dovolenou. Já jsem míval ve zvyku si vždycky nechávat na závěr roku, tak v roce 99 jsem si vlastně vybral v říjnu. “

R7: „...tenkrát vlastně to si pamatuju - jsem vozíval lidi z církve... když třeba dejme tomu A. potřebovala třeba pomoct nákup, nebo odvoz ... tak vlastně jsem ji kdysi vozíval ze sboru... a od tý doby právě nákupy nebo toto vození nákupů ... jsem se snažil pomoct, no. “

R8: „Hodně to bylo ale také zaměřené to, že jsme čtyřikrát týdně byli v církvi a byl to takovej velkej středobod, kdy se to všechno točilo kolem toho, víkendy, konference, neděle. Neděle taky vždycky byla zaměřená na to shromáždění. Středobod byla církev a většina aktivit se točila hlavně kolem toho. “

R9: „No a můj manžel jezdil pomáhat na Krmte hladové. Krmte hladové byla jedna z aktivit, co se dělá v rámci církve. Stejně tak církev podporovala oficiálně Národní iniciativu pro život. To jsem vlastně já chodila... tak v tom volném času jsem vlastně dělala přednášky vlastně na školách jako dobrovolník... a mluvila jsem o prevenci patologických

jevů. Takže jsem mluvila... ale mluvila jsem... měla jsem to konkrétně zaměřené vlastně na potraty a ochrana nenarozeného života. Takže jsem to dělala i na střední škole ... ale dělala jsem to ve Zlíně...a na základce ... pro osmičky a deváté třídy.“

R10: „Tak hodně času jsme trávili, že jo, nedělníma shromážděníma, hodně času se trávilo na modlitebních setkáních a ...hodně jako v rámci Slova života třeba tak to bylo hodně o těchhle druhých aktivit... Nedělní shromáždění, modlitební setkání, plus když byly nějaký vyučování plus když byly nějaký výjezdy, že jo, třeba s tou vizí 100 měst a tak dál. Tyhle věci... No hodně to bylo o tom, že vlastně to netrvalo dlouho, co jsem uvěřil, a potom jsme se stali součástí Slova života, co jsme se seznámili s Micaelem Lundinem, a potom jsme šli vlastně na biblickou školu do Prahy, že jo, to byl jeden rok, a další rok následně na to jsme šli do Brna do biblické školy. A potom vlastně z biblické školy z Brna jsem byl vyslaný jako misionář do Zlína. Jo, takže to bylo takový celkem jakoby intenzivní. ... No ono to bylo hnané hlavně na ten výkon, že musíme kázat evangelium a spasit svět.“

Tabulka č. 6 Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS V CÍRKVI

Druhá kategorie: Volný čas v církvi	
Evangelizace (2x)	Středobod - 4x týdně v církvi
Konference (2x)	Brigádní práce
Biblická	Vzájemné hlídání dětí - když to někdo potřeboval (střídání)
Modlitební	Pomoc v humanitární organizaci Krmte hladové
Setkání mužů	Přednášky pro Národní iniciativu pro život (dobrovolník)
Přátelská setkávání při jakékoliv činnosti	Víkendy, neděle

5.3.2 Volný čas s lidmi z církve (subkategorie č. 2B)

Volný čas s lidmi z církve popisují respondenti rozporuplně – někteří vzpomínají na nová a pěkná přátelství v církvi, další hovoří zcela opačně. Zajímavé by jistě bylo

porovnání, v jakých letech byli daní respondenti aktivně zapojeni v církvi, ale to není tématem této práce.

R1: *„Přátelé v rámci církve byli pro mne zpočátku velkým zklamáním. První měsíce jsem naivně věřil, že je mezi námi hluboké křesťanské pouto. Později se však ukázalo, že vztahy v církvi poněkud připomínají vztahy v zaměstnání. Přesto se časem vztahy mezi některými členy vytvořily. Také jsem našel některé přátele v církvi... výlety a stopování... do restaurace... Švédsko – byl jsem tam třikrát na křesťanské konferenci. Maďarsko jednou (ostatní byli víckrát v Maďarsku a byli na lodi na Dunaji).“*

R2: *„Já to řeknu tak: Jako ano, někdy se zadařilo. Někdy se zadařilo, ale že by to bylo zase úplně extra často, to se taky říct nedá.“*

R3: *„...byla tam určitá snaha, z mé strany určitě, z druhé strany asi taky, jako z ostatních takzvaných obyčejných řadových členů, možná tam byla snaha i ze strany jako vedení, ale s odstupem času se na to dívám, že to bylo účelové a předem odsouzeno prostě ke krachu. Protože ty vztahy, jak mi řekla jednou jedna sestra, tam zas nebyly úplně důležité a vždycky se to hlídalo. Vždycky se to hlídalo a lidé se spíš posuzovali podle toho, podle výkonu v té církvi v uvozovkách. Podle toho, jak naplňovali slova toho pastora, jak byli poslušní pastoru, než aby se lidi jako posuzovali v uvozovkách posuzovali nebo tak podle toho jací doopravdy jsou. Takže to poskytovalo hodně prostě prostor k přetvářkám, k takovým těm náboženským maskám, takže že někde není upřímnost, přetvářka, lidi se schovávají za nějaké dogmata, tak nikdy nemůže vzniknout čisté přátelství. Takže vlastně tam nedá se mluvit, že bych získal nějaké přátele v té církvi. Nikdy jsem je neměl.“*

R4: *„...měl jsem nové kamarády...takže my jsme v tom volném čase se scházeli... tím, že jsem vlastně trávil čas s těma lidma, co jsem vyjmenoval, tak se tam probíraly různé otázky...“*

R5: *„...taky člověk se stejně s těma samejma lidma ze sboru potkával i třeba ve volném čase...“*

R6: *„Ani ne.“*

R8: „Změnilo v tom, že jsem měla spoustu přátel, začala jsem mít kamarádky – přátele ve svém věku, kde měly ony i ty rodiny, ten volný čas jsme prostě trávily spolu, bylo nám spolu dobře a chodily jsme na procházky, vymýšlely jsme si nějaké výlety. Navzájem jsme si hlídali děti, když chtěl jít někdo na shromko a takhle jsme byli spolu. Ale měly jsme se jako pěkně ty rodiny, zase jsme třeba pak to trávili hezky, myslím ten čas...No velmi pěkná přátelství. Bylo to pro mě velmi, že jo, že člověk se vlastně odřezal jako od těch starých přátel... a získal ty nové, ale pro mě to mělo jako hodnotu, jako i.. jakože jsem přišla jakože ze světa, kde jsem viděla, jak ty vztahy fungují, měla jsem právě ráda tu čistotu a ty témata, o čem jsme se bavili, protože mám ráda informace, mám ráda vzdělané lidi, mám ráda lidi, co se zajímají a co mají ducha a většinou jsem je kolem sebe měla... takže to bylo pro mě možná ještě důležitější než rodina. Jo, že vlastně od rodiny jsem se oddělila, viceméně a moje rodina byli tady tidleti přátelé.“

R9: „Byli jsme na církevní dovolené. My jsme byli v Rychnově nad Kněžnou... v rámci evangelizace, jak se dělala vize 100 měst...no já vím, že jsme bydleli v těch chatkách...A že tam právě bylo protknutý shromážděníma a nějakýma jako asi akcema taky ...a byli jsme v těch Kokorách... nebo jak se to jmenuje, jak se jede na tu Olomouc. Pouštěli jsme draky! Drakiáda... a tam jsme vlastně dělali špekáčky asi.....No pak byly vlastně takové ty ... to byly ty dovolené, tam jsme ... to bylo tam někde u Litomyšle. Takže to byly vždycky vlastně setkání, pak se někam chodilo na ten výlet... někdo tam jezdil na kole, měl tam kolo, střídali jsme se vlastně na vaření...to byla taková společná dovolená. Pro děcka tam byly nějaký programy... bylo to úžasný...“

R10: „Byli jsme na lyžích... Tak potkávali jsme se s Jersákovými určitě, to byly setkání, domácí setkání prostě u nich. Ale jako oni byli senzační! Oni byli senzační příkladem rodiny, jo, Jersákovi prostě vždycky měli otevřenou svoji domácnost pro spoustu lidí. A to je něco, co pro nás bylo obrovský...obrovsky úžasný, že jsme viděli i ten praktickej život... oni...otevírali svůj rodinný život, nebo tak – tu rodinu, to teplo rodinného krbu, otevírali pro ostatní lidi ... A oni to dělali a spousta lidí byli pozehnání prostě skrze to. A to byl ten rozdíl mezi tím, co se dělo někdy ve Slově života, že když ti vedoucí v té církvi nebyli schopni a ochotni otevřít svoji domácnost pro ty lidi, tak to je něco, co působilo strašně špatně, že jo. Jo? Že to lidské teplo ... No a pak si vzpomínám

ještě na období, a to bylo ještě před Slovem života, kdy Jersákoví pořádali prostě třeba ty tábory a takovýchle věci. To bylo ... to bylo skvělý. To bylo... spousta lidí se sjelo prostě a to bylo výborný a jo a hráli jsme tam volejbal prostě.“

Tabulka č. 7 Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS S LIDMI Z CÍRKVE

Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS S LIDMI Z CÍRKVE		
Konference ve Švédsku	Stopování	Noví kamarádi (2x)
Konference v Maďarsku	Výlety	Domácí setkávání u rodiny Jersákových
Konference na Slovensku	Procházky	Společný volejbal
Konference v Praze	Restaurace	Kino
Konference v Brně	Pikniky	Odvoz lidí (autem) z církve, pomoc s nákupem
Plavba lodí po Dunaji	Oslavy	Bohoslužby jiných věřících

5.3.3 Intenzita trávení volného času v církvi (subkategorie č.2C)

Nejvíce respondentů trávilo svůj volný čas v církvi třikrát týdně (celkem tři respondenti). Respondenti se snažili trávit svůj čas v církvi a aktivně se zapojit pokaždé, když se něco dělo. Jeden respondent uvádí, že ze začátku pro něj bylo i trávení času v církvi třikrát týdně málo a toužil tam trávit více času. Později se intenzita začala snižovat.

R1: *„Nejdříve jsem trávil čas v církvi třikrát týdně. Toužil jsem víc času trávit v církvi, ale Lundin řekl, že je to moc. Později jsem trávil čas v církvi dvakrát týdně a potom jednou týdně.“*

R2: *„...dvakrát týdně, takže když to takhle shrnu, tak vlastně minimálně tři dny v týdnu jsme určitě víc takto spolu trávili čas, v té církvi.“*

R3: „...dobrých pět dní (v týdnu) určitě. Někdy. Někdy to bylo jako jenom třikrát týdně, ale někdy to bylo vícekrát.“

R4: „...dva večery za týden.“

R5: „Já nevím, třeba čtyři pět akcí odpoledne, takže to je jako nejjednodušší odpověď říct: všechno.“

R6: „No, tak tam jsem chodíval v neděli jenom na ty bohoslužby a ještě bývalo kázání ve čtvrtek taky, ve čtvrtek večer. Jo a vlastně na to jsem už málem zapomněl, že jsem tam měl taky službu, že jsem uklízel modlitebnu ... po kázání. Vlastně mezi tou nedělí a čtvrtkem vždycky...myslím ve středu nebo prostě některý ten den, už nevím přesně, který den, ale vždycky bylo potřeba to tam celý pouklízet. Takže tomu jsem se tam věnoval taky.“

R7: „Tři dny v týdnu.“

R8: „Třikrát, čtyřikrát (týdně).“

R9: „My jsme měli vlastně přes týden modlitebni tady ve Zlíně... i ráno jsme se setkávali někdy v šest hodin, hodinu a něco... to jsme měli, to si pamatuju na Potokách, že jsme se tam setkávali ráno, když všichni spali skoro...A pak jsme vlastně jezdili do Kroměříže a vlastně to bylo, že jsem vlastně chválila...“

R10: „Jako veškerý čas, který byl organizovaný v církvi, to znamená nedělní shromáždění, modlitebni a byly nějaký vyučování speciální ještě kromě toho, jo? Takže pokaždé, když něco takového bylo, tak jsem tam určitě byl.“

Tabulka č. 8 Druhá kategorie: INTENZITA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V CÍRKVI

Druhá kategorie: INTENZITA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V CÍRKVI
3 x týdně (3x) 2 x - 3 x týdně 2 x týdně 3 x - 4 x týdně 4 x - 5 x týdně 5 x týdně

5.3.4 Regulace osobního života a trávení volného času ze strany pastorů (subkategorie č. 2D)

Dva z deseti respondentů uvádí, že nevnímali žádnou regulaci osobního života a trávení volného času ze strany pastorů. Ostatní se o ní zmiňují a jejich hodnocení oné regulace se liší. Největší regulace se dle odpovědí týkala financí, i když i toto někteří potvrzují, další zase vyvrací.

R1: „*Ano. Snažili se čas od času napravovat mé jednání podle představ, které měli o správném křesťanství. Ne vše bylo na místě. Existovaly výzvy, že bychom se jako křesťané měli více modlit, číst bibli, evangelizovat atd. Nad tento rámeček ani jeden z pastorů nereguloval můj volný čas. Občas mi bylo vytčeno, že např. nechodím na modlitební shromáždění. Většinou jsem výtky tohoto typu ignoroval. Nebo si nevzpomínám. Pastoři svého času dávali velký důraz na sbírky a placení desátků. Nikdy jsem nebyl kontrolován, zda dodržuji desátky, nebo zda dávám do sbírky. Ani žádným jiným způsobem nebyly regulovány mé finance. Pokud se mé osoby týče, nebyl jsem nikdy regulován ve věcech mimo církve. Vím o případech, kde se pastoři pokoušeli regulovat životy svých nejbližších spolupracovníků, a považuji takovou regulaci za nepřiměřenou, i když dobře míněnou, a občas i žádoucí.*“

R2: „...byly určitý kritéria, jak usměrňovat svoje finance – také, jak vlastně mít vztahy s lidmi mimo toto společenství, takže určitý i usměrňování tam skutečně probíhalo... Že člověk si nemohl úplně dělat, co chtěl, protože kdyby to tak bylo, tak by bylo na něho i nahlíženo jakousi negativní optikou - musí se to připustit.“

Další respondent popisuje regulaci emocí, kdy emoce byly považovány za něco podřadnějšího. Byl kladen důraz na svatost, perfekcionismus, dávání financí, s kým se stýkat a nestýkat.

R3: „Tahle církev byla postavena na autoritářském typu kazatele, nebo pastora, to znamená, že jsem tam byl - jak se říká pod takovým dohledem kazatelny. A často se o tom mluvilo, mluvilo se o takzvaném perfekcionismu, o svatosti často, a tak podobně, že emoce jsou něco podřadnějšího, než duch, a tak dále. Takže ten tlak na korigování nebo prostě manipulaci byl velice silný a byla to vlastně snaha... vlastně byla to svým způsobem propaganda, která má vždycky účel zbavit svobody vůle rozhodovat se sám o sobě. A svobodně přemýšlet o tom, co se mu říká. Takže tam ten tlak a regulace byla silná. Pořádaly se sbírky, kolikrát byly před oficiálním kázáním - bylo speciální kázání na téma desátků a sbírky a kolikrát to kázání na téma sbírky a peněz bylo delší, než samotné kázání, takže jako ... ano. Byla regulace... co se týče zaměstnání, tak jsem tehdy nepracoval. Tak určitě tam byla, což jsem pokládal za dobré. Ale taky to bylo... kdyby ta snaha byla upřímně... tam se lidi tlačili do zaměstnání za jedním účelem, aby vydělávali peníze a dávali ty peníze do církve. Takže jako tak. A taky to bylo tímhle způsobem...Pamatuju si výrok pastora Gočaltovského v tom smyslu, že třeba ve výběru s kým se stýkat ve volném čase mimo církev.. ehm... řekl takový legendární výrok: S kým se stýkáš, takový jsi! Takže tam byla veliká manipulace a tlak. A myslím si, že i hlídání. Dozor. Ano.“

R4: “Finance určitě, desátky tehdy to frčelo to učení, že pomalu kdo nedá desátek, tak je horší, než nevěřící... kecali mi do života... ale já jsem byl taky mladých, takže já jsem byl nezkušený, to je potřeba říct i z téhle strany...Ale jinak jako ano, ovlivňovali mě i jakoby názorově, jak mám žít, co mám dělat, samozřejmě že ano a dost jako. Dejme tomu z padesáti procent ... jako... bylo to hodně.“

R5: „Já myslím, že u nás to bylo trochu jiný. My jsme přišli sem a bylo nám, já nevím - třicet. Jako nějak jsme měli už vytvořenej i řebříček hodnot, nebo to, jak náš život má vypadat, ale určitě jsme jako vnímali, že pastorský pár že si přál, aby lidi, který jsou součástí tohohle sboru, tak aby žili svůj život pro to, aby podporovali jejich službu, i to kolikrát řekli, a když člověk měl nějaký jiný aktivity, tak se k tomu přímo či nepřímo vyjadřovali, že to jako vidí neradi, že chtějí sto procent vod těch lidí, aby je podporovali. Ale my jsme sem přišli v tý první chvíli proto, aby sme je podporovali, takže nám to přišlo, aby sme jim pomohli v tom, co dělají, viděli sme v tom smysl, takže nám to nevadilo, bylo to těch prvních pár let fajn.“

R6: „No já jsem tu regulaci nějak od nich očekával ohledně toho, prostě co by ode mě tak mohli chtít, jenže já jsem zjistil, že oni na všechno řeknou 'ano', že se jim hodí všechno. Takže kdybych se tím měl řídit, tak prostě bych musel dělat všechno na světě. Takže jsem si uvědomil, že si prostě musím tu selekci dělat sám. Protože když se jich zeptám: 'Potřebujete mě?', tak oni vždycky řeknou: 'Ano!'“

R7: „Bylo všechno v pohodě.“

R8: „Tak já si teda myslím, že jsem byla velice poslušná ovečka. Velmi poslušná ovečka, kterou moc regulovat nemuseli, protože jsem chtěla dělat všechno úplně správně.“

R9: „Tak jo, třeba určitě jak jsme byli ...já vím, že to bylo ve Švédsku nebo někde ... myslím, že se mnou Jitka mluvila a říkala mi, jestli J. je ten vhodný. Ale protože já už jsem byla jakoby... měla jsem skoro třicet let, takže to nebylo takový, že by mě mohla úplně jakože manipulovat. Nebo něco jenom mi říkala, jestli je ten vhodný člověk, ...se mě ptala... a že ... jako zpochybňovala to. Můžu říct, že to moje rozhodnutí být s J. vlastně nějakým způsobem zpochybňovala. I když si to nevybavuju moc, ale vím, že jsem měla z toho ten pocit, že ona vlastně jakoby mě z toho zrazuje, že J. možná není úplně ten nejlepší...“

R10: „Ne. Asi bych jim to ani nedovolil.“

Tabulka č. 9 Druhá kategorie: REGULACE OSOBNÍHO ŽIVOTA A TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU ZE STRANY PASTORŮ

Druhá kategorie: REGULACE OSOBNÍHO ŽIVOTA A TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU ZE STRANY PASTORŮ		
Napravování jednání dle představ o správném křesťanství - ne vždy na místě.	Tlak na perfekcionismus.	Regulace ve výběru, s kým se stýkat.
Výzvy k častějším modlitbám, čtení bible a evangelizování - nad tento rámec regulace volného času nebyla.	Pocit dohledu kazatelny.	Ovlivňování názorů, jak má žít, co má dělat (tak z 50%).
Výtky ohledně neúčasti na modlitebním setkání.	Emoce podřadnější, než duch.	Aby lidé ve sboru žili takový život, který podporuje službu pastorů.
Důraz na sbírky a placení desátků - ale kontrola, zda je dává, nebyla.	Účel zbavit svodody vůle rozhodovat sám o sobě a svobodně přemýšlet o tom, co se mu říká.	Neměli rádi jiné aktivity, než co se týká jejich služby, chtěli 100% podpory od lidí.
Kritéria, jak usměrňovat finance.	Velký důraz na sbírky, finance, desátky (2x).	Regulaci, co má v církvi dělat, očekával, ale pak zjistil, že by musel dělat úplně všechno, že na všechno řekno "ano".
Kritéria, jaké mít vztahy s lidmi mimo společenství.	Regulace ohledně zaměstnání.	Vše bylo v pohodě.
Byla poslušná ovečka, kterou příliš nemuseli regulovat.	Snaha ovlivnit volbu partnera, zpochybňování, zda je ten pravý, zrazování.	Ne, ani by jim to nedovolil.

5.3.5 Volný čas mimo společenství – v soukromí (subkategorie č. 2E)

Čtyři z deseti respondentů se k otázce volného času mimo společenství, tedy v soukromí, nevyjádřili nebo se odpovědi vyhlí.

R1: „...četbou, televizí, výlety... Snažil jsem se rozvinout osobní modlitební život a číst bibli pravidelně. Chodíval jsem do knihovny, nebo antikvariátu. Později přišel internet. Sport mě, bohužel, nezajímal. V létě jsem občas šel plavat. Nebo jel na výlet.“

Dva respondenti zmiňují menší intenzitu setkávání se svými spolužáky a izolaci od zbytku světa, který nežil sborovým životem.

R2: „...nestýkal jsem se už s těmi spolužáky tak často jako před tím... Takový ten vztah k hudbě, vztah jako dělat muziku a tak dál, to tam zůstalo, ale třeba ty počítače šly do pozadí.“

R5: „...ale už nám teda fakt nezbývalo času na to jít si někam zasportovat nebo komunikovat prostě s jinejma, nebo mít vztahy s jinejma lidma mimo sbor, takže to hodně, hodně si myslím, že nás to izolovalo v té době od zbytku světa, který nebyl součástí toho sborovýho života.“

R6: „...sousedí třeba potřebovali - starší paní potřebovala - pomoc nákup udělat no.“

R9: „Takže můj střed zájmu vlastně byl tady pan... (snoubenec)...My jsme spoustu volného času trávili spolu. A ve volných chvílích jsem mu prala oblečení...a on mi maloval byt.“

Autorka této práce záměrně ponechala celou odpověď respondenta, ve které se snaží hodnotit, jak vnímal a vnímá volný čas.

R10: „...Volný čas... v církvi... Otázka je, co je volný čas, že? ...já jsem nikdy totiž nerozděloval ve skutečnosti svůj život pro Boha a...a jinej život...když vezmu ten svůj křesťanský život prostě ze začátku, tak protože jsem byl na škole, že jo, tak vlastně škola bylo něco, to co jsem musel nějakým způsobem dělat, ale vlastně vždycky jsem prožíval tu věc, že všecek můj čas prostě nějakým způsobem jsem poddával Bohu. A v té církevní organizaci jsem vlastně ve skutečnosti nebral jako něco zásadního. Pro mě byl důležitý vztah s Bohem vždycky. A ne církevní organizace. Ve skutečnosti jsem nikdy nesloužil žádné

církevní organizaci ve smyslu, že dělám něco pro tu organizaci. Vždycky jsem dělal věci prostě pro Ježíše...ale vždycky mi hodně vadilo... že nebylo moc lidí, kteří by byli před námi, kteří by nám pomohli v tom vycentrovat ten svůj život správně ... ale protože nebyla ta generace, díky komunismu nebyla ta generace před námi, jo? Takže to nám vadilo a já si myslím, že spoustu těch excesů, který se staly, tak se staly jenom díky tomu, že za komunismu prostě tady křesťani byli tvrdě potírání a když nově prostě po pádu komunismu přišli, nebo já jsem uvěřil ještě před pádem komunismu... že jo, ale když přišli noví lidi, nově prostě uvěřili, a otevřela se ta svoboda, a nebyl kdo by nás až tak vedl a vyučoval a pomohl nám, protože my jsme byli strašně mladí všichni, a v tom mládí člověk dělá spoustu různých excesů a neví co vlastně a hledá sám sebe a tak dál, a protože tu nebyla ta starší generace, která by už měla životní zkušenosti a prošla si těmahle věcma a pomohla nám v tom, tak myslím, že proto se dělo spoustu tady těch negativních věcí. Takže i to využívání volného času dneska po těch prostě desítkách let, který jsme strávili s Bohem a nějakým způsobem v křesťanských společnostech a tak, tak už to vidíme jinak, že jo. A vidíme, že prostě je potřeba investovat svůj život do věcí, který nás baví a že ve skutečnosti život není jen o vuvozovkách církevním společenství, ale i o spoustě různých aktivit jiných, které člověk dělá.“

Tabulka č. 10 Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS MIMO SPOLEČENSTVÍ (V SOUKROMÍ)

Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS MIMO SPOLEČENSTVÍ (V SOUKROMÍ)		
Osobní modlitební život (2x)	Četba	Opustil přátele
Četba bible v soukromí (2x)	Knihovna	S přáteli mimo církev se nestýkal
Četba křesťanských knih	Antikvariát	Věděl, že musí ukončit své dosavadní vztahy, které měly vliv na jeho život
Studium kázání z magnetofonových pásek	Výlety	Okolím považován za sektáře
Návštěva jiných církví - nová přátelství (2x)	Plavání	Nestýkal se již se svými spolužáky, jako před tím
Návštěva setkání jiných náboženských skupin	Televize	Vztahy se starými přáteli nakonec přetrvaly, setkání bývají vřelá

Z počátku církev kladla důraz na evangelizace a svatý život - ovlivnilo	Internet	Odmítl přimout životní výzvy týkající se kariéry. Chyby týkající se kariéry dělá dodnes, ale klade si otázku, do jaké míry jsou způsobeny (zda ano nebo ne) křesťanstvím.
V osobním životě prožívá vztah s Bohem	Vztah k hudbě, děláni muziky zůstalo	Kdyby víru neměl, je prý dnes daleko horším člověkem
Proměna osobních a morálních hodnot	Počítače šly do pozadí	Morální selhání nepřičítá víře ani církvi
Snaha nelhát, nekrást a nezávidět činí jeho svědomí vyrovnaným	Pomoc sousedům s nákupem (odvoz autem)	Trávení volného času s nastávajícím manželem

5.4 Volný čas po odchodu ze Slova života Kroměříž (kategorie č. 3)

Volný čas po odchodu ze Slova života Kroměříž je také rozdělen do subkategorií – rodina, společenský život, zájmové činnosti, církev (ve smyslu změny – kam respondenti případně odešli, zda vůbec odešli do nějaké jiné církve). Kapitulu uzavírají dvě nové, ale klíčové subkategorie, kde se pokusíme zjistit, zda respondenti využili nějaké duchovní a odborné poradenství či nikoliv.

5.4.1 Rodina (subkategorie č.3A)

Rodinné vztahy respondentů se po jejich odchodu různily. Dva respondenti uvádí, že vztahy zůstaly stejné. Ostatní hovoří buď o změně k lepšímu, další zaznamenali i zhoršení.

R1: „*V rodině máme velmi dobré vztahy.*“

R2: „*Já myslím, že to bylo stále stejné.*“

R3: „*V rodině to bylo jistou dobu velice složité a těžké. Taký samozřejmě se to podepsalo na nás všech, že jsme nikam nechodili na shromáždění... taký jsem prožíval*

určitou manželskou krizi... začal jsem víc pít, vrátil jsem se k marihuaně, kterou jsem před tím dřív kouřil. S mými rodiči se to trošku spravilo po mém odchodu z církve.“

R5: *„Určitě po tom odchodu se zlepšily, jako měli jsme na sebe víc času jako my jako rodina, s manželkou, s dětma a víc času jsme měli na příbuzný, na naše rodiče a nevím bratrance, sestřenici, takže tam došlo k zlepšení těch vztahů určitě.“*

R6: *„Já myslím, že to zůstalo na stejné úrovni.“*

R10: *„Mezitím ještě vlastně, nevím, jestli to bylo mezitím nebo před tím, než jsem šel do toho prvního zaměstnání, tak se A. se mnou chtěla rozvést, protože jsem nevydělával žádný peníze, protože to přece nebylo důležité vydělávat peníze, protože celej svět musel být spasenej a svět nebude spasenej skrze to, že budeme... prostě že budeme vydělávat peníze, ale že budeme kázat evangelium (myšleno již s odstupem, ve smyslu, že tento typ uvažování není správný – poznámka autorky). A řekla, že jestli si nesežemu práci, tak se odstěhuje s klukama k mé mámě.“*

Tabulka č. 11 Třetí kategorie: RODINA

Třetí kategorie: RODINA
V rodině to zůstalo stejné (2x)
Velmi dobré vztahy.
Zlepšení vztahů v rodině, více času na sebe i na příbuzné.
Manželka se chtěla rozvést, protože nepracoval, byl zvyklý jen evangelizovat.
V rodině to bylo složité a těžké, podepsalo se, že nechodili nikam na shromáždění, návrat k alkoholu a marihuaně. S rodiči došlo ke zlepšení vztahů.

5.4.2 Společenský život (subkategorie č. 3B)

Společenský život po odchodu respondentů z církve se více zintenzivnil. Někteří respondenti se více začali stýkat s lidmi mimo církevní okruhy, vyjma jednoho, který doslova uvádí, že začal chodit do katolického kostela, ve kterém kladně ocenil to, že k navázání společenských vztahů nedošlo

R1: *„Na začátku 90. let jsem přerušil styky se svými přáteli, kteří nebyli křesťany. Tito lidé měli pro mne otevřenou náruč a již nedlouho poté se naše vztahy obnovily. Stalo se tak ještě v době, kdy jsem navštěvoval Slovo života, a můj odchod nic nezměnil.“*

R2: *„...začal jsem víc brát alkohol...víc využívat třeba diskotéky, možná nějaký klub taky...hospody určitě jednoznačně...logicky jsem trávil i více času s nevěřícími lidmi... člověk tak nějak koexistoval mezi těmi dvěma skupinami...někde tam migroval mezi těmi dvěma skupinami.“*

R3: *„...Spousta lidí se odstěhovalo, někteří dokonce umřeli, třeba i tragicky ... než jsem přišel do Slova života, tak jsem chodil do hospod jako mladý člověk, jako rocker a tak dále, umělecky, intelektuálně založený člověk, tak jsem začal hledat tam, že jo, nejdříve. No a někteří lidi prostě tam byli... prostě jsem je znovu jak kdyby objevil, našel...ale vcelku to přijetí bylo takové ne moc komplikované, že by bylo potřeba spoustu otázek jako ve stylu kdes byl a jak to, že teď zase to a to ne a podobně, jako žádné výčitky nebyly, nebo prostě...nebo vyloženě odmítnutí. Prostě vplul jsem zase do toho, protože mi to připadá jako normální. A myslím si, že jsem v mnoha případech jako udělal chybu, když jsem to vůbec ve jménu nějakého pofiderního náboženství odřízl ty vztahy... začal jsem víc trávit času s lidma... taky jsem měl konečně víc času na sebepoznání, víc času jsem strávil taky nad sebou, osamocen...a taky jsem víc začal naslouchat lidem a vážit si víc vztahů... snažil jsem se nezapomenout na to, že jsem křesťan a snažit se i je trošku posunout z toho fyzická a toho materialismu a racionality tohoto světa do světa duchovního, do světa metafyzického. Takže i v tomhle jsem se snažil ten volný čas naplňovat. Taky jsem získal spoustu nových jako přátel A což je taky obohacující, když člověk poznává nové lidi a ještě navíc daleko mladší, než jsem byl já.“*

R5: „...ale ten osobní čas najednou jsme měli spoustu času, najednou se otevřely úplně nové dveře, začali nás oslovovat sousedi, přátelé třeba z mé strany, jsem začal chodit na florbal s chlapama, seznámil jsem se s nima a jezdili jsme na výlety, na dovolenou, pak mě oslovili, abych se účastnil komunálních voleb a takže jsem se zapojil do nějakýho politickýho života tady, zase se člověk seznámil s ohromnou spoustou lidí a já nevím, i tím, že člověk šel se sousedem na pivo a seznámil se s jeho kamarádem a s dalším...tak jak jsme těch několik let jako fakt skoro nikoho neznali z toho města, tak během krátký doby jsme poznali desítky lidí aj jsme se sprátelili a s lidma, s kterejma jsme se seznámili, tak za dva roky jsme jim šli tak jako s manželkou svědkové na svatbu, který byl úplně mimo toho prostoru, taky jsme si uvědomili, že v tomhle městě lidi, kteří jsou mimo ten sbor, nemají sebemenší tušení, že by tady něco takového existovalo. Vůbec, jako byli ... že i když o to třeba zavádili, tak nepochopili, co to je a nevěnovali tomu žádnou pozornost, že to byla izolovaná, velmi do sebe uzavřená skupina lidí, která z jejich pohledu neměla co nabídnout, ale ani neměli pocit, že by nějak škodila ...bylo to najednou přirozený, že. Rodiče spolužáků dětí a prostě maminky dětí, který si hrály s našema dětma na pískovišti, prostě to bylo...najednou to bylo přirozený. A protože jsme na ně měli čas, tak ty vztahy se rozvíjely tak jak je to normální...Fakt je, že třeba že jo, že v tý době, když jsme byli v tom Slově života, tak jsme byli stoprocentní abstinenti. Nic jsme nepili a tady potom najednou jakoby ten normální život skoro to vyžadoval, aby si člověk zašel se sousedem na pivo a popovídal si o sousedskejch věcech, nebo když jsme se zpotili na florbale, tak jsme si šli dát dvě piva společně, takže... ale alkoholismus to nebyl... člověk měl čas jít jednou za tejdén dvakrát si zasportovat, dát si tenis s kamarádama nebo jet s někým někam i mimo... na neduchovní cestu...“

R6: „Mně se hrozně líbilo v tom katolickém kostele a líbí se mi tam dodneška, že tam chodím už tolik roků a já tam skoro nikoho neznám. Mně se hrozně líbí prostě být tam neznámým cizincem.“

R10: „...jakoby nejdůležitější změna přišla v tom, že jsem potřeboval nastoupit do práce. Do normálního zaměstnání. A to bylo strašně těžké. A ve skutečnosti, kdyby nebylo přítele, který byl křesťan, který mi rozuměl, rozuměl mojí křesťanštině a mojemu náboženskému přemýšlení, a přitom byl vynikající prostě seřizovač CNC strojů...a já jsem měl tu školu prostě, skrze kterou jsem to mohl dělat prostě, ale nikdy jsem to v praxi

nedělal, protože jsem se vždycky zabýval nějakýma náboženskýma, Božíma - já nevím - prostě církevníma věcmi, takže vlastně tím skrze naše přátelství a skrze to, že ve firmě, ve které on byl jako důležitý zaměstnanec, takže tam hledali někoho, tak já jsem se tam vlastně dostal a on byl takový můj průvodce - vstupem do tohoto světa a světa zaměstnání. A on mi pomohl to projít prostě, protože já jsem byl hrozný tele, já jsem se neuměl bavit s těma lidma, já jsem nevěděl, o čem bych se s nima bavil, ... kdybych mohl, tak bych jim kázal evangelium od rána do večera prostě, a práce by tam stála. A tak dál. Jo? Prostě úplně scestné. A on mi v tomto strašně moc pomohl. A nějakým způsobem asi jsme se obohacovali jakoby vzájemně, prostě ale v těch pracovních věcech on byl ten, který mi pomáhal a ... takže to bylo něco, co... to byl můj vlastně první vstup do světa zaměstnání a potom jsem tam kvůli krizi vlastně skončil a musel jsem jít dál, a tam už jsem šel sám.“

Tabulka č. 12 Třetí kategorie: SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Třetí kategorie: SPOLEČENSKÝ ŽIVOT		
Zvýšená konzumace alkoholu (2x)	Více času s nevěřícími	Rozvíjení sousedských vztahů
Vztahy na stejné úrovni (2x)	Musel znovu začít hledat přátele mimo církev	Plně zaměstnán v jiném městě
Zvýšená konzumace alkoholu i cigaret	Začal více času trávit s lidmi	Našel stálou práci
Návrat k marihuaně	Začal více naslouchat lidem a vážit si vztahů	Účast v komunálních volbách a v politickém životě
Diskotéky a kluby - větší využití	Snažil se lidem říkat o duchovnu	Více času na sebepoznání
Hospody - větší frekvence	Získal spoustu nových, i mladších, přátel	Osamocen

5.4.3 Zájmové činnosti (subkategorie č. 3C)

Otázky týkající se zájmových činností po odchodu z církve by měly ujasnit, zda docházelo k výraznějším změnám trávení volného času, nebo ne. Dva respondenti uvádí, že změnu nevnímají nijak výrazně, jeden konstatuje, že žádnou změnu neměl. Ostatní respondenti se věnovali různým zájmovým činnostem, které jsou přehledně popsány v tabulce č. 13.

R1: *„Vyjma nejintenzivnějšího prvopočátečního období nadšení pro církev, nelze hovořit o nějakém zvýšení zájmu pro tu, či onu věc. Rád kouřím a piji alkohol. Možná pouze v těchto dvou oblastech se můj zájem zvýšil po odchodu z církve, ale nejsem schopen říct, zda v tom hrál roli můj odchod. Přece jen kouření a pití alkoholu je na jakémkoli křesťanském shromáždění poněkud trapné. V ostatních oblastech můj zájem přetrvával. V různých obdobích života se měnily priority a v té či oné oblasti mne zajímaly jiné věci. Rozdíl mezi trávením volného času před a po odchodu není vůbec markantní. Nejezdím již na křesťanské konference, ale křesťanská shromáždění různého typu stále sporadicky navštěvuji.“*

R2: *„... nějaké zásadnější změny... až zas moc velký nebyly.“*

R3: *„...zhlédl jsem spoustu nových filmů, četl jsem spoustu nových knih.“*

R4: *„Já jsem neměl změnu.“*

R5: *„Ještě jsem si pak, to uplynulo několik let, že jo, ale pořídili jsme si zahradu. Vinici. Prostě začal jsem se hrabat v hlíně, na co jsem neměl čas nikdy, a vyrobili jsme si vlastní víno, že jo a zase to zajímá kamarády, jdou tam, je to místo, kam člověk může jet a být tam sám, být tam v klidu, takže to je jeden ze zájmů, třeba co by před tím nepřipadalo v úvahu.“*

R6: *„Já jsem tak porůznu si kupoval ty knihy z různých prostě oblastí...I třeba i mimokřesťanských...vůbec ne proto, že bych přemýšlel o konverzi k nějakému jinému náboženství, ale spíš proto, abych se poučil o tom, čemu ti jinak věřící lidé věří... si*

pamatuju, že jsem měl období, že jsem třeba studoval Dalajlámu víc... abych se poučil vlastně o tom, jak může vypadat vlastně nějaké odlišné náboženství. Jaký je ten myšlenkový svět těch lidí, kteří věří něčemu jiném.“

R8: „... pivo si dám ... takže žiju úplně normálně. Úplně normálně žiju, ale jako hledám ty hranice, jo?...za vánoční svátky jsem nachodila sto kilometrů! ... ale hrozně moc mi pomohl fyzický pohyb, sauny ... a já jsem prostě měla takovou vervu i v tom vyhořelém depresivním stavu, já jsem prostě šla mezi lidi... prostě sportovala jsem ... a pak jsem potkala svého manžela ... potom prostě ta láska mě hrozně moc jako začala uzemňovat a otvírat a ten nový svět a začal, protože ... začali jsme... chodili jsme do divadla, chodili jsme na vandry, chodili jsme na koncerty...“

R9: „Ale neměla jsem jakože třeba bych chodila do kroužků... i když teďka jsem chodila jako do fitka... mým koníčkem bylo, že jsem se vlastně sama učila hrát na klávesy...“

R10: „Určitě počítače, tvorba webových stránek, to jsou věci, který mě baví, s klukama jsem hrál basket, boboval, lyžování miluju...Ale .. no a postupně to zase směřuje, že asi .. asi mým koníčkem se stane možná podnikání...“

Tabulka č. 13 Třetí kategorie ZÁJMOVÉ ČINNOSTI

Třetí kategorie: ZÁJMOVÉ ČINNOSTI		
Společenskovední zájmové činnosti	Esteticko-výchovné zájmové činnosti	Tělovýchovné a sportovní zájmové činnosti
Nové filmy	Hudba, koncerty, divadlo	Florbal, sauna, fyzický pohyb
Nové knihy	Přírodovědné a turistické zájmové činnosti	Pracovně-technické zájmové činnosti
Četba knih s mimokřesťanskou tematikou (např. Dalajlama)	Výlety a dovolená s novými přáteli, vandry	Pořídil si zahradu a vinici

5.4.4 Církev (subkategorie č. 3D)

Otázky ohledně odchodu do jiných církví byly vybrány především pro představu, jak se asi vyvíjel další život bývalých členů Slova života, přesněji, zda začali žít bez jakéhokoliv křesťanského společenství, nebo zda se zapojili někam jinam.

R1: *„Stále kolem mne byli a jsou věřící i nevěřící přátelé. Někteří z nich nenavštěvují žádnou církev, někteří nadále navštěvují nějaký sbor. Stále udržuji i přátelské kontakty s některými členy Slova života.“*

R2: *„...jsem vlastně po odchodu nechodil nikam. Bylo to určitě nevím jestli rok, nebo ještě několik měsíců, nebo třeba jestli i víc jak rok...odešel do Bruntálu studovat biblickou školu R. O. F. C.“*

R3: *„Se svojí ženou jsem chtěl nejdříve se zúčastňovat bohoslužeb a chtěl jsem být součástí jisté katolické komunity, která se jmenovala Komunita Jana Křtitele a chtěl jsem být součástí katolických charismatiků“*

R4: *„R. O. F. C.“*

R5: *„...v žádném případě jsme nepřerušili kontakty s věřícíma, ale už jsme jako nenavázali s takovou intenzitou, že by jsme každou neděli a středu a sobotu byli účastni nějakých církevních aktivit, jeli jsme jednou v té době třeba za čtrnáct dní třeba do sboru do Valmezu, kde nám to bylo blízky, ale ... udržovali jsme osobní vztahy s lidma i z tohohle sboru i z jiných míst.“*

R6: *„Tak u Slova života to bylo jiné, než u těch Baptistů. Tam prostě jsem měl takovej pocit, jak se říká takovým přirovnáním, že je tam nedýchateľno. U Slova života jsem ten pocit neměl. Akorát že prostě jsem tam byl jakoby v exilu, prostě necítil jsem se tam doma. A druhá věc je, že prostě tam nebylo hlavní pro mě odejít odtamtud pryč, ale spíš někam. Že mě začala přitahovat katolická spiritualita. Takže vlastně o rok později to bude už dvojnásobek doby, co jsem strávil ve Slovu života. No, ano, to tak vychází, u Baptistů jsem pobyl čtyři roky, ve Slovu života osm a u katolíků to bude příští rok šestnáct.“*

No jenomže já se po patnácti letech u katolíků necítím prostě nějak na to, že bych ... že bych chtěl dělat další změnu.

R7: *„Randy (Kubiček) ...později Martin (Španiel – vedoucí Církve Nové naděje – poznámka autorky).*

R8: *„...nechodím do církve, Bibli čtu jak kdy, jako není to úplně jako že bych byla ten velice silnej praktikující křesťan, který šestkrát...ale prostě žiju nejvíc z toho, že jsem milovaná.“*

R10: *„Nejdřív jsme začali spolupracovat... vlastně s Tonikem Chutným v Holešově z Jednoty bratrské, a potom vlastně s Apoštolskou církví tady v Kroměříži, kde byl Pavel Čep vlastně. Tehdy ještě v té době tam byl Pavel Čep.“*

Tabulka č. 14 Třetí kategorie: CÍRKEV

Třetí kategorie: CÍRKEV	
"Stále udržuji i přátelské kontakty s některými členy Slova života."	Katolická církev
Biblická škola R. O. F. C. (2x)	Církev Nová naděje
Komunita Jana Křtitele	"Nechodím do církve. Bibli čtu ... žiju nejvíc z toho, že jsem milovaná."
Sbor ve Valmezu	Jednota bratrská v Holešově, později Apoštolská církev v Kroměříži

5.4.5 Duchovní poradenství (subkategorie č. 3E)

Otázka týkající se duchovního poradenství se autorce jevila jako jedna z klíčových, a to především pro to, aby podle odpovědí respondentů posoudila, zda respondenti pociťovali potřebu duchovního poradenství či nikoliv a zda jim bylo či nebylo kvalitně poskytnuto. Čtyři respondenti nepociťovali potřebu duchovního poradenství. Jeden respondent se domnívá, že v Kroměříži není nikdo, kdo by byl způsobilým poskytnout ono poradenství, další doslovně říká: „... je to velká bída...“.

R1: „*Ne. Nebyl důvod. Nevyužil. Nepociťoval jsem potřebu poradenství. Žádné nezodpovězené otázky jsem neměl.*“

R2: „...v té době mně byl nejbliž a nejvíc mně byl schopen pomoci z R. O. F. C. Marek Bruner.“

R3: „*Ne, nesloužil mně nikdo, protože mám za to, že nikdo takový tady není způsobilý tady k těmhle věcem. Není povoláný. Myslím v Kroměříži.*“

R4: „*Nicola Baker, ta byla úžasná modlitebnice...kamarád Petr Bytrický...ještě třeba jsem měl velikou důvěru v Marka Brunera...Ale jinak je to velká bída, no.*“

R5: „*No, pro mě to byl Buddy (Axley – pozn. autorky), který v té době taky vlastně končil vztahy s tímhle tím společenstvím...to jsme mluvili o těchhle věcech, protože nás to trápilo a nebylo to jednoduchý nebo automatický ten odchod, takže nás povzbuzoval v tom, že jsme udělali správný krok. Jako bylo to něco v uvozovkách jako rozvod, že jo, bolelo to, prostě někdo nám pomoh se ujistit v tom, že to bylo správný rozhodnutí.*“

R7: „*Randy (Kubíček – pozn. autorky).*“

R8: „*Jak kdyby v ten moment jsem nikoho jak kdyby nechtěla. Nemohla mít. Protože mě jak kdyby se do té hlavy už nic nevlezlo. Jo? Nějaké vymítání, nebo já nevím cokoliv, chodili jsme třeba do Jednoty bratrské, jo, ale to bylo furt jak do dubu, nic jako, rozumíš, jak kdyby nic. To co jsem milovala a miluju dodnes, a co mi chybí v mém životě,*

jako velká věc, jsou chvály. Protože to je pro mě nejvíc, a to mám největší potřebu, ale jinak že bych využila, to se tam prostě už nevlezlo, nikam. Nikam.“

R9: „Tak já jsem poradenství nikdy asi tak nevyhledávala, protože sama jsem vyrůstala jakoby sama a nikdo se moc o mě nestaral, takže já jsem si věci řešila jakoby sama. Takže vlastně jsem ani neměla tu potřebu, ani mě to nenapadlo jakoby chodit za někým a na něco se ptát. Já jsem se za ty věci modlila, a tak nějak jsem něco vnímala, tak jsem se pak nějak rozhodla...Ale jestli existuje někdo, kdo má pastýřské srdce, tak je to Pavel Čep.“

R10: „Pavel Čep jako ten táta a Matouš Čep jako syn. A... vlastně ty dvě generace udělají strašně moc. Protože každá ta generace má svoje důrazy a jiný pohled na věci prostě a tak... a to pastýřství i spolu i s těmahle věcmi...a vidět v praxi... protože já jsem nezažil prostě mužský vzor v rodině - jsem třeba vůbec nezažil a potřeboval jsem prostě zažít mnohý z tady těhlenctěch věcí ...mnohé z těch věcí se mi začaly prostě skládat dohromady - ten obrázek nějaký, a ten život se dostal víc do normálu, no...skrze příklad, skrze vzor! A skrze to, že jsem viděl nějakého fyzického člověka, který nějakým způsobem se stará o svoji rodinu, dělá prostě věci nějak. A ať už to bylo v případě Jersákových třeba, nebo v případě Čepovic rodiny, ve skutečnosti Matouš s Elizebeth - oni taky mají otevřenou rodinu prostě pro spousty a spousty mladých lidí a oni jim dělají přesně tady tudlenctu službu. Že pomáhají lidem prostě, aby viděli ten... to manželství a rodinu a aby měli jako lidský vzory prostě před očima. Takže to jsou důležité věci.“

Tabulka č. 15 Třetí kategorie DUCHOVNÍ PORADENSTVÍ

Třetí kategorie: DUCHOVNÍ PORADENSTVÍ
Žádné (4x)
Marek Bruner (2x)
Pavel Čep (2x)
Petr Bystrický
Buddy Axley
Randolph Kubíček
Nicola Baker
Matouš Čep

5.4.6 Odborné poradenství (subkategorie č. 3F)

Otázka týkající se odborného poradenství se autorce práce jeví jako další z klíčových otázek výzkumu.

R1: *„Po mém odchodu z církve jsem nikdy nevyužil žádnou odbornou pomoc.“*

R2: *„...spíše z recese jsem v jednom období svého života podstoupil takový hlubší psychologický test u jedné psycholožky.“*

R3: *„Nevyužil.“*

R4: *„...k psycholožce a ta mně pomohla... i jsem bral vlastně tenkrát léky a pomohlo mně to. Pomohlo z té bipolární poruchy, no.“*

R5: *„Asi jako cíleně ne, ale byl jsem v kontaktu s tím koučem s Milanem Bobkem, tak jsme o někteřích těchle věcech mluvili a mělo to nějaký pozitivní vliv, ale nebylo to zásadní.“*

R8: *„... já jsem jezdila k jednomu psychiatrovi do Otrokovic, a tam jsem mu všechny ty věci vlastně říkala. A bylo to teda výborné v tom, že on mě vlastně uzemnil a řekl mi, že mám lehké deprese. Mně to přišly strašně hrozná, silná, úplně nesnesitelná deprese a on mi řekl...dal tu zpětnou vazbu...že vlastně to není až tak hrozná, že to je prostě stav vyhořelosti, který prostě se to tělo, mysl se potřebuje akorát zregenerovat, nastartovat a vyjít, jo? A právě... já jsem se snažila furt - já zdravý životní styl, sportování, saunování jsem ... to mě dycky, protože jako by těma věcma, jak hodně člověk pracuje hlavou, tak tam musí být očista. Musí. Jako já to už dneska to vidím taky, že bych bez toho nebyla. A to mě nastartuje zase.“*

R9: *„Né, né! Já jsem měla manžela...se kterým jsme ty věci řešili.“*

R10: „Ve skutečnosti jsem potřeboval osobní rozvoj. Což je do určité míry sebepsychologická disciplína, nebo jak to říct? No, takže jsem ve skutečnosti...ono to hodně funguje, jakože člověk sám sobě je koučem. Nebo přečte si nějakou knihu, a ta kniha ho více méně vede v tom osobním rozvoji. Takže určitě přišlo období, kdy jsem...mi nestačila jenom Bible, jako Boží slovo, a vztah s Bohem a společenství lidí vlastně kolem mě, ale věděl jsem, že potřebuju prostě nějakým způsobem se rozvíjet dál i v jiných praktických věcech svého života. A tam přišel ten osobní rozvoj, jedno jméno, který nejvíc mně nejvíc asi pomohlo je Brian Tracy.“

Tabulka č. 16 Třetí kategorie ODBORNÉ PORADENSTVÍ

Podle Baštecké (s. 160 – 161) v dnešní době nahradil místo kněze psycholog, který převzal jak funkci zpovědní i pastorační, někdy dokonce poskytuje rozhřešení. Jde o tzv. „psychologizaci“. Psychická první pomoc je okamžitá reakce na základní psychosociální potřeby (s. 157).

Třetí kategorie: ODBORNÉ PORADENSTVÍ
Žádné (3x) Hlubší psychologický test Psycholožka, léky Kouč Milan Bobek Psychiatr, léčba depresí Brian Tracy (knihy, osobní rozvoj)

6 Shrnutí praktické části a doporučení pro praxi ve světle výsledků výzkumu

V poslední kapitole této práce si shrneme odpovědi na otázky, které byly pro výzkum klíčové. Poté na základě shrnutí navrhneme doporučení pro praxi, a to praxi možného působení sociálního pedagoga.²⁸

6.1 Shrnutí praktické části

Klíčová rakapitulace výzkumu nám ukazuje, že **před příchodem do Slova života Kroměříž** prožívali bývalí členové rodinný život různorodě. Někteří trávili volný čas rodinnými výlety a věnovali se dětem a další prožívali buď odcizení, osamocení nebo absenci mužského vzoru.

Ve společenském životě dominovaly návštěvy koncertů a zábav a především vztahy se spolužáky a kamarády. Zmíněny byly také návštěvy restaurací, hospod, klubů, diskoték. Někteří bývalí členové užívali alkohol a marihuanu. Někdo navazoval vztahy s ženami, účastnil se táboráků nebo navštěvoval kino. Jeden bývalý člen se ve volném čase staral o lidi, které chtěl přivést na víru.

Několik bývalých člnů přišlo do Slova života Kroměříž z jiných církví, kde byli také aktivní. Jmenovány byly Slovo života Pardubice, Slovo života Plzeň a Bratrská jednota baptistů v Kroměříži.

Z esteticko-výchovných zájmových činností byly uvedeny především hudební aktivity (hraní na bicí, poslech hudby či romantických písní, nebo rock'n'roll). Dále to bylo psaní tetů a společenské tance.

Tři z deseti bývalých členů zmínili zájem o přírodu. Z dalších přírodovědných a turistických zájmových činností byl jmenován zájem o psa a astronomie.

²⁸ V některých publikacích nejsou uváděni sociální pedagogové, nýbrž sociální pracovníci, pracovníci v pomáhajících profesích (pozn. autorky). Sociální práce je disciplína velmi blízká sociální pedagogice, obě disciplíny se navzájem překrývají (Sobková, Öbrink Hobzová, Pospíšilová a kol., 2015, s. 25).

Několik bývalých členů se vyjádřilo, že ke sportovním aktivitám nemělo příliš kladný vztah. Ostatní volný čas trávili buď jízdou na kole, hraním basketbalu nebo v sauně.

Někteří se zajímali o počítače a programování. Jeden bývalý člen se po práci věnoval opravám svého domu.

Během pobytu ve Slově života se volný čas změnil. Evangelizace, konference, biblické hodiny, modlitební setkání, setkání mužů a žen, přátelská setkávání, aktivní víkendy, neděle, brigády v církvi – to vše bylo najednou novou součástí trávení volného času.

Členové církve spolu trávili volný čas návštěvami společných konferencí ve Švédsku, v Maďarsku, na Slovensku, v Praze i v Brně. Plavili se společně na lodi na řece Dunaj, cestovali autostopem, pořádali výlety, procházky, navštěvovali restaurace a organizovali společné pikniky a oslavy. Chodili do kina nebo hráli volejbal. Setkávali se u rodin. Našli zde nové kamarády. Navštěvovali bohoslužby i jiných věřících a jeden bývalý člen odvážel autem lidi z církve a pomáhal jim s nákupy.

Volný čas, který prožívali v církvi, byl velmi intenzivní. Nejvíce lidí trávalo v církvi zhruba tři dny v týdnu.

V soukromém životě se často snažili rozvíjet svůj osobní modlitební život, číst Bibli a křesťanskou literaturu. Studovali kázání z magnetofonových pásků. Navštěvovali jiné církve, kde našli nové přátele, a také jiné náboženské skupiny. Důraz církve na svatý život a evangelizování ovlivňovalo osobní život, morální hodnoty byly proměněny a snaha nelhát, nekrást a nezávidět činila svědomí vyrovnanějším. Několikrát bylo zmíněno odřezání vztahů s lidmi, kteří do církve nechodili. Mimo církev se většinou bývalí členové s lidmi nestýkali. Někteří navštěvovali knihovnu či antikvariát, jezdili na výlety nebo chodili plavat, sledovali televizi a později i internet. Zajímavá je zmínka o odmítnutí přijmout výzvy týkající se kariéry a úvaha, do jaké míry byly tyto chyby způsobeny nebo nezpůsobeny křesťanstvím.

Role pastorů v osobním životě a volném čase bývalých členů Slova života byla nepochybnitelná. Nepřipadalo v úvahu tak významný faktor nezmínit, protože dle slov bývalých členů byly ze strany pastorů ovlivňovány názory, nebo jak vůbec žít a jak si vybírat lidi, se kterými se mohli stýkat. Také probíhaly výzvy k častějším modlitbám a četbě Bible nebo evangelizování, což se muselo zákonitě v trávení volného času projevit. Nezanedbatelná část se týkala i regulace financí. Regulace ohledně zaměstnání byla přijata více méně kladně. Na snahu ovlivňování volby partnera bylo nahlíženo záporně. Celkový pohled bývalých členů na regulaci pastorů je velmi rozporuplný, někdo jej vnímal více, jiný méně, někdo mu nepřikládal velkou důležitost a další ono ovlivňování vyloženě považoval za manipulaci. Zajímavá je zmínka některých respondentů, že v jejich případě se nenechali tak mnoho ovlivnit, protože již byli starší (nad 30 let). Je možné, že regulace mohla více negativně působit na mladé lidi. Faktem ale je, že všech deset respondentů hovořili o tom, co v církvi prožili, s odstupem minimálně deseti let od jejich odchodu (někteří odešli daleko dříve).

Po odchodu ze Slova života Kroměříž se u některých respondentů v rodinných vztazích nic zásadního nezměnilo, u někoho hrozil rozvod a řešili složité a těžké období. Mírně došlo také ke zlepšení vztahů s rodiči.

Nárůst konzumace alkoholu, cigaret nebo marihuany, intenzivnější trávení na diskotékách, v klubech a hospodách však nelze opomenout. Bývalí členové nyní trávili více času s nevěřícími, hledali znovu cestu k lidem, ke svým starým přátelům a začali také lidem více naslouchat a vážit si vztahů. Tím začaly vznikat nové vztahy s lidmi v okolí, se sousedy atd. To znamená, že způsob trávení volného času po odchodu z církve se nepochybně změnil. U některých však vztahy s lidmi zůstaly na stejné úrovni.

Zájmové činnosti se začaly navracet do situace před vstupem do církve. Četba nadále přetrvávala, někdo zase zhlédl spoustu nových filmů, na což v době trávení času v církvi nezbýval čas. Výlety a dovolené byly nyní tráveny již ne jen s věřícími lidmi, ale i s nevěřícími²⁹. Jeden bývalý člen si pořídil zahradu s vinicí, což by bylo dříve, dle jeho slov, nemyslitelné.

²⁹ Pojmeme „nevěřící“ je zde míněn člověk, který není křesťan.

Seznam církví, kam odešli bývalí členové Slova života, je pestrý: R. O. F. C., Církev Nová naděje, Komunita Jan Křtitel, Katolická církev, Apoštolská církev ve Valašském Meziříčí, Jednota bratrská v Holešově a Apoštolská církev v Kroměříži. Ne každý ale do nějaké církve chodí, někteří již nepociťují potřebu do církve chodit.

Duchovní poradenství po odchodu ze Slova života Kroměříž bylo poskytnuto těmito křesťany: Marek Bruner, Nicola Baker, Petr Bystrický, Buddy Axley, Randolph Kubíček, Pavel Čep a Matouš Čep. Někteří bývalí členové nepotřebovali žádné duchovní poradenství, někteří hovořili o jisté ne dobré kvalitě služeb v této oblasti. Celkově se dá říci, že duchovní poradenství je vnímáno buď jako nepotřebné nebo nekvalitní a svým způsobem málo využívané, respektive někdo ani neví, na koho by se měl v tomto směru obrátit.

Někteří bývalí členové nevyužili žádné **odborné poradenství**, další ovšem přivítali pomoc od psychologičky, psychiatra, kouče. Jeden bývalý člen podstoupil hlubší psychologický test (i když, dle jeho slov, spíše z recese) a další četl knihy z oblasti osobního rozvoje.

6.2 Doporučení pro praxi ve světle výsledků výzkumu

Hlavním cílem této práce bylo získat jistý vhled a porozumění, jak tráví lidé volný čas v malém církevním společenství. Ve světle výsledků výzkumu můžeme vidět, že trávení volného času při vstupu do církve se změnilo, což se ovšem dalo trochu předpokládat již dopředu. Pokud se lidé věnují charitativním činnostem nebo hudebním aktivitám spojených s církevními aktivitami, nejedná se očividně o patologické jevy. Pokud však byl zaznamenán určitý náznak kontroly, regulace a manipulace ze strany vedení církve ohledně trávení volného času, je potřeba zvýšené opatrnosti. Je evidentní, že vnitřní záležitosti malé církve jsou pro běžnou veřejnost neprostupným tématem, avšak pokud sociální pedagog působí a setkává se při své práci s lidmi, o kterých je mu známo, že navštěvují určité podobné společenství, měl by být připraven intervenovat, pokud bude jeho klient vyžadovat pomoc.

Samotné téma volného času bývalých členů jakékoliv církve je dosti opomíjeným tématem. Jaké pěkné věci lidé v církvích prožívají, ale také jakým věcem nepěkným musí čelit, by přineslo přinejmenším zamyslení jak pro pastory, tak pro křesťansky věřící lidi, sociální pedagogy a jiné pracovníky v pomáhajících profesích. Vyvarováním se chyb by došlo k prevenci některých nežádoucích jevů, kterými by se také mohla věnovat jiná práce.

Poradenství v pomáhajících profesích (role sociálního pedagoga a dalších)

Hartl (2008, s. 83 -. 84) vysvětluje, že všechny pomáhající profese se zabývají poradenstvím. Poradenství je všestranná činnost, na které spolupracuje několik osob a organizací. Poradenství poskytují samozřejmě poradci, ale neměli bychom podceňovat také vliv rodiny, přátel, tisku, médií, církví, politických, vzdělávacích a sociálních institucí. Poradenství rozděluje na:

- základní sociální poradenství (poskytuje základní informace o možnostech a službách, které mohou zmírnit nebo vyřešit danou situaci) by se mělo nacházet co nejbližší klientova domova
- odborné sociální poradenství (pomáhá již přímo při řešení konkrétních problémů) již nabízí i terapeutickou činnost.

Matoušek (2010, s. 13 - 14) zmiňuje konferenci v r. 1929 v Milfordu, kde se řešila specializace sociálních pracovníků. Jedno stanovisko preferovalo názor, že stačí, aby měl sociální pracovník obecné znalosti a dovednosti, se kterými vytvoří služby pro jakékoliv klienty a bude umět odkazovat klienty na služby další, druhé stanovisko upřednostňovalo specializaci, jelikož každá ohrožená skupina má své zvláštní potřeby a práce s ní vyžaduje specifické znalosti, dovednosti, praktický trénink a supervizi. Konečné stanovisko bylo upevněno někde mezi uprostřed těchto názorů. V České republice se požaduje pro výkon sociálního pracovníka určité dosažené vzdělání. Teoretickou přípravu pro onu specializaci by měli pracovníci získat v rámci systému Celoživotního vzdělávání (CŽV), ale zatím zde nefunguje. Do budoucna se plánuje jistá kooperace sociálních pracovníků, kteří budou více pracovat v týmech, které budou tvořit nejen profesionálové, ale např. i dobrovolníci.

Sociální pedagog by měl mít tedy přehled o vhodných a dostupných službách ve svém okolí. Může však také poskytnout kontakt na online poradny. Např. Vojtíšek hovoří o

tom, že lidé, kteří opouštějí sektu³⁰ a potřebují řešit otázky konverze, hledají obvykle odbornou pomoc u sociálních pracovníků, psychologů nebo duchovních (sekty.cz).

Kvalitní základní pomoc při potížích se spiritualitou může poskytnout podle Vojtíška, Motla a Duška (2012, s. 67) každý pracovník v pomáhající profesi, aniž by k tomu byl speciálně vzdělán. Poskytnout tuto pomoc může být schopen i na základě krátkodobého školení nebo seminářů. Pro pracovníka je nejdůležitější, aby se zajímal o náboženské dění ve společnosti, dále by měl být ochotný vyhledávat informace a učit se novým věcem a konzultovat s jinými odborníky (s. 67 – 68). Znalosti religionistiky jsou také důležité, ale více jde o to snažit se porozumět klientovi a průběžně si doplňovat potřebné informace (s. 68).

„Pomáhat znamená pomoci lidem, aby si dokázali pomoci sami,“ je klíčovou větou pro pomáhající profesionály. Návod pro poskytnutí pomoci nám podává také Holm (1998, s. 85):

- podat jednoduché a věcné informace
- poskytnout radu, svůj názor, vhléd (jak by si osoba měla lépe počínat)
- učení (umožnit někomu určité znalosti nebo dovednosti, které pomohou situaci zlepšit)
- pomoc pomocí psychologického náhledu (pochopit problém, objasnit „proč“, ukázat možnou cestu a jedinec se sám rozhodne, co bude dělat)
- přímá akce (něco za klienta vykonat)
- změna systému (v předpisech, organizační úpravy).

Je důležité uvědomit si sociální důsledky klientů, kteří opouští církve, protože pravděpodobně mají málo jiných sociálních vazeb, než jaké doposud znali. Může jim chybět určitá dovednost k vytváření nových, mohou se cítit, jakoby ztratili kořeny, mohou zažívat pomluvy nebo hrozby z bývalého společenství. Při tom všem hraje zřejmě roli věk klienta, jeho postavení jak ve společenství, tak i mimo ně, jak dlouho v církvi (společenství) pobýval, jaké je jeho rodinné zázemí, jakým způsobem se rozešli se společenstvím atd. Poradce by měl klientovi především pomoci pojmenovat problémy a utřídit je. Je důležité nerozdělovat je na dobré a zlé, na zisk a ztrátu, nehledět takto

³⁰ Podle názoru autorky této práce působí již samotné slovo „sekta“ jisté napětí.

radikálně, neboť klient mohl přijít z velmi radikálního společenství. Velkým krokem by bylo, kdyby klient své zkušenosti začal vidět jako svou životní cestu, která nějakým způsobem dává smysl (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 128 – 129).

Věřícího člověka, pokud bude mít o tuto službu zájem, by bylo vhodné nasměřovat na dobré duchovní poradenství. Zde si bude muset každý sociální pedagog udělat základní seznam dostupných duchovních služeb ve svém městě a okolí.

Duchovní (pastorační) poradenství

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že nejvíce neuspokojivým (a často právě kvůli tomu ani nevyhledávaným) poradenstvím je duchovní poradenství. Doslovně zaznělo: „*Je to bída.*“

Role pastorů je dle našeho názoru velmi neprozkoumané téma, které by bylo vhodné více otevírat a více přivést v povědomí veřejnosti. Otázky, do jaké míry regulovat osobní i církevní život daného člověka, zůstávají otevřeny. Regulace trávení volného času je z našeho výzkumu patrná. Věnovat se jak pozitivním, tak i negativním dopadům oné regulace, by mohlo být zajímavým tématem pro další práce.

Při odchodu lidí z církví protestantského vyznání, zvláště pak církví Hnutí Víry, bývá často patrná velká nedůvěra ke katolickým poradcům. Není to tak vždy, ale stává se to vlivem učení, a proto je potřeba jistá citlivost, a pokud klient nechce katolické poradenství, nenutit mu jej³¹.

Ať již přichází klient s prosbou o pomoc při jakýchkoliv potížích se spiritualitou, jedná se o potíže právě oněch lidí, kteří nějakým způsobem reflektují svou vlastní spiritualitu. (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 49). Zmiňují konfesní instituce pomoci v potížích se spiritualitou (2012, s. 50), a tento typ pomoci je nazýván pastorační péčí. Křesťanské pastorační poradenství se rozvíjí od 60. let 20. století. Pokud chceme pročíst nebo nabídnout klientovi dostupné teoretické zdroje pro současné křesťanské církve, můžeme doporučit Smolíka (1991), Křivohlavého (2000), Opatrného (2001) či Ambrose

³¹ (pozn. autorky, čerpá z vlastní zkušenosti a z komunikace s lidmi z Hnutí Víry po dobu zhruba 29 let, kdy se s těmito lidmi setkává)

(2002). Dále se lze obrátit na Diakonii Českobratrské církve evangelické, internetovou poradnu Vira.cz, Katolik.cz. Lze nahlédnout do knih, které řeší potíže se spiritualitou – Grün (2000), Frielingsdorf (1995), Lachmanová (2001) nebo Kašparů (2002). Dále můžeme zmínit SOS centrum Diakonie Českobratrské církve evangelické³², kde mohou klienti s odborníky hovořit na duchovní témata jakékoliv spirituality (2012, s. 53). Duchovní i laičtí pastorační pracovníci mají běžný psychoterapeutický výcvik nebo přímo studují psychologii (tamtéž). Dále zmiňují nekonfesní instituce pomoci v potížích se spiritualitou, což jsou nábožensky neutrální poradny, psychologická a psychoterapeutická střediska (s. 54). Je možné využít také občanské sdružení, které nabízí internetovou poradnu – InternetPoradna.cz.³³, které poskytuje kromě rozličných služeb mimo jiné i duchovní poradenství, i když je to nejméně využívaná oblast požadovaného poradenství. Pracují zde dobrovolníci, religionisté, křesťanští teologové a intelektuálové (s. 57).

Lidé jsou často citliví na slovo „sekta“. Pokud někdo odchází z Církve Slovo života, nechce slyšet slovo „sekta“. Proto se zabýváme otázkou, zda nabídnout takovému člověku poradenství, které nabízí Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů. Se svými dotazy je možné se obrátit přímo na poradnu, která nabízí konkrétní poradenství pro odpadlíky. Poradenství provádí

- PhDr. Zdeněk Vojtíšek, ThD. – religionista, docent na katedře psychosociálních studií a speciální etiky Husitské teologické fakulty UK v Praze, absolvent výcvikového programu „Poradenství a psychoterapie zaměřená na klienta“
- Doc. Ing. Aleš Opatrný, ThD. – katolický kněz, vyučuje pastorální teologii na Katolické teologické fakultě UK v Praze
- MUDr. et Mgr. Prokop Remeš – lékař, teolog a psychoterapeut, pracuje v Psychiatrické léčebně v Praze Bohnicích
- Doc. ThDr. Ivan O. Štampach – pracuje na katedře religionistiky a filosofie na Univerzitě v Pardubicích a na Evangelické teologické fakultě UK v Praze (kromě Prahy je možné se s ním po domluvě setkat i v Pardubicích).³⁴

³² (pozn.: SOS centrum Diakonie Českobratrské církve evangelické – je možné využít službu na internetových stránkách <https://www.soscentrum.cz/>).

³³ (pozn.: InternetPoradna.cz – odkaz na internetové stránky: <https://iporadna.cz/page/2/>).

³⁴ Více o těchto službách je možné se dozvědět na internetových stránkách (<http://sekty.cz/poradna/>).

Vidíme, že klienti z Kroměříže, vyžadující pomoc při odchodu z církve, by se museli obrátit o pomoc prostřednictvím internetových stránek Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů³⁵, případně by si mohli dojednat osobní schůzku v Praze nebo v Pardubicích. Další variantou je, že se i sociální pedagog (pracovník) může obrátit na onu zmíněnou instituci a zeptat se, jak má postupovat při práci s klientem.

To by také mohlo platit při oslovení duchovní pomoci ve městě nebo v jeho okolí. Sociální pedagog v Kroměříži by měl mít přehled o církvích, které nabízí duchovní poradenství, a těmi jsou mimo kněze z Římskokatolické farnosti Panny Marie v Kroměříži a Římskokatolické farnosti sv. Mořice i Církev československá husitská a Českobratrská Církev Evangelická (sbor je však v současné době neobsazen, administruje f. Leoš Mach). Dalšími dostupnými sbory v Kroměříži jsou Apoštolská církev (AC LaViNa) a Křesťané Kroměříž – sbor Biblické společenství křesťanů (které se distancovalo od původního Sboru bratrské jednoty baptistů v Kroměříži). Z blízkého okolí je vhodné zmínit Jednotu bratrskou v Holešově, ke které mají lidé z Hnutí Víry asi tak největší důvěru³⁶.

Při výčtu nabízejících se duchovních poradenství vidíme, že poradit klientovi vhodnou službu není příliš lehké. Proto jsme názoru, že by se duchovním poradenstvím mělo věnovat více pozornosti. Dále pak by měly být dostupné obecné informace a publikace, jaká je kvalitní pastýřská péče a která nikoliv. Vojtíšek se ve své disertační práci věnuje pastoračnímu poradenství v oblasti sekt a sektářství, ale jak jsme již zmínili, lidé odcházející z církvi nemají důvěru v poskytování poradenství, které je označeno slovem „sekta“.

Hraniční služba mezi pastorační službou a klinickou psychologií a nasměrování klienta do rukou odborníků – klinických psychologů, popř. psychiatrů

Holm (1998, s. 140) vysvětluje pojem pastorální psychologie, která je částí psychologie náboženství. Zabývá se hraniční oblastí mezi křesťanskou pastoračí a klinickou psychologií. Upozorňuje však, že jen zřídka léčí těžší duševní poruchy – v takovém případě předává klienta do péče buď psychoterapeutů, nebo přímo psychiatrů.

³⁵ Jak je však již výše zmíněno, slovo „sekta“ působí zbytečné napětí. Není pravděpodobné, že člověk odcházející z Církve Slovo života se bude chtít obracet na stránky či poradenství s názvem „sekta“.

³⁶ (pozn. a názor autorky této práce)

Měli bychom mít proto na paměti, že ne všechny problémy těchto klientů se dají vyřešit pomocí duchovních poradců. Pokud však duchovní poradce bude s oním člověkem pracovat, měl by poznat, zda je potřeba klienta kontaktovat s dalšími odborníky, či nikoliv. Pokud také klient z nějakého důvodu nevyžaduje duchovní poradenství a jeví se potřebná pomoc, odkážeme jen na klinického psychologa. Sociální pedagog by měl mít již své tipy a kontakty na dobré odborníky a měl by být schopen klientovi poradit.

Závěr

Klíčovým tématem diplomové práce bylo přiblížení doposud málo známé Církve Slovo života Kroměříž, a to tak, aby publikace byla přínosem především pro sociální pedagogy, pro které jsou jedním z klíčových témat volný čas a základní porozumění člověku a jeho bio-psycho-socio-spirituální jednotě. Vycházeli jsme ze skutečnosti, že neznáme příliš mnoho publikací a prací, které se zabývají přímo volným časem křesťansky věřících lidí.

V teoretické části v kapitole první jsme se zabývali historií volného času a charakterizovali jsme si jeho samotný pojem i význam. V druhé kapitole jsme se seznámili s učením a historií církve Livets Ord, která založila v České republice nové Církve Slovo života. Přiblížili jsme si také stručný vývoj Církvi Slovo života v České republice.

Kapitola třetí nás seznámila s Církvi Slovo života Kroměříž, o které v současné době neexistuje mnoho záznamů nebo publikací a pro širokou veřejnost může být tato církev poměrně neznámá. Ujasnili jsme si také nepřesnost³⁷ ohledně podílu brněnské církve na vzniku kroměřížské církve a zjistili jsme, že brněnská církev neměla podíl na vzniku kroměřížské Církve Slovo života. Zaměřili jsme se na historický vývoj a na volnočasové aktivity církevního sboru. Podařilo se nám tak přiblížit doposud málo zmapovanou Církev Slovo života Kroměříž, což pokládáme za nemalý přínos této práce.

V praktické části v páté kapitole jsme věnovali pozornost kvalitativnímu výzkumu, který se jevil nejvíce vhodným pro účely našeho zkoumání. Rozhodli jsme se zkoumat danou komunitu pomocí případové studie – studia komunity (sociografie). Na základě tohoto přístupu jsme popsali a analyzovali volný čas bývalých členů Církve Slovo života Kroměříž. Výzkum byl uskutečněn během kalendářního roku 2020 za pomoci polostrukturovaného rozhovoru a prostřednictvím sesbíraných informací o historii Církve Slovo života Kroměříž. Bývalí členové Slova života Kroměříž, kteří se v době svého pobytu v církvi aktivně podíleli na církevních činnostech, vytvořili kvalitní výzkumný vzorek. V případě deseti odpovídajících respondentů byl zjištěn evidentní zájem

³⁷ Nešpor a Vojtíšek (2016, s. 305) zmiňují v souvislosti se Slovem života v Kroměříži, že „sbor vznikl misijní činností brněnského sboru“.

s uveřejněním výsledků výzkumu, všichni z nich mají zájem pročíst si tuto diplomovou práci a jsou na výsledky zvědaví. Po obhajobě této práce by mohla být jejich zpětná vazba zajímavá.

Hlavním cílem této práce bylo na základě rozhovorů s bývalými členy Církve Slovo života Kroměříž posat a analyzovat jejich volný čas, a to před jejich vstupem do církve, během pobytu a po jejich odchodu. Tohoto cíle bylo dosaženo a dokázali jsme vyhodnotit, zda a jak se trávení volného času v jednotlivých obdobích proměňovalo. Podařilo se nám získat určitý vhled a porozumět, jak tráví volný čas lidé v malém církevním společenství.

Prostřednictvím výzkumných otázek týkajících se kontroly, regulace a manipulace ze strany vedení církve jsme se dotkli citlivého tématu, které by mohlo vést k následnému většímu zájmu o otevření této problematiky. Role pastorů je dle našeho názoru opomíjené téma, které by bylo vhodné více otevírat a přivést v povědomí veřejnosti. Otázky, do jaké míry regulovat osobní i církevní život daného člověka, zůstávají otevřeny. Regulace trávení volného času je z našeho výzkumu patrná. Věnovat se jak pozitivním, tak i negativním dopadům oné regulace, by mohlo být zajímavým tématem pro další práci. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že nejvíce neuspokojivým (a často právě kvůli tomu ani nevyhledávaným) poradenstvím je duchovní poradenství. O odborné poradenství nebyl u bývalých členů Církve Slovo života projeven eminentní zájem. Otázkou zůstává, zda by respondenti nevyužili raději právě onoho duchovního poradenství, které se může jevit jako bližší z důvodu, že ji poskytují křesťansky věřící lidé, a i když nebylo hodnoceno příliš kladně, je patrné, že kvalitní duchovní poradenství je nějakým způsobem postrádáno. Dále se můžeme tázat, jestli hrála či nehrála nějakou roli jistá nedůvěra k odbornému poradenství. I tato otázka zůstává otevřena a nabízí možnost dalšího zamyšlení a zkoumání.

V závěru této práce jsme výsledky shrnuli a analyzovali a na jejich podkladech jsme navrhli a stanovili možnosti řešení, které by měly přispět ke zkvalitnění poradenství v problematice trávení volného času lidí, kteří jsou členy křesťansky orientované církve, anebo z ní právě odcházejí či odešli. Také jsme navrhli témata, která by mohla být na podkladu této práce nadále rozvíjena

Seznam použité literatury a zdrojů

BAŠTECKÁ, B., 2003. *Klinická psychologie v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál. 416 s. ISBN 80-7178-735-3.

EKMAN, U. 2000. *Doktríny*. Brno: Postilla. ISBN 80-902 693-8-9.

EKMAN, U., 1996. *Židé – lid budoucnosti*. 1. vyd. Brno: Postilla. ISBN 80-901956-4-4.

EKMANOVI, 2018. *Velký objev: Naše cesta do katolické církve*. Praha: Karmelitánské nakladatelství. 204 s. ISBN 978-80-7566-043-5.

EXUPÉRY, A., 1994. *Citadela*. Praha 2: Nakladatelství Vyšehrad. ISBN 80-7021-116-4.

FLEK, A., 1992. *Grunt: příručka biblických základů*. Praha 4: Vydavatelství VODA ŽIVOTA. ISBN 80-901231-0-4.

GEIST, B., 1992. *Sociologický slovník*. VICTORIA PUBLISHING, a. s. ISBN 80-85605-28-7.

GIDDENS, A., 2013. *Sociologie. Vydání revidované Philipem W. Suttonem*. 1. vyd. Argo. ISBN 978-80-257-0807-1.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. 1. vyd. Praha: Portál. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.

HALÍK, T. 2004. *Vzýván i nevzýván: evropské přednášky k filozofii a sociologii dějin křesťanství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 371 s. ISBN 80-7106-692-3.

HEINTZMAN, P., 2015. *Leisure and spirituality: biblical, historical, and contemporary perspectives*. Michigan: Baker Academic: a division of Baker Publishing Group. ISBN 978-0-8010-4872-2 (pbk.).

HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 440 s. ISBN 978-80-296-0982-9.

HOLM, N. G., 1998. *Úvod do psychologie náboženství*. Praha: Portál. 1. vyd. 160. s. ISBN 80-7178-217-3.

HRADEČNÁ A KOL., 1998. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. ISBN 80-7184-015-7.

KAPLÁNEK, M., 2011. *Nauka o volném čase: Studijní texty pro pedagogy volného času*. České Budějovice.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Filosofický slovník*. 1998. Nakladatelství Olomouc. ISBN 80-7182-064-4.

KOŤA, J., PELCOVÁ, N., PEČKOVÁ, J., SCHLEGELOVÁ, J. 2015. *Základy společenských věd I. díl: Péče o duši (O osobní identitu)*. EUROLEX BOHEMIA s. r. o., ISBN 80-86861-30-9.

KRAUS, B., 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

MATOUŠEK, O. a kol. 2008. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. 384 s. ISBN 978-80-767-502-8.

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. (eds.). 2010. *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.

MIDDLETON, J. R., 2014. *A new heaven and a new earth: reclaiming biblical eschatology*. Baker Academic a division of Baker Publishing Group. ISBN 978-0-8010-4868-5 (pbk.).

MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN 80-247-1362-4 (brož.).

NĚMEC, J. 2002. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido. ISBN 80-95937-60-3.

NEŠPOR, Z. R., VOJTÍŠEK Z., 2016. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. 655 s. ISBN 978-80-246-3315-2.

NOVOTNA, E., 2017. *Pedagogika volného času: Teória výchovy mimo vyučovania a vo voľnom čase*. Prešov: Rokus, s. r. o. ISBN 978-80-89510-58-0.

PELCOVÁ, N., 2010. *Vzorci lidství: filosofické základy pedagogické antropologie*. Praha: Portál. 261 s. ISBN 978-80-7367-756-5.

PÁVKOVÁ, J. a kol., 1999. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení*. 1. vyd. Praha: Portál. 232 s. ISBN 80-7178-295-5.

POTMĚŠILOVÁ, P. a kol., 2013. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. 1. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci. 162 s. ISBN 978-80-244-3831-3.

ŘÍČAN, P., 2002. *Psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha. Portál. 328 s. ISBN 80-7178-547-4.

SAINT-EXUPÉRY, A. 1994. *Citadela*. Praha: Vyšehrad. 304 s. ISBN 80-7021-116-4.

SOBKOVÁ, P., HOBZOVÁ ÖBRINK, M., POSPÍŠILOVÁ, H. a kol., 2015. *Sociální pedagogika a její metody*. 1. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4885-5.

ŠERÁK, M., 2009. *Zájmové vzdělávací dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠVARČÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

VÁŽANSKÝ, M. a SMĚKAL, V., 1995. *Základy pedagogiky volného času*. Nakladatelství Paido. ISBN 80-901737-9-9.

VERDON, J., 1996. *Volný čas ve středověku*. 1. vyd. Nakladatelství vyšehrad, spol. s. r. o., 264 s. ISBN 80-7021-543-7.

VOJTÍŠEK, Z., 2008. Hnutí víry – tradice a inovace v probuzenectví. Od táborů k hnutí víry in *DINGIR 2/2008*.

VOJTÍŠEK, Z., 2004. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. Praha: Portál. 462 s. ISBN 80-7178-798-1.

VOJTÍŠEK, Z., DUŠEK, P., MOTL, J., 2012. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha. Portál. 231 s. ISBN 978-80-262-0088-8.

Disertační práce

VOJTÍŠEK, Z., 2006. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova. Husitská teologická fakulta.

Internetové zdroje:

ČESKÉ STUDNY. Projekty. Staleté kořeny. [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <<https://www.ceskestudny.cz/stalete-koreny/>>.

DUMAZEDIER. J., 1966. Volný čas. In *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/artkey/csr-196603-0008_volny-cas.php?l=EN>.

ENNS, P., 2010. What Does „Image of God“ Means? In *BIOLOGOS*. [online]. Poslední aktualizace 2019. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <<https://biologos.org/articles/what-does-image-of-god-mean>>.

Slovo života. O nás. Historie církve. [online]. Poslední aktualizace 2021. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <<https://www.slovozivota.cz/historie/>>.

Slovo života. Kontakt. [online]. Poslední aktualizace 2021. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <<https://www.slovozivota.cz/lokace/>>.

Společnost pro studium sekt a nových náboženských hnutí. Poradna. Poradenství pro odpadlíky.[online]. Poslední aktualizace 2022. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <<http://sekty.cz/poradna/>>.

LIVETS ORD. Uppsala. Om Livets Ord. [online]. Poslední aktualizace 2022. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <<https://www.livetsord.se/upsala/om-livets/>>.

RELIGIONISTICKÁ ENCYKLOPEDIÉ. Církev Slovo života. [online]. Poslední aktualizace 29. 1. 2022. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://rg-encyklopedie.soc.cas.cz/index.php/C%C3%ADrkev_Slovo_%C5%BEivota>.

E-mailová komunikace a komunikace prostřednictvím sociálních sítí

E-mailová korespondence s Martou Raclavskou [online]. 9. 5. 2020.
marta.rac@volny.cz.

E-mailová korespondence s Martou Raclavskou [online]. 17. 5. 2020.
marta.rac@volny.cz.

E-mailová korespondence s Janem Talafantem [online], 23. 5. 2020. jt@kvartus.cz

Facebookové konverzace v soukromé skupině *Kroměřížská církev včera, dnes a zítř*

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Kategorie a subkategorie

Tabulka č. 2 RODINA (subkategorie č. 1A)

Tabulka č. 3 SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (subkategorie č. 1B)

Tabulka č. 4b ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – esteticko-výchovné)

Tabulka č. 4c ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – přírodovědné a turistické)

Tabulka č. 4d ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – tělovýchovné a sportovní)

Tabulka č. 4e ZÁJMOVÉ ČINNOSTI (subkategorie č. 1C – pracovní-technické)

Tabulka č. 5 CÍRKEV (subkategorie č. 1D)

Tabulka č. 6 Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS V CÍRKVI

Tabulka č. 7 Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS S LIDMI Z CÍRKVE

Tabulka č. 8 Druhá kategorie: INTENZITA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V CÍRKVI

Tabulka č. 9 Druhá kategorie: REGULACE OSOBNÍHO ŽIVOTA A TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU ZE STRANY PASTORŮ

Tabulka č. 10 Druhá kategorie: VOLNÝ ČAS MIMO SPOLEČENSTVÍ (V SOUKROMÍ)

Tabulka č. 11 Třetí kategorie: RODINA

Tabulka č. 12 Třetí kategorie: SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Tabulka č. 13 Třetí kategorie ZÁJMOVÉ ČINNOSTI

Tabulka č. 14 Třetí kategorie: CÍRKEV

Tabulka č. 15 Třetí kategorie DUCHOVNÍ PORADENSTVÍ

Tabulka č. 16 Třetí kategorie ODBORNÉ PORADENSTVÍ

Seznam příloh

Příloha č. 1 Magazín Word of Life – zpráva o nové církvi v Kroměříži

Příloha č. 2 Zápisky z kázání „VIZE“ od autorky této práce

Příloha č. 3 Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem pro diplomovou práci

Příloha č. 4 Výzkumné otázky

ÚSPĚŠNÁ EVANGELIZACE V BRNĚ!

Od pátku 11. září do neděle 13. září jsme uspořádali evangelizaci v Brně. Bůh řekl, že tato evangelizace bude počáteční zážitek pro postup Božího království v Brně.

EVANGELISTA ZE ŠVÉDSKA

Na evangelizaci kázal švédský evangelista Bengt Wedemalm. Je z církve Word of Life v Uppsale a zodpovídá za práci církve v zahraničí.

Z Word of Life přišli také manželé Anna a Jarle Steenovi. Ti byli spolu s hudební skupinou zodpovědní za zpěv a hudbu.

SHROMÁŽDĚNÍ NA NÁMĚSTÍ

V pátek večer proběhlo shromáždění na náměstí Svobody v centru Brna. Mnoho lidí stálo a poslouchalo po celou dobu shromáždění. Evangelium Ježíše Krista bylo kázáno a mnozí odevzdali své životy Bohu a byli spaseni. Někteří také svědčili, že je Bůh na náměstí úplně uzdravil.

JANÁČKOVO DIVADLO

V sobotu a neděli večer jsme měli dvě velká shromáždění v Janáčkově divadle v Brně. Mnoho, mnoho lidí přišlo. Zvláště v neděli večer byl sál téměř zaplněn.

Mnozí lidé byli spaseni a uzdraveni. Rakovina zmizela, lidé s bolestí zad dostali uzdravení. Například jedna žena měla bolest v zádech a potíže s předklonem po 42 let. Nyní mohla na jevišti předvést, jak se dotkne rukama podlahy bez jakýchkoli potíží. Na jednom shromáždění bylo až 20 lidí, kteří svědčili jak po modlitbě začali lépe slyšet. Haleluja!

Během těchto dní bylo spaseno přes 1000 lidí. Sláva Bohu!

NÁSLEDNÁ SHROMÁŽDĚNÍ

Celý týden po shromážděních probíhala následná shromáždění. Zde kázal a byl za vše zodpovědný Micael Lundin, který pracuje ve Word of Life International (církve Slovo života v zahraničí) a má na starost celou střední Evropu. Každý večer přišlo okolo 300 lidí.

BIBLICKÁ ŠKOLA V BRNĚ

S lidmi z následných shromáždění a na základě rozeslání informací na 400 adres jsme 27. září začali biblickou školu. Je to sobotní biblická škola, která bude pokračovat až do vánoc. Mnoho lidí přichází stabilně každou sobotu ve 14 hodin slyšet Boží slovo.

NOVÁ CÍRKEV V BRNĚ

Církve Slovo života v Brně vznikla 27. září 1992. Více než 70 lidí se stalo členy již od vyhlášení. Dnes je pastorem církve Micael Lundin, misionář v Československu.

Dnes můžeme v Brně vidět sjednocení Božího lidu tak, jako nikdy před tím. Několik různých skupin bylo spojeno v jednu církev. Boží království může nyní skrze místní církve kráčet kupředu mnohem účinněji než dříve.

To je nový počátek pro Boží království v Brně. Haleluja!

NOVÁ CÍRKEV V KROMĚŘÍŽI

První věřící, se kterými jsme se setkali, když jsme přijeli (22. srpna), byla skupina z Kroměříže. Tato skupina je pro nás opravdu velkým požehnáním a je to velká odpověď na modlitby. Pomáhají nám s mnoha různými věcmi, překlady, rozesláním dopisů a dalšími praktickými věcmi.

Společně s touto skupinou jsme začali v Kroměříži veřejná shromáždění a brzy začali lidé na tato shromáždění chodit. Opravdu jsme cítili, že pro to byl Boží čas. Lidé jsou v tomto městě otevření pro evangelium a touží po tom, být více s Bohem. Je zde hlad po Slově Božím!

V neděli 13. září přijel kázat do Kroměříže Bengt Wedemalm, evangelista ze Švédska. Mnoho lidí bylo spaseno a uzdraveno. Věděli jsme, že Bůh zde chce začít církev a všechno bylo pro to připraveno. Jen jsme čekali na vhodnou příležitost, abychom uskutečnili tento nádherný krok a vyhlásili novou církev. A v neděli 18. října byla tato církev vyhlášena! Haleluja! Pastorem je Micael Lundin ze Švédska. Všechno je na počátku a my jdeme dále s Pánem. Mocněji než dříve!

Bůh chce silně živé církve, církve, které brány pekla nepřemohou. Věřme, že Bůh chce pozvednout církve v každém městě této země a on to také učiní! Haleluja! On už začal. Všechno co Bůh bude v posledních časech dělat, bude dělat skrze církve. Církve je dnes jeho tělo na zemi. Bůh chce vybavit svůj lid a připravit ho na přicházející probuzení. Bůh chce vybavit i TEBE!

Příloha č. 2 Zápisky z kázání „VIZE“ od autorky této práce

VIZE datum 2.4.1995

Bůh má pro nás plán, ale nemáme Bůh, podle je státního společného řízení.
 Někdo něco dokazuje od Boga, musí se vidět.
 Psál. 29: 13
 Bůh chce, aby jsme žili, ale nemáme Bůh, pokud
 nevidíme, ale Bůh chce, aby jsme byli konvinkováni, ale
 myšlení bylo odhalený.
 Ja. 54: 11 karkantulu a rozšíří jsou vyhledání karmy
 Žid. 6: 1-2 aby lidé sili zrovnání sje. v. pokání
 -1- -1- rozli. v. sje
 Ja. 54: 16-19 maň děláte!
 - církev, quazavá, pravo a jednoducha církev, kde
 bude moc Bůh slava proadit
 - slava z ústve přijde ven, Bůh slava přijde do světa
 - a církev se bude rozšířit a snadně.
 - církev bude rozšířena, Duch svatý bude budovat
 církev
 V době ústve se sje obháří
 Mt. 1: 2-3
 Žid. 1: 14-15

Ž. 1: 2-3
 5-6
 Nemáme mě, sje k němu co máme
 V Písmu vidíme, co Bůh dělá
 On chce, aby jsme se milovali a důvěřovali mu
 On je strom.
 Bůh chce, aby porozuměli Bůhovi sje
 Vše sje v. a sje porozumění. Bůh se mláha,
 On se vede. Dělat se chce sje sje sje.
 Jan 11: 1
 Bůh má sje sje co polobojit, jak jako
 malý sje sje mláha sje.
 E. 5: 43-44 Bůh je!
 Žalm 23 Hospodin je pastýř, který se slada,
 který vede mě k čistotě vody. On se je! je
 se jeho podstata
 Hospodin spravedlnost
 On je spravedlnost
 Ja. 43: 1-3 Hospodin s námi je přilepený!
 Hospodin sje sje
 Hospodin, který sje sje sje
 Hospodin zapovídá

Příloha č. 3 Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem pro diplomovou práci

Rozhovor je anonymní, což znamená, že nikde nebude uvedeno mé jméno. Má účast na rozhovoru je zcela dobrovolná. Během rozhovoru mohu odmítnout odpovědět na otázky, na které nechci odpovědět. Mám právo rozhovor kdykoliv ukončit. Jsem si vědom (vědoma) toho, že rozhovor bude zaznamenáván a ze zvukové podoby přepsán do podoby písemné. V přepisu nebudou uvedeny údaje, na jejichž základě by mě bylo možné identifikovat.

Souhlasím s provedením rozhovoru a s účastí ve výzkumu.

Datum:

Podpis:

Přeji si být informován (informována) o výsledcích výzkumu. ano ne

Příloha č. 4 Výzkumné otázky

Okruh I.

Volný čas před příchodem do Slova života Kroměříž

1. Popiš, jak jsi trávil volný čas před příchodem do Slova života Kroměříž?
(rodina, vztahy, přátelé, škola, práce, zájmy, volnočasové aktivity...)

Okruh II.

Volný čas během pobytu ve Slovu života Kroměříž

1. Jak se změnilo trávení tvého volného času v době, kdy jsi navštěvoval Slovo života Kroměříž?
(rodina, vztahy, přátelé, škola, práce, zájmy, volnočasové aktivity, aneb jak změnila tvá víra v Ježíše a pobyt v církvi tvůj osobní či společenský život?)
2. Jak jsi trávil volný čas v církvi, s církvi?
3. Kolik volného času jsi trávil v církvi *(např. týdně?)*
4. Jak ovlivnily vztahy s lidmi z církve tvůj volný čas *(např. nová přátelství, výlety, aktivity...)*
5. Jak se snažili pastoři nebo vedení církve regulovat např. tvé chování, prožívání emocí, volbu školy, zaměstnání, partnera, investování financí a způsob trávení volného času?

Okruh III.

Volný čas po odchodu ze Slova života Kroměříž

1. Proč jsi odešel ze Slova života Kroměříž?
2. Kam jsi odešel? *(Do které jiné církve, nebo proč jsi přestal úplně chodit do jakékoliv církve?)*
3. Jaké duchovní poradenství jsi využil v Kroměříži *(např. v církvi katolické, evangelické, husitské, baptistické, Apoštolské, Církvi nových začátků - CNS, popř. R.O.F.C. – Joel a Nikola Bakerovi, Svobodném sboru, u Adventistů sedmého dne nebo mimo Kroměříž, např. jiný pastor a církve Slovo života mimo Kroměříž)* a jaká to pro tebe byla zkušenost – pozitivní nebo negativní, případně proč jsi nevyužil žádného duchovního poradenství?

4. Jakou odbornou pomoc jsi využil (myšleno např. duchovní poradce, psychiatr, psycholog, vychovatel, výchovný poradce, lektor, kouč) a jak tato služba splnila nebo nesplnila tvé očekávání?
5. Popiš, jak jsi zvládal náhlou prázdnotu nebo osamocenost, život bez intenzivního trávení v církvi. (Byla tu pro tebe k dispozici rodina nebo přátelé?)
6. Jakým způsobem se zlepšily nebo zhoršily vztahy v rodině, s přáteli, ve škole, v zaměstnání? *(Byl tvůj, ale i jejich zájem např. větší, menší nebo zůstával naprosto stejný?)*
7. Popiš, jak jsi znovu hledal či nalézal cestu k přátelům a lidem, kteří nepatřili do Slova života Kroměříž *(a jak se ti to dařilo či nedařilo)*.
8. Jakým způsobem se změnilo tvé trávení volného času, když jsi odešel ze Slova života Kroměříž? *(Můžeš povědět, zda se např. zvýšil zájem o sport, turistiku, cestování, ruční práce, zahradničení, rybaření, četbu – knihovny, samostudium, přednášky, besedy, vzdělávání, kulturu – divadlo, koncerty, kino), anebo např. o hospody, kluby, diskotéky, zábavy, párty, nebo zda jsi začal např. kouřit, pít alkohol, brát drogy atd. Můžeš to trochu rozvinout?)*
9. Když se podíváš na tvé nynější vztahy se současnými nebo bývalými členy Slova života Kroměříž, trávíš s nimi volný čas? Jakým způsobem? Stýkáte se? Můžeš to blížeji popsat?